

Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny Szkoły Policji w Pile

Adres redakcji:

64-920 Pila, pl. Staszica 7
tel. 67 352 2555; fax 67 352 2599
www.pila.szkolapolicji.gov.pl

Łączność z czytelnikami:

sekretariat@sppila.policja.gov.pl

Redaktor naczelny:

insp. Jerzy Powiecki

Zastępcy redaktora naczelnego

insp. Piotr Gaca
mł. insp. Roman Gryczka

Sekretarz redakcji:

mł. insp. Krzysztof Opaliński

Zespół redakcyjny:

insp. w st. spocz. Roman Wojtuszek
podinsp. Marzena Brzozowska
podinsp. Wojciech Thiel
podinsp. Leszek Koźmiński
podinsp. Jacek Czechowski
asp. Hanna Bigielmajer
dr Piotr Józwiak

Redakcja językowa i skład:

Waldemar Hałuja

Projekt okładki:

podinsp. Leszek Koźmiński, Waldemar Hałuja

Nakład:

100 egz.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo skrótów i opracowania redakcyjnego tekstów, przyjętych do druku oraz prawo nieodpłatnego publikowania listów.

Redakcja zastrzega sobie również możliwość nieodpłatnego wykorzystania publikowanych materiałów na stronie internetowej Szkoły Policji w Pile.

Kwartalnik wydawany jest przez:

Szkołę Policji w Pile

W numerze

Mariusz Wiatr Biuro Służby Kryminalnej KGP - od lipca działamy w nowych strukturach	3
Waldemar Ignaczak, Elżbieta Pierzgała Zarządzanie informacją w Policji, cz. II	6
Anna Rudnicka Przygotowanie się do odebrania dowodu z zeznań świadka	13
Jolanta Browarska, Roman Wojtuszek Nadzór prewencyjny – nowe zadanie Policji	21
Mariusz Staroń Systemy łączności radiowej w Policji - koncepcje rozwoju	29
Jakub Terlega Udział prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym	23
Natalia Pawlak Media - czy takie wolne?	43
Anna Podgórska Szkolenie policyjne jako proces zorganizowany i zamknięty	50
Marzena Brzozowska Zmiana procedury karnej	58
Zwalczanie przestępczości gospodarczej Zabezpieczenie mienia w sprawach prowadzonych przez Policję, cz. I	66
Z życia Biura Służby Kryminalnej KGP	73
Zbigniew Wlazło Piórem i ołówkiem	75
Z biblioteczki policjanta służby kryminalnej	77
Z życia Szkoły	80

Mariusz Wiatr

Dyrektor Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji

BIURO SŁUŻBY KRYMINALNEJ KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI OD LIPCA DZIAŁAMY W NOWYCH STRUKTURACH

W dniu 15 lipca 2014 roku na mocy rozkazu organizacyjnego nr 31/14 z 26 czerwca 2014 roku w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji, wprowadzona została nowa struktura organizacyjna Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji.

W tym miejscu wskazać należy, że Biuro Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji powołane zostało w kwietniu 2013 roku. Powstało z połączenia Biura Kryminalnego, Biura Wywiadu Kryminalnego oraz Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych. Połączenie wskazanych komórek organizacyjnych spowodowało, że nadzór, koordynacja i wspieranie realizacji zadań przez całą służbę kryminalną (z wyłączeniem przestępczości zorganizowanej i współpracy międzynarodowej) zostało skupione w jednej strukturze organizacyjnej Komendy Głównej Policji. Takie rozwiązanie spowodowało „spłaszczenie” struktury nadzorującej służbę kryminalną w Policji, co ułatwia komunikację oraz zmniejszenie liczby etatów dedykowanych obsłudze kadrowej, logistycznej i finansowej policjantów i pracowników Biura.

Zasadniczą ideą lipcowej reorganizacji była zmiana podejścia do kwestii merytorycznego wspierania jednostek organizacyjnych Policji w walce z przestępczością.

Bez zmian funkcjonują Wydziały: ds. Odzyskiwania Mienia, Obsługi Informacyjnej, Werbunkowy, Analizy Kryminalnej, Techniki Operacyjnej, Techniki Specjalnej i Realizacji, Systemów Techniki Operacyjnej, Administrowania Danymi SIS i VIS oraz Wydział Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych.

Funkcja tych wydziałów rozumiana powinna być jako dostarczanie Policji na-

rzędzi do skutecznej i efektywnej walki z przestępczością. Narzędzi rozumianych szeroko – od dostarczania najnowocześniejszych aplikacji komputerowych, służących do opracowywania analiz kryminalnych i opracowywania analiz w sprawach szczególnie skomplikowanych, poprzez wspieranie działań werbunkowych, udostępnianie środków techniki operacyjnej, po administrowanie bazami danych, dostarczającymi Policji informacji niezbędnych do realizacji jej zadań.

W lipcu, obok wyżej wymienionych komórek organizacyjnych, w miejsce dotychczas funkcjonujących: Wydziału Koordynacji Służby Kryminalnej oraz Wydziału Wsparcia Zwalczenia Przestępczości, powołano nowe Wydziały: Dochodzeniowo-Śledczy, Kryminalny, do walki z Przestępczością Narkotykową, do walki z Przestępczością Gospodarczą oraz do walki z Korupcją. Zmianie uległa nazwa oraz zadania Wydziału Wsparcia Zwalczenia Cyberprzestępczości. Nowa nazwa: Wydział do walki z Cyberprzestępczością również odzwierciedla zmianę roli komórek organizacyjnych Biura w odniesieniu do jednostek organizacyjnych Policji.

W nową ideę działania Biura wpisuje się również powołanie w styczniu 2014 roku Wydziału do walki z Handlem Ludźmi.

Powyższe zmiany miały na celu przemodelowanie dotychczasowych struktur wewnętrznych biura w kierunku podziału zadań w korelacji do etapów realizowania procesu wykrywczego oraz wzmocnienia nadzoru nad zwalczaniem najgroźniejszych i najbardziej dolegliwych społecznie kategorii przestępczości.

Zadaniem Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego jest między innymi koordynowanie i nadzorowanie postępowań przygotowawczych, prowadzonych przez jednostki i komórki organizacyjne Policji, monitorowanie działań Policji i dokonywanie ocen stopnia osiągnięcia celów w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych, określanie metodyki wykonywania przez jednostki i komórki organizacyjne Policji czynności dochodzeniowo-śledczych, prace nad usprawnianiem systemu prawnokarnego, a także koordynowanie oraz nadzorowanie postępowań przygotowawczych, prowadzonych przez jednostki i komórki organizacyjne Policji, w sprawach o skomplikowanym charakterze.

Wydział Kryminalny realizuje między innymi zadania w zakresie prowadzenia działań operacyjnych ukierunkowanych na wsparcie procesu wykrywczego w sprawach o najgroźniejsze przestępstwa oraz o zasięgu obejmującym kilka województw, prowadzonych przez jednostki i komórki organizacyjne Policji, prowadzi i organizuje poszukiwania celowe osób ukrywających się przed wymiarem sprawiedliwości oraz koordynuje czynności operacyjno-rozpoznawcze, dotyczące przestępstw kryminalnych.

Wydział do walki z Przestępczością Narkotykową koordynuje działania Policji w sprawach dotyczących przestępczości narkotykowej, udziela pomocy jednostkom przy wykonywaniu czynności wykrywczych na miejscu poważnych zdarzeń przestępczych, realizuje, nadzoruje oraz koordynuje czynności operacyjno - rozpoznawcze i dochodzeniowo - śledcze prowadzone przez komórki organizacyjne Policji właściwe do spraw zwalczania przestępczości narkotykowej, monitoruje i opracowuje analizy zagrożenia przestępczością narkotykową.

Zadania Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą to między innymi udzielanie wsparcia komórkom zwalczającym przestępczość gospodarczą jednostek organizacyjnych Policji w realizacji czynności operacyjno - rozpoznawczych i do-

chodzeniowo - śledczych, prowadzenie czynności operacyjno - rozpoznawczych, monitorowanie, analizowanie, prognozowanie i ocenianie zagrożeń przestępczością gospodarczą, opracowywanie i wdrażanie sposobów skutecznego rozpoznawania, zapobiegania i ujawniania przestępstw o charakterze gospodarczym.

Wydział do walki z Korupcją udziela bezpośredniej pomocy komórkom organizacyjnym Policji właściwym do zwalczania korupcji, prowadzi czynności operacyjno-rozpoznawcze w sprawach z zakresu właściwości Wydziału oraz działania prewencyjno-edukacyjne w zakresie profilaktyki antykorupcyjnej, identyfikuje i monitoruje obszary zagrożone korupcją i dokonuje oceny stanu zagrożenia przestępczością korupcyjną.

Zadania Wydziału do walki z Cyberprzestępczością zostały ukierunkowane na identyfikowanie, inicjowanie i koordynowanie działań Policji w zakresie identyfikowania głównych zagrożeń przestępstwami w sieci Internet, ujawniania i ścigania ich sprawców, prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, wsparcie w zakresie implementowania nowoczesnych rozwiązań w walce z przestępczością popełnianą w świecie wirtualnym, opiniowanie i opracowywanie propozycji zmian legislacyjnych w zakresie bezpieczeństwa teleinformatycznego.

Wydział do walki z Handlem Ludźmi prowadzi, nadzoruje, koordynuje i wspiera realizację spraw prowadzonych przez jednostki i komórki organizacyjne Policji w zakresie zwalczania przestępstwa handlu ludźmi, przestępstw z nim związanych, pedofilii i pornografii dziecięcej, kształtowanie metodyki zwalczania przestępstw w zakresie właściwości rzeczowej Wydziału, prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, w tym form pracy operacyjnej w zakresie właściwości Wydziału.

Jak wynika z przytoczonych powyżej podstawowych zadań wydziałów, ideą zmian było dostosowanie struktury Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej

Policji do zapotrzebowania jednostek szczebla wojewódzkiego i niższych, głównie w zakresie wsparcia merytorycznego.

Biuro realizuje zadania związane z tworzeniem warunków do efektywnego zwalczania przestępczości kryminalnej, gospodarczej i korupcyjnej oraz z zarządzaniem informacjami o charakterze kryminalnym.

Skuteczne i efektywne działanie wymaga skupienia sił i środków przede wszystkim na zwalczaniu przestępczości najgroźniejszej, najbardziej uciążliwej społecznie oraz takiej, której wzrost może w przyszłości spowodować znaczące zagrożenia. Dlatego też w Biurze Służby Kryminalnej powołane zostały wyspecjalizowane wydziały, których zadaniem jest wszechstronne podejście do zwalczania określonych zagrożeń.

Obok nich funkcjonują wydziały kryminalny i dochodzeniowo-śledczy, których zadaniem jest ocena zagrożenia i wspieranie zwalczania pozostałych kategorii przestępczości. Wszystkie wydziały

Biura, realizując podstawowe funkcje Komendy Głównej Policji, zaangażowane są w tworzenie prawnych, proceduralnych i technicznych podstaw efektywnego działania służby kryminalnej. Warunkiem skutecznej realizacji zadań jest bowiem posiadanie instrumentów prawnych umożliwiających podejmowanie efektywnego i skutecznego działania.

Istotne jest również właściwe rozpoznanie i ocena pracy nadzorowanych struktur. Dlatego też nowa idea funkcjonowania Biura Służby Kryminalnej zakłada bardziej aktywne i bezpośrednie wspieranie wykonawczych jednostek organizacyjnych Policji.

Takie idee przyświecały kierownictwu Policji przy tworzeniu nowej struktury. Czy nowe komórki spełniają swoją rolę i funkcje, czy stanowią rzeczywiste i efektywne wsparcie służby kryminalnej Policji? Na ocenę działania Biura w nowej strukturze, zarówno przez kierownictwo Policji, jak i naszych partnerów w terenie przyjdzie czas za kilka miesięcy.

Waldemar Ignaczak - były zastępca dyrektora Biura Służby Kryminalnej KGP

Elżbieta Pierzgała - starszy specjalista Wydziału Analizy Kryminalnej Biura Służby Kryminalnej KGP

ZARZĄDZANIE INFORMACJĄ W POLICJI

Cz. 2. SYSTEM INFORMACJI OPERACYJNYCH (SIO) ORAZ KRAJOWY SYSTEM INFORMACYJNY POLICJI (KSIP)

WŁAŚCICIELEM INFORMACJI JEST POLICJA

1. Kartoteka miejsc

Opisany w pierwszej części (Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny nr 1-2 z 2013 r.) zestaw zbiorów informacji System Informacji Operacyjnych służy uprawnionym użytkownikom we wsparciu realizacji czynności w ramach prowadzonych spraw operacyjno-rozpoznawczych, ale również powinien zapewnić koordynację i sprawną wymianę informacji. Jednym z istotnych elementów jest zapewnienie funkcjonariuszom stałego dostępu do aktualnych informacji o miejscach (adresach), które mają istotne znaczenie w realizowanych czynnościach operacyjno-rozpoznawczych lub procesowych. Dotychczas ta kwestia nie była objęta jednolitą regulacją i każda jednostka terenowa Policji normowała to zagadnienie we własnym zakresie, ale co warto podkreślić, zakres przetwarzanych informacji był ujednolicony¹. Jednak taki stan rzeczy, tj. rozproszenie informacji, powodował trudności w szybkim pozyskaniu niezbędnych danych, a tym samym prawidłową koordynację działań różnych służb,

¹ W trakcie transformacji ustrojowej i utworzenia Policji większość przepisów dot. pracy operacyjnej uległa zmianie lub przestały obowiązywać. Taka sytuacja dotyczyła między innymi prowadzenia zbiorów informacji dotyczących miejsc/adresów mających znaczenie dla realizacji ustawowych zadań Policji. Zakres informacyjny prowadzonych zbiorów w poszczególnych jednostkach terenowych Policji wzorowany był na wcześniej obowiązujących w tym zakresie przepisach.

jak i komórek organizacyjnych Policji. Taką funkcjonalność mógł zagwarantować jedynie centralny zbiór zapewniający dostęp dla uprawnionych funkcjonariuszy Policji do całości zgromadzonych w nim informacji.

Z tego też względu w 2014 r. w zestawie zbiorów informacji SIO, a dokładniej w zbiorze System Meldunku Informacyjnego, utworzono podzbiór tematyczny o nazwie „Kartoteka miejsc”². W podzbiore tym przetwarzane są informacje o miejscach/adresach (bez danych osobowych) mających znaczenie w prawidłowej realizacji przez Policję czynności operacyjno-rozpoznawczych lub dochodzeniowo-śledczych.

Do korzystania z informacji przetwarzanych w „Kartotece miejsc”, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań służbowych, podejmowanych w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw oraz ścigania ich sprawców uprawnieni są policjanci służby kryminalnej i śledczej. Ważnym elementem, mającym wpływ na prawidłową koordynację działań wszystkich podmiotów czuwających nad przestrzeganiem porządku prawnego, jest zagwarantowanie dostępu do informacji

² Por. Decyzja nr 11 /2014 Dyrektora Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji z dnia 11 lutego 2014 r. w sprawie utworzenia podzbioru tematycznego „Kartoteka miejsc” w zestawie zbiorów informacji „System Informacji Operacyjnych”, niepublikowana.

o miejscach również funkcjonariuszom innych uprawnionych organów. Dostęp ten realizowany jest za pośrednictwem dyrektora BSK KGP.

Należy zaznaczyć również, że uprawnieni funkcjonariusze Policji mogą dokonać sprawdzenia miejsca w zbiorach informacji administrowanych przez inne organy uprawnione do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.³ Sprawdzenia miejsca/adresu funkcjonariusz dokonuje bezpośrednio we właściwym organie bądź za pośrednictwem komórki właściwej w sprawach wywiadu kryminalnego.

Uprawnieni policjanci dokonują obligatoryjnego sprawdzenia i rejestracji miejsca w „Kartotece miejsc” w przypadku przygotowania zasadzki. Ponadto mogą dokonać sprawdzenia miejsca w toku wykonywania innych czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz mogą dokonać rejestracji w związku z planowaną czynnością przeszukania miejsca.

Rejestracja w „Kartotece miejsc” obejmuje między innymi informacje:

- adres - zawierający informacje dotyczące województwa, powiatu, gminy, miejscowości, nazwy ulicy, numeru posesji, numeru mieszkania lub inne dane umożliwiające jednoznaczną identyfikację miejsca, np. współrzędne geograficzne;
- powód rejestracji, np. zasadzka wraz ze wskazaniem planowanego okresu jej trwania lub w związku z zainteresowaniem operacyjnym;
- dyspozycję w zakresie udzielenia informacji o miejscu, np., „nawiązać pilnie kontakt z ...”, „nie informować o rejestracji przed wcześniejszym kontaktem z rejestrującym”, „udzielić informacji o rejestracji”.

Przed zarejestrowaniem informacji o miejscu operator stacji dostępowej SIO (funkcjonariusz lub pracownik Policji ko-

mórki organizacyjnej właściwej w sprawach wywiadu kryminalnego) każdorazowo dokonuje sprawdzenia czy miejsce to nie jest już zarejestrowane w zbiorze. Wyklucza to możliwość wielokrotnego zarejestrowania tego samego miejsca przez różne komórki organizacyjne Policji. W takim przypadku na zainteresowanych stronach ciąży obowiązek skoordynowania działań.

Informacje o miejscu przetwarzane są w zbiorze wyłącznie przez okres, który został oznaczony w momencie ich rejestracji, z tym zastrzeżeniem, że istnieje możliwość przedłużania okresu rejestracji miejsca do momentu zakończenia działań, w ramach których dokonano rejestracji. Po upływie oznaczonego okresu informacje o miejscach są trwale usuwane z zestawu zbiorów informacji SIO.

Uruchomienie opisanej funkcjonalności jest kolejnym elementem wpisującym się w szeroko rozumiany proces zarządzania informacją. Rozwiązanie to zapewnia, przy minimalnym zaangażowaniu sił i środków, stały dostęp do aktualnych informacji i minimalizuje ryzyko podejmowania działań przez komórki organizacyjne Policji (i innych służb) w odniesieniu do tego samego miejsca.

2. Krajowy System Informacyjny Policji

Krajowy System Informacyjny Policji (KSIP) został uruchomiony w 2003 r. i zgodnie z pierwotnymi założeniami stanowi podstawowy system przetwarzania informacji, jak również jest podstawowym narzędziem wspierającym realizację ustawowych zadań Policji, w tym służb kryminalnych, operacyjnych, dochodzeniowo-śledczych, prewencyjnych oraz ruchu drogowego.

Aktualnie obowiązującym aktem regulującym funkcjonowanie KSIP jest Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie prze-

³ Szczegółowy tryb i zakres i sposób wymiany informacji pomiędzy Policją a innymi organami uregulowane są dwustronnymi porozumieniami.

tworzenia informacji przez Policję⁴ oraz wydana na podstawie ww. rozporządzenia Decyzja nr 125 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013r. w sprawie funkcjonowania Krajowego Systemu Informatycznego Policji.

System ten, z uwagi na rozbudowane funkcje oraz dostępność do jego zasobów, który jest realizowany w sposób bezpośredni (realizacja dostępu następuje za pomocą terminali, zarówno stacjonarnych, jak i mobilnych, a dane po wprowadzeniu do bazy są dostępne dla wszystkich użytkowników posiadających odpowiednie uprawnienia dostępowe) powoduje, że jest to niezastąpione źródło wiedzy dla funkcjonariuszy pełniących codzienną służbę.

Głównym celem przetwarzania informacji w KSIP jest:

- wsparcie działań ukierunkowanych na wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców poprzez gromadzenie informacji o wydarzeniach, postępowaniach przygotowawczych, przestępstwach oraz danych osobowych sprawców przestępstw,
- wspierania prowadzenia spraw dot. poszukiwań osób, w tym osób zaginionych, pojazdów, rzeczy, dokumentów,
- dokonywania sprawdzeń w systemach pozapolicyjnych, w tym m.in. w SIS II, CEL, CEK, CEP, VIS, MRG, Osadzony,
- możliwości wykonywania typowań dotyczących metod działania sprawców, wyszukiwania zdarzeń podobnych,
- typowania grup przestępczych poprzez związki przestępcze, legitymowania, notowania kryminalne,
- replikacji danych do innych systemów w ramach ustawowych obowiązków, w tym do SIS II, KCIK, CEP, CEK,
- wymiany informacji z innymi podmiotami pozapolicyjnymi, np.: ABW, AW, BOR, SG, CAT ABW, CBA, SKW,
- tworzenie raportów statystycznych poprzez System Analityczny.

KSIP funkcjonuje w postaci odrębnych (aczkolwiek powiązanych ze sobą funkcjonalnie) zbiorów, w ramach których gromadzone są informacje pogrupowane tematycznie, tj.:

- **OSOBA** – zawiera rejestracje operacyjne, rejestracje procesowe, poszukiwania, okoliczności odnalezienia/zaginięcia, zakazy, zatrzymania, notowania kryminalne, dozory policyjne, środki zapobiegawcze, fakt pobrania próbki biologicznej i fakt daktyloskopowania;
- **FAKT** – zawiera informacje o wydarzeniach, przestępstwach, postępowaniach przygotowawczych, w tym informacje tworzące Biuletyn KSIP;
- **RZECZ** – zawiera informacje o pojazdach, dokumentach, rzeczach, statkach powietrznych i wodnych, kontenerach, banknotach, broni palnej, papierach wartościowych i środkach płatniczych, zatrzymaniach/zwrotach dokumentów pojazdu i kierowcy itd;
- **PODMIOT** – zawiera informacje o rejestracjach operacyjnych, notowaniach kryminalnych, rejestracjach procesowych dotyczących np. przedsiębiorstw, spółek handlowych, fundacji, stowarzyszeń i innych podmiotów nie będących osobami fizycznymi;
- **PRIM** (Policyjny Rejestr Imprez Masowych) – zawiera między innymi informacje o terminach imprez masowych, ich organizatorach itd;
- **SEWiK** (System Ewidencji Wypadków i Kolizji) – zawiera informacje o miejscu zdarzenia, pojazdach uczestników, dane uczestników wypadku lub kolizji itd;
- **BROŃ i LICENCJA** – służy do prowadzenia ewidencji, wydanych pozwoleń na broń, licencji ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego, pozwoleń na broń obiektową, zarządzania komisjami egzaminacyjnymi, ewidencji broni (w tym utraconej);
- **EWIDENCJA** – dotyczy kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego i wszelkie informacje z tym związane np. liczba punktów karnych;

⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie przetwarzania informacji przez Policję (Dz. U. z 2013 r. poz. 8)

- **DAKTYL** - moduł służący do rejestracji odcisków linii papilarnych pobranych od osób i zabezpieczonych podczas czynności wykonywanych przez Policję;
- **GENOM** - moduł z danymi osobowymi osób, którym pobrano próbki biologiczne.⁵

Krajowy System Informacyjny Policji, poza podstawową funkcją, jaką jest gromadzenie i przetwarzanie informacji niezbędnych do realizacji ustawowych zadań Policji, którego „zasilanie” następuje bezpośrednio przez użytkowników realizuje jeszcze jeden ważny aspekt związany z szeroko rozumianym zarządzaniem informacjami, tj. zapewnia zarówno wymianę informacji pomiędzy określonymi systemami, jak również umożliwia bezpośredni (za pośrednictwem KSIP) dostęp do zasobów systemów administrowanych przez inne organy pozapolicyjne.

I tak, wykorzystując rozwiązania funkcjonalne za pomocą KSIP realizowane są wspomniane wyżej działania:

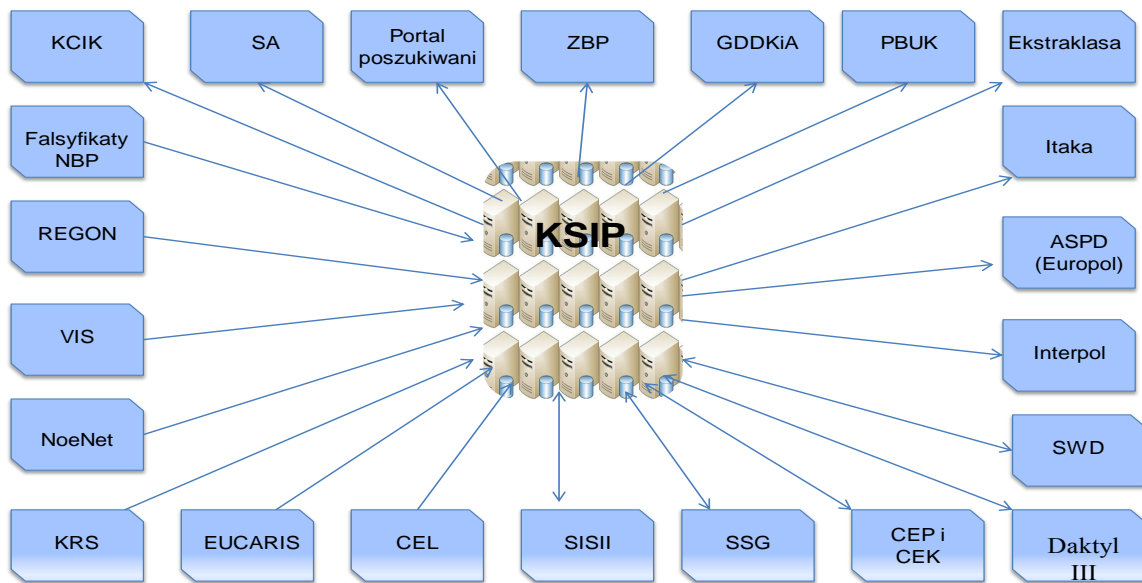
- Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych - replikacja danych,
- System Analityczny - replikacja danych,
- System Wspomagania Dowodzenia - replikacja danych, możliwość dokonywania legitymowań,
- Daktyl III - wymiana danych,
- Centralna Ewidencja Ludności - pobieranie danych,
- Centralna Ewidencja Kierowców i Pojazdów - wymiana danych,
- European Car Information System (EU-CARIS) - pobieranie danych,
- Krajowy Rejestr Sądowy - pobieranie danych,
- NoeNet (Osadzony) - pobieranie danych,
- System Straży Granicznej - wymiana danych,
- Portal poszukiwani - eksport danych w formie zrzutów,
- System SIS II - wymiana danych,
- VIS - pobieranie danych,
- Rejestr REGON - pobieranie danych,
- Związek Banków Polskich - eksport danych w formie zrzutów,
- Falsyfikaty NBP - pobieranie danych,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) - eksport danych w formie zrzutów,
- Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (PBUK) - eksport danych w formie zrzutów,
- Ekstraklasa - eksport danych w formie zrzutów,
- Itaka - eksport danych w formie zrzutów,
- ASPD (Europol) - eksport danych w formie zrzutów,
- Interpol - eksport danych w formie zrzutów.

Funkcjonalność zbioru KSIP ulega systematycznej modernizacji z uwagi na dostosowywanie zbioru do zmieniających się przepisów prawa oraz zapotrzebowań zgłaszanych przez użytkowników, między innymi przeprowadzone w ostatnim czasie zmiany umożliwiają w szerszym zakresie niż dotychczas:

- wykonywanie różnorodnych typowań, analiz, statystyk i raportów na podstawie danych pobieranych z KSIP, które wspomagają ocenę np. stanu zagrożenia przestępczością w układzie rodzajowym, czasowo-przestrzennym, topograficznym,
- wykonywane typowania wspomagają pracę funkcjonariuszy i mają na celu m.in. wskazanie sprawców, którzy mogli popełnić dane przestępstwo, wskazanie przestępstw, które mogły być popełnione przez tych samych sprawców, wskazanie przedmiotów lub podmiotów związanych z przestępstwem, identyfikację osób o nieustalonej tożsamości i NN zwłok,
- generowanie danych statystycznych w różnorodnych układach i zestawieniach.

⁵ Por. Decyzja nr 125 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013r. w sprawie funkcjonowania Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, Dz.„U .KGP z 2013 r. poz. 28.

Źródło: Wydział Obsługi Informacyjnej Biura Służby Kryminalnej KGP

Kończąc rozważania na temat funkcjonujących w Policji zbiorach informacyjnych, które odgrywają niebagatelną rolę w szeroko rozumianym procesie zarządzania informacją, należy wspomnieć również o Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych, które uruchomione zostało w 2003 r. Jest ono ogólnopolskim systemem informacyjnym, którego głównym zadaniem jest gromadzenie danych (analizowanie i przekazywanie) mogących mieć istotne i decydujące znaczenie w skutecznym wykrywaniu i ściganiu sprawców przestępstw oraz zapobieganiu przestępczości.

W przypadku KCIK mamy do czynienia z dosyć specyficzną sytuacją, a mianowicie nie jest to w pełnym tego słowa znaczeniu „policyjna baza danych”. Zmiany ustaw (ustawy o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych, ustawy o Policji, ustawy o cudzoziemcach (Dz. U. z 2002 r., nr 81, poz. 731) spowodowała powierzenie funkcji Szefa Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych Komendantowi Głównemu Policji, a tym samym umiejscawiając KCIK w jej strukturach (obecnie w ramach Biura Służby Kryminalnej KGP), a ponadto Policja jest w głównej mierze „dostawcą” danych

(ponad 90% informacji zgromadzonych i przetwarzanych w KCIK pochodzi z Policji).

Z systemu korzystają w głównej mierze instytucje zajmujące się bezpośrednio zwalczaniem i zapobieganiem przestępczości, między innymi Policja, Prokuratura, Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, organy kontroli skarbowej i informacji finansowej. Zgromadzenie w jednym systemie informacji dostarczanych przez różne organy porządku prawnego, a tym samym podniesienie efektywności i skuteczności ich pozyskiwania ma istotne znaczenie w zwalczaniu przestępczości.

Podmiotami uprawnionymi (z racji realizacji ustawowych zadań) do otrzymywania informacji z KCIK są m.in. organy prokuratury, organy Policji, CBA, ABW, organy SG, organy celne, podatkowe, organy kontroli skarbowej itd.⁶

Podmiotami zobowiązanymi do przekazywania informacji kryminalnych do KCIK są m.in.:

⁶ Pełną listę podmiotów uprawnionych zawiera art. 19 ustawy o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych, tekst jednolity - Dz. U. z 2011 r. nr 29, poz. 153.

- podmioty uprawnione oraz organy administracji rządowej lub organy samorządu terytorialnego właściwe w sprawach ewidencji ludności, ewidencji, paszportowych, ewidencji wojskowej, ewidencji pojazdów i kierowców, rejestracji pojazdów, nadzoru geodezyjnego i kartograficznego, ewidencji gruntów i budynków, rejestracji stanu cywilnego, publicznej służby zatrudnienia lub pomocy społecznej,
- sądy prowadzące Krajowy Rejestr Sądowy, księgi wieczyste i rejestr zastawów,
- organy Inspekcji Ochrony Środowiska,
- organy Państwowej Straży Pożarnej,
- organy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Komisja Nadzoru Finansowego.⁷

Podmioty uprawnione przekazują z urzędu informacje kryminalne do KCIK niezwłocznie po ich uzyskaniu. Natomiast podmioty zobowiązane, niebędące podmiotami uprawnionymi, przekazują informacje kryminalne szefowi KCIK wyłącznie na jego zapytanie. Niemniej jednak z uwagi, że ich przekazanie mogłoby zagrozić bezpieczeństwu państwa lub jego obronności albo spowodować identyfikację osób udzielających pomocy przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych prowadzonych przez upoważnione do tego podmioty, zarówno podmioty uprawnione, jak i zobowiązane mogą czasowo wstrzymać lub ograniczyć zakres przekazywanych informacji do momentu ustania przyczyny takiego działania.

KCIK stanowi także ważny element w europejskim systemie wymiany informacji niezbędnych do skutecznego działania organów ścigania. Stanowi on integralną część Systemu Informacyjnego Schengen (SIS), w ramach którego są gromadzone i wymieniane, pomiędzy uprawnionymi podmiotami, informacje między innymi

o osobach poszukiwanych, skradzionych pojazdach, broni, dokumentach itd.

Zgodnie z treścią ustawy w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych gromadzone i przetwarzane są informacje o:

- przestępstwach (m.in. data i miejsce popełnienia, rodzaj i kwalifikacja prawna czynu, nazwa organu lub jednostki organizacyjnej prowadzącej postępowanie),
- osobach, przeciwko którym prowadzone jest postępowanie karne, w tym postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe, lub w stosunku do których prowadzone są czynności operacyjno - rozpoznawcze,
- przedmiotach wykorzystanych do popełnienia przestępstwa lub utraconych w związku z przestępstwem,
- przedsiębiorcach, spółkach cywilnych, fundacjach, stowarzyszeniach, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że zostały wykorzystane w celu popełnienia przestępstwa, zgromadzone w rejestrach prowadzonych na podstawie odrębnych przepisów,
- numerach rachunków bankowych lub rachunków papierów wartościowych, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że zostały wykorzystane w celu popełnienia przestępstwa lub że gromadzone są na nich środki pochodzące z przestępstwa,
- innych postępowaniach lub czynnościach prowadzonych na podstawie ustawy przez podmioty, o których mowa w art. 19 i 20, istotnych z punktu widzenia czynności operacyjno – rozpoznawczych lub postępowania karnego, w tym w sprawach o przestępstwa skarbowe.

Główną ideą, jaka towarzyszy działaniu KCIK jest to, aby do minimum ograniczyć konieczność zwracania się do wielu podmiotów o uzyskanie rozproszonych danych. KCIK, z jednej strony gromadzi szereg informacji będących w zainteresowaniu uprawnionych do ich uzyskania podmiotów, a z drugiej strony koordynuje i wykonuje stosowne ustalenia niejako „w imieniu” podmiotu uprawnionego, co w przy-

⁷ Op. cit. art. 20.

padku zwalczania przestępczości ma niebagatelne znaczenie, zwłaszcza w przypadku ukrycia zainteresowania, np. przez Policję informacjami o osobach, pojazdach, gruntach, budynkach.

Wracając do motta można stwierdzić, że Policja jako organizacja posiada takie informacje, jakie posiadają jej funkcjonariusze. W bazach danych znajdują się wyłącznie takie informacje (z uwzględnieniem ograniczeń w ich przetwarzaniu wynikających z przepisów prawa), które zosta-

ły wprowadzone przez jej użytkowników. W całym procesie zarządzania informacją ważne są tak naprawdę dwa elementy. Po pierwsze wiedza na temat możliwości, jakie dają funkcjonariuszom istniejące bazy danych i zawarte w nich informacje, a po drugie świadomość, że jakość informacji i możliwości ich wykorzystania (również ich ilość i terminowość przekazania do wprowadzenia) zależy od użytkowników tych informacji.

Anna Rudnicka

Starszy wykładowca Zakładu Służby Kryminalnej Szkoły Policji w Pile

PRZYGOTOWANIE SIĘ DO ODEBRANIA DOWODU Z ZEZNAŃ ŚWIADKA

1. Przygotowanie się do przesłuchania

Przygotowanie się do przesłuchania jest istotnym elementem generującym prawidłowość tej czynności procesowej. Ideą byłoby jego zrealizowanie w taki sposób, by nie zachodziła konieczność powtórzenia mozolnej procedury, wielokrotnie angażującej tego samego świadka. Praktyka dnia codziennego wygląda nieco inaczej - bardzo często powielane jest ono w toczących się postępowaniach przygotowawczych. Dzieje się tak, ponieważ organ procesowy na bieżąco uzyskuje świeże informacje, natomiast stare uzupełnia nowymi. Proces karny można porównać do „żywego organizmu”, który do sprawnego funkcjonowania potrzebuje ciągłego dopływu danych.

W żargonie śledczym pojawił się nawet neologizm – „dosłuchać na okoliczność...”.⁸ Czasami ponowne przesłuchanie świadka odbywa się przed sądem, gdyż ma to związek z koniecznością uściślenia pewnych kwestii oraz uzupełnieniem posiadanych materiałów, realizując tym samym zasadę bezpośredniości. Nie powinno być ono jednak wynikiem złego przygotowania się przesłuchującego do czynności, spowodowanego np. nieznaną osobą akt postępowania.

Przełomowe dla procedury karnej są przepisy art.185a-c kpk, które wychodzą naprzeciw konieczności wnikliwego skupienia się na przesłuchaniu, bo ustawa w cytowanym trybie nakazuje przesłuchać osobę tylko raz.

W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bez-

prawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI kk i dotyczące małoletniego pokrzywdzonego-świadka, który nie ukończył 15 lat sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa przesłuchuje go jednokrotnie.⁹

Tryb ten obejmuje również małoletnich pokrzywdzonych - świadków, po ukończeniu 15 roku życia, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

Powyższe przepisy mają także zastosowanie do małoletnich po ukończeniu 15 roku życia, którzy będą świadczyć w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI kk, jeżeli ich zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Pokrzywdzonych przestępstwami określonymi w art. 197-199 kk przesłuchuje sąd na posiedzeniu, rejestrując obraz i dźwięk, by móc odtworzyć zarejestrowany materiał na rozprawie głównej. Wyjątkowo, zgodnie z art.185c§3 kpk ustawa przewiduje ponowne przesłuchanie, z zastrzeżeniem jednak zachowania wymogów określonych w cytowanym przepisie.

Opisane powyżej tryby, objęte przepisami art.185a-c kpk zwalniają funkcjonariuszy Policji z przeprowadzania czynności przesłuchania, czyniąc odpowiedzialnym za ich realizację sąd. Procedura ta kładzie nacisk na niepowtarzalność, bez wyraźnej potrzeby, czynności przesłuchania świadków i zapoczątkowuje dobrą praktykę zbie-

⁸ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Darul, L. Stępka, *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2005, op. cit., s. 183

⁹ *chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania lub żąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego* - art. 185a§1 kpk.

rania dowodów. Powtarzalność czynności powinna mieć miejsce tylko wówczas, gdy jest to niezbędne dla toczącego się postępowania, a dowodu nie da się inaczej przeprowadzić. Zapobiega to pochopnemu, nieprzemyślanemu przesłuchaniu i nakłada obowiązek profesjonalnego przygotowania się do odebrania dowodów z zeznań świadka.

Celem uniknięcia niedokładnie przeprowadzonego przesłuchania, każde z nich musi być wcześniej starannie przygotowane.

Przed przystąpieniem do przesłuchania należy:

- 1) określić cel przesłuchania,
- 2) dokonać analizy posiadanych materiałów w danej sprawie, a w jej obrębie także analizy informacji o świadku, którego przesłuchanie jest przygotowywane,
- 3) uzupełnić niezbędne informacje, np. poprzez zapoznanie się z fachową literaturą lub miejscem, którego czynność ma dotyczyć,
- 4) opracować wnioski taktyczne, w ramach których powinno rozważyć się następujące zagadnienia:
  - czas, w którym należy dokonać przesłuchania,
  - miejsce przesłuchania,
  - taktykę samego przesłuchania,
- 5) przygotować miejsce przesłuchania (pomieszczenie), w szczególności aparaturę do rejestracji czynności oraz ewentualne rekwizyty, które posłużą ułatwieniu jej wykonania,
- 6) sporządzić plan przesłuchania, a w nim:
  - okoliczności do wyjaśnienia,
  - istniejące dane o tych okolicznościach,
  - źródło tych danych,
  - pytania, uwagi.

Od właściwego przygotowania się do przesłuchania w znacznym stopniu zależy sprawne jego wykonywanie, a w konsekwencji także jego wynik. Niedokładna znajomość materiałów powoduje, że ogra-

nicza się ono tylko do ogólnikowych ustaleń, przy których łatwo jest popełnić błąd.¹⁰

Niezbędna jest znajomość akt sprawy, chociażby ze względu na możliwość przygotowania następnych czynności (konfrontacji, eksperymentu procesowego, przesłuchania, zatrzymania rzeczy, okazania itp.). Poprzez zmniejszenie kosztów sprzyja to również ekonomice postępowania - ze względu na jednorazowe, a niewielokrotne wypłacanie należności wezwanemu świadkowi, nie wspominając już o konieczności ponownego powoływania biegłego, w obecności którego przesłuchanie może się odbyć.¹¹

Duże znaczenie, zapewniające prawidłowość i uporządkowanie taktyczne przesłuchania, ma przygotowanie odpowiedniego planu. Sporządza się go na piśmie, uwzględniając w nim zebrany do tej pory materiał oraz wersje podlegające sprawdzeniu. Powinien on także zawierać pytania skierowane do świadka, z zaznaczeniem kolejności ich zadawania.¹²

Należy dążyć do tego, by przesłuchanie miało miejsce bezpośrednio po uzyskaniu informacji o zdarzeniu (zwłaszcza pierwsze). Badania wykazały, że najpełniejsze i najwierniejsze zeznania można uzyskać w okresie 2-3 do 8 dni od przedmiotowego zdarzenia. Zważywszy na to, przesłuchujący powinien tak zaplanować przesłuchanie, aby świadek zbyt długo nie oczekiwał na czynności procesowe. W przeciwnym razie może to wywołać u niego stan zniechęcenia, znużenia i w konsekwencji negatywnie oddziaływać na zeznania oraz ich swobodny charakter. Należy równocześnie dołożyć starań, by przed złożeniem zeznań świadkowie nie kontaktowali się ze sobą, chociaż nie zawsze wpływa to destrukcyjnie na czynności procesowe. Czasami odizolowanie po-

¹⁰ P. Horoszowski, *Ogólne zasady taktyki przesłuchania*, Nowe Prawo nr 5-6 z 1954 r., s. 54.

¹¹ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Darul, L. Stępka, *Kryminalistyka...*, op. cit., s. 183.

¹² V. Kwiatkowska-Darul, *Przesłuchanie dziecka*, Zakamycze 2001, s. 175, opinie Tarasowa i Horoszowskiego.

szczególnych osób jest mocno utrudnione, ze względu na ich bliskie sąsiedztwo lub kontakty w pracy. W pierwszej kolejności powinni być przesłuchiwani świadkowie, którzy według uzasadnionych przypuszczeń są najbardziej bezstronni i godni zaufania.¹³ Należy jednak pamiętać, że ocena wiarygodności świadka w początkowym etapie postępowania jest wysoce subiektywna, zbyt często zdominowana intuicją przesłuchującego.

Przesłuchanie prowadzić należy w warunkach sprzyjających skupieniu uwagi i swobodzie wypowiedzi. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje odpowiednie pomieszczenie, skutecznie izolujące od wpływu zewnętrznych czynników zakłócających spokój. Wskazane jest spełnienie następujących wymogów:

1. Odrębny pokój z przejściem. Każde z pomieszczeń powinno mieć odrębne wyjście na korytarz, a zarazem drzwi umożliwiające przejście do sąsiedniego pokoju przesłuchań. Umożliwiłoby to aranżowanie różnych kombinacji czynności procesowych, wykluczając sposobność kontaktowania się ze sobą poszczególnych świadków.
2. Odpowiednie wymiary oraz kształt. Pożądanymi wymiarami pokoju przesłuchań jest pomieszczenie 3 - 4 x 4 m, czyli ok. 12 – 16 m². Pokój nie powinien przytłaczać swoją wielkością, jednak zbyt mały mógłby wywołać uczucie klaustrofobii. Oprócz rozmiarów, równie istotna jest jego „ustawność” - najbardziej wskazany kształt to obrys kwadratu.
3. Wyciszenie. W trakcie przeprowadzania czynności procesowych konieczna jest cisza i spokój, dlatego pomieszczenie powinno zostać odizolowane od głośnych dźwięków, dochodzących np. z korytarza lub z ulicy.
4. Ograniczenie elementów rozpraszających i indywidualizujących. W pomieszczeniu przeznaczonym do odbierania zeznań nie można zawieszać na

ścianach kalendarzy, reklam lub zdjęć. Należałoby także przemyśleć ustawianie na biurku (stole) zdjęć członków rodziny przesłuchującego lub innych prywatnych przedmiotów mogących powodować dekoncentrację świadka.

5. „Elastyczność” umeblowania. Pomieszczenie powinno zostać wyposażone w sprzęt, który w razie potrzeby można przestawić w inne miejsce, np. w celu zminimalizowania bariery pomiędzy przesłuchującym a przesłuchiwanym (lub zwiększenia jej w razie potrzeby). Możliwość taką gwarantują meble o lekkiej konstrukcji, spełniające jednocześnie wszystkie wymogi dotyczące solidności oraz stabilności.
6. Dobre oświetlenie. W chwili obecnej nie ma ustanowionych standardów co do rodzaju oświetlenia, dlatego dopuszcza się oba jego rodzaje - naturalne i sztuczne. Niezależnie od wyboru, muszą one umożliwiać bieżącą regulację natężenia światła w pomieszczeniu. Okna powinny być wyposażone w rolety lub żaluzje, jednak problematyczna pozostaje kwestia zastosowania w nich krat. Wskazane są one ze względów bezpieczeństwa oraz faktu, że pokoje te służą również przesłuchiowaniu podejrzanych. Z drugiej strony nie są one zazwyczaj konieczne w przypadku pozostałych osób, stwarzając jednocześnie nieprzyjemną atmosferę.
7. Lustro fenickie. Pokój przesłuchań powinien być w nie wyposażony, ponieważ umożliwia ono przeprowadzenie czynności przesłuchania w związku z okazaniem bezpośrednim (z ukrycia). Podczas „zwyczajnego” przesłuchania, lustro takie pozwala obserwować reakcje świadka na określone bodźce oraz aktywnie reagować w przypadku sytuacji problematycznych.
8. Zaplecze socjalne. Niezbędne wydaje się wygospodarowanie miejsca umożliwiającego przygotowanie kawy, herbaty, podanie wody, co pozwoli na nieprzerwane prowadzenie czynności procesowej, a w pewnych wypadkach zre-

¹³ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Darul, L. Stepka, *Kryminalistyka...op. cit.*, s. 188.

- dukuje barierę wynikającą z obawy, strachu, napięcia występującego zwykle w relacjach organ procesowy – świadek.
9. **Możliwość rejestrowania czynności.** Z punktu widzenia taktyki prowadzonych czynności procesowych, nagrywanie przesłuchania jest zasadne po to, by mieć możliwość analizy zachowania osoby przesłuchiwanej oraz jej wypowiedzi. Dodatkowym argumentem jest możliwość załączenia nośnika nagrania do protokołu przesłuchania (art. 147 kpk). Zainstalowanie na stałe aparatury rejestrującej obraz lub dźwięk ułatwi naturalność przeprowadzenia tej czynności. Sprzęt w tak przygotowanym pomieszczeniu ulokowany jest najczęściej bardzo dyskretnie, w sposób niezrzucający się w oczy. Dzięki temu w niewielkim stopniu wpływa on na rozkojarzenie się świadka, choć i tak każde uruchomienie aparatury musi zostać poprzedzone informacją osoby przesłuchiwanej o rejestracji czynności.
  10. **Neutralna kolorystyka.** Ściany pomieszczenia z reguły malowane są na nieagresywne kolory. Najczęściej jest to kolor biały, nadający pomieszczeniu urzędowy charakter. Mogą być używane także barwy pastelowe, w odcieniach zieleni, błękitu, żółtego lub ecru. Należy pamiętać, że pokoje dla świadków będących dziećmi maluje się kolorowymi farbami oraz wyposaża w niewielką ilość bezpiecznych zabawek. Ich wyposażenie musi być dostosowane do niższego wzrostu, ponieważ dzieci czują się przyjaźnie w takim otoczeniu.
  11. **Wyeliminowanie barier fizycznych.** W obecnych czasach odchodzi się od klasycznego biurka, przez które śledczy rozmawia ze świadkiem, zasłonięty dodatkowo maszyną do pisania typu „Łuczniczka”. Takie bariery zakłócają dobrą komunikację i wprowadzają duży dystans pomiędzy rozmówcami. Zalecane jest używanie stołów lub takich biurek, które skracają kontakt i umożliwiają siadanie przy nich w różnych pozycjach (najlepiej w tzw. „L”).
  12. **Porządek, czystość, zapach itp.** Niedopuszczalny jest bałagan w pomieszczeniu służącym do przesłuchania, tj. sterty różnych materiałów, chaos na stole, czy biurku. Podobne wrażenie robią niedopite kawy, rozpoczęte kanapki, przepełnione popielniczki (mimo zakazu palenia). Nic dobrego nie można także powiedzieć o rozwieszonych dresach, skarpetkach na kaloryferze, porozrzuconej odzieży – również tej służbowej. Pożądane są natomiast schludność oraz ogólnie panujący ład. Samo pomieszczenie powinno być wietrzne (bez przeciągów), w razie braku okien skutecznie wentylowane. Nie można także przesadzać z używaniem różnego rodzaju odświeżaczy powietrza lub innych zapachów.
  13. **Wyposażenie techniczne.** Wykonując czynności procesowe nierzadko potrzebne są komputer, kamera, sprzęt służący do porozumiewania się z osobami w pomieszczeniu sąsiednim (intercom) itp.
  14. **Zapewnienie odpowiedniej atmosfery, sprzyjającej nawiązywaniu i podtrzymywaniu kontaktu.**
- Opisane powyżej cechy pomieszczenia zapewniają prawidłowy przebieg przesłuchania świadka, jak również sprzyjają pozytywnemu odbiorowi organów ścigania.
- W styczniu 2014 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania w trybie określonym w art. 185a – 185c kpk (Dz.U.2013.1642). Cytowane rozporządzenie określa m.in. warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchania osób małoletnich oraz pokrzywdzonych przestępstwami określonymi w art.197-199 kk.
- Na potrzeby przesłuchania i dla realizacji art. 185a-c kpk wyodrębnia się pokój przesłuchań i pokój techniczny. Pokój przesłuchań służy do przeprowadzenia przesłuchania świadka przez sędziego w obecności

i z udziałem psychologa oraz tłumacza, jeżeli został powołany. Pokój techniczny jest to pomieszczenie przylegające do pokoju przesłuchań i oddzielone od niego lustrem obserwacyjnym, albo pomieszczenie połączone z pokojem przesłuchań za pomocą środków technicznych umożliwiających przeprowadzenie przesłuchania na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku; w takim wypadku pokój techniczny może znajdować się w innym budynku niż pokój przesłuchań.

Jeżeli warunki lokalowe to umożliwiają pokój przesłuchań znajdujący się w budynku sądu, prokuratury lub Policji powinien posiadać odrębne wejście lub być zlokalizowany w taki sposób, aby dojście do niego nie prowadziło przez części budynku, gdzie przebywają oskarżeni, zatrzymani lub pokrzywdzeni innymi czynami.

W bezpośrednim sąsiedztwie pokoju przesłuchań powinien znajdować się ustęp oraz poczekalnia, która ma zapewnić możliwość oczekiwania świadka na przesłuchanie, w miejscu, do którego nie mają wstępu osoby nieuprawnione. Poczekalnia powinna być wyposażona w książki, czasopisma, kredki, papier i inne przedmioty zapewniające świadkowi, w tym również będącemu małoletnim poniżej lat 15, możliwość aktywnego spędzenia czasu oczekiwania.

Pokój przesłuchań powinien być odizolowany od odgłosów dobiegających z zewnątrz w stopniu wystarczającym, by zapewnić należyłą jakość dźwięku, a jego kolorystyka być utrzymana w barwach jasnych i stonowanych. Powinien również być wyposażony w meble dostosowane dla osób dorosłych oraz dla dzieci, a podłoga wyłożona miękką wykładziną.

Kluczowe dla czynności przesłuchania są środki techniczne. Instaluje się je, aby utrwalić obraz i dźwięk z przebiegu przesłuchania, obserwować jego przebieg w pokoju technicznym; przekazywać sędziemu prowadzącemu przesłuchanie oraz biegłemu psychologowi pytania do świadka oraz wypowiedzi kierowane przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym. Urządzenia służące do utrwa-

lenia obrazu i dźwięku nie mogą rozpraszać uwagi świadka, w przeciwnym wypadku instaluje się je w pokoju technicznym.

Powyższe zalecenia odnoszą się tylko do specyficznej grupy małoletnich świadków oraz pokrzywdzonych - świadków przestępstwami zgwałcenia (art.197§1-4kk), wykorzystania bezradności (art. 198kk), a także nadużycia zależności lub krytycznego położenia (art.199kk) i nie obejmują pozostałych czynów zabronionych. Regularny tryb przesłuchania został bowiem określony w art. 171 kpk i brak w nim delegacji ustawowej do przepisów wykonawczych w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przesłuchań osób innych niż te wymienione w art. 185a-c kpk.

2. Cechy przesłuchującego

„Odbieranie zeznania jest czynnością dwustronną, do której niestety przesłuchujący wiele wkłada ze swojej osobowości”.¹⁴ Przesłuchujący powinien być świadomy tego, że źródła dowodowe w postaci świadków wykazują wiele ułomności na wszystkich etapach procesu poznawczego. W zależności od zaistniałej sytuacji, musi on uwzględniać specyfikę oraz właściwości osób składających relacje.¹⁵ Wiedza z tego zakresu nie jest gwarantem całkowitego sukcesu, rozumianego jako uzyskanie prawdy obiektywnej w konkretnym zeznaniu. Zbliży ona jednak śledczych do tego celu, umożliwiając osiągnięcie lepszych efektów od tych, na które mogliby liczyć w przypadku jej braku.

Przesłuchanie należy prowadzić w odpowiedni sposób, za pośrednictwem uprawnionej osoby, będącej przedstawicielem organu procesowego. Odznaczać się ona musi pewnymi predyspozycjami, właściwym przygotowaniem oraz szeregiem specyficznych umiejętności.

¹⁴ V. Kwiatkowska-Darul, *Przesłuchanie dziecka*, op. cit., s.167.

¹⁵ *Ibidem*, s. 169.

Należą do nich:

1. **Kompetencja.** Pojęcie kompetencji oznacza uprawnienie, a zarazem obowiązek podmiotu do podejmowania określonych działań - w tym znaczeniu przeprowadzenia czynności procesowej, jaką jest przesłuchanie świadka. Ma być ono przeprowadzone profesjonalnie oraz w sposób zgodny z kanonami tej czynności, określonymi w kpk. Kompetencja rodzi po stronie świadka obowiązek określonego zachowania się – tzn. stawienia się i złożenia zeznania zgodnego z jej wiedzą.
2. **Posiadanie wiedzy na temat konkretnej sprawy.** Naturalne jest to, że jeżeli śledczy ma zamiar przeprowadzenia jakiegokolwiek czynności procesowej, ma obowiązek zapoznania się z materiałami toczącego się postępowania (choćby fragmentarycznie) - w taki sposób, który pozwoli na rzetelne jej wykonanie.
3. **Znajomość celu przesłuchania.** Zazwyczaj jest nim uzyskanie prawdy obiektywnej, wbrew pozorom czasami trudne do osiągnięcia. W sytuacjach problematycznych sprecyzowany jest on bardziej konkretnie. Informacje uzyskane podczas wykonania wcześniejszych czynności procesowych pozwalają bowiem, przy obraniu właściwej metody przesłuchania, wykazać świadkowi np. kłamstwo w uprzednio złożonych zeznaniach.
4. **Poznanie i zrozumienie osoby przesłuchiwanej.** Poznaniu osoby przesłuchiwanej służy analiza zgromadzonego materiału dowodowego oraz przeprowadzenie rozmowy wstępnej ze świadkiem. Czynności te mają służyć zarówno dobru świadka (ośmieleniu go), jak i pomóc przesłuchującemu w nawiązaniu kontaktu z nim, zrozumieniu jego postawy oraz ustaleniu przyczyny zachowania się.
5. **Posiadanie praktycznych podstaw psychologii.** Śledczy nie musi być psychologiem z wykształcenia, wystarczy że posiada on konkretną wiedzę w tym zakresie, połączoną z umiejętnościami nawiązywania i podtrzymywania kontaktu interpersonalnego. Poprowadzenie właściwie rozmowy, będącej czynnością procesową, determinowane jest odpowiednim podejściem do świadka – adekwatnym do przeżywanych przez niego emocji. Spełnienie tego wymogu sprzyja prawidłowym relacjom pomiędzy nim a przedstawicielem organu procesowego.
6. **Przenikliwość, spostrzegawczość.** Wymienione cechy oznaczają przytomność umysłu podczas wykonywanych zadań, błyskotliwość, szybkość orientacji oraz szeroko rozumianą inteligencję. Spostrzegawczy śledczy to natomiast ten, który potrafi wyodrębnić dużą ilość elementów w trakcie nawet krótkiej rozmowy - ze zbioru szybko przekazanych informacji.
7. **Umiejętność nawiązywania kontaktów, komunikatywność.** Sukces podczas realizacji czynności procesowych często uzależniony jest od dobrego zastosowania właściwego sposobu komunikacji, praktycznej znajomości zasad współżycia społecznego oraz zrozumienia mechanizmów zachodzących w grupie. O osobach, które skutecznie porozumiewają się z innymi ludźmi i łatwo nawiązują kontakty, mówi się, że mają wrodzony talent. W rzeczywistości dziedziczy się pewne cechy i predyspozycje. Obok nich, skuteczna nauka nowych umiejętności wymaga dużego nakładu pracy oraz właściwej motywacji. Potrzebne są do tego również: chęć samodoskonalenia, elastyczność działania oraz wewnętrzna potrzeba budowania prawidłowych relacji międzyludzkich. Dopiero jako całość prowadzą one do wysokiej efektywności organu procesowego.
8. **Kultura osobista.** To sposób, w jaki śledczy się zachowuje, komunikuje, traktuje świadka i współpracowników. Kształtowana jest ona przez całe życie, wywierając wpływ na opinię o osobie oraz reprezentowanym przez nią pod-

miocie. Definiując krótko - to dobre maniery.

9. Elastyczne reagowanie na zmieniającą się sytuację. Przesłuchanie wywołuje często dyskomfort, natomiast jego ciągłość zakłócana jest reakcjami emocjonalnymi świadka, takimi jak płacz, śmiech, złość lub furia. Podobne znaczenie będą miały informacje napływające z zewnątrz, swoim charakterem oddziaływujące na przebieg kontaktu. Śledczy powinien się liczyć z podobnymi trudnościami i umiejętnie na nie reagować - stosownie do sytuacji, bez wprowadzania świadka w zakłopotanie czy stan irytacji.
10. Dobra pamięć, zdolność kojarzenia faktów. Zdolność szybkiego i długotrwałego zapamiętywania to ważna aktywność intelektualna człowieka, bardzo potrzebna w pracy przedstawicieli organów procesowych. Pamięć można usprawniać stosując wiele metod praktycznych, chociaż do dnia dzisiejszego naukowcy wciąż poszukują tej najlepszej.
11. Podzielność uwagi. Przesłuchujący powinien mieć zdolność do równoczesnego wykonywania dwu lub więcej czynności, wymagających skupienia się. Śledczy słuchając składanego zeznania, powinien jednocześnie obserwować ruchy świadka, a także protokolować czynność.
12. Samokontrola. Prowadząc przesłuchanie śledczy musi kontrolować swoje zachowania oraz panować nad objawami nadmiernego pobudzenia. Należy ona do sfery inteligencji emocjonalnej człowieka i polega na sterowaniu doświadczaniem emocji oraz wyrażaniem ich.
13. Właściwe kierowanie tokiem przesłuchania. Tokiem przesłuchania rządzi procedury opisane w kpk, ale zakres i rozmiar ich stosowania zależny jest od:
  - podmiotu, którego ono dotyczy (osoba w sile wieku, osoba starsza, małoletnia, upośledzona psychicznie, świadek – pokrzywdzony),
  - sytuacji zaistniałej w danym momencie, etapu prowadzone-

go postępowania, w tym ilości przeprowadzonych przesłuchań świadka w danej sprawie,

- rodzaju przesłuchania (związane z okazaniem, konfrontacją, odtworzeniem przebiegu zdarzenia, itp.).

Kierowanie polega na koordynowaniu oraz podejmowaniu decyzji, dotyczącej np. przejścia od jednego etapu przesłuchania do następnego lub pominięcia w razie potrzeby określonej fazy przesłuchania (z uwagi na niemożność jej przeprowadzenia). Trafności posiadanych kroków sprzyja posiadanie wiedzy z zakresu procedury karnej, jak również legitymowanie się minimalnym doświadczeniem zawodowym.

14. Stosowanie technik aktywnego słuchania. Aktywne słuchanie opiera się na triadzie zasad: akceptacji rozmówcy, tolerancji dla jego emocji, poszanowania drugiej osoby. Umiejętność ta jest niezwykle ważnym elementem podczas kontaktu trwania przesłuchującego ze świadkiem oraz trwającej między nimi rozmowy. Czasami słowa ze strony śledczego nie są potrzebne, wystarczy samo wysłuchanie osoby lub wykazanie zainteresowanie jej problemami – bez udzielania rad i zbędnych komentarzy. W czasie wykonywania czynności przesłuchania niedopuszczalne jest okazywanie znużenia, wtrącanie własnych uwag, brak koncentracji na tym, co usiłuje przekazać świadek. Unikać należy komentowania wypowiedzi świadka, oceniania rozmówcy, jak również nieumiejętnego przechodzenia na inne tematy. Wymienione błędy postępowania zdarzają się przesłuchującym, dlatego tak ważna jest świadomość stosowania technik aktywnego słuchania.
15. Koncentracja. Polega na ześrodkowaniu uwagi i skierowaniu jej na właściwy przedmiot, cel, zagadnienie, osobę lub sytuację. Śledczy powinien skupić się (pod wpływem świadomego działania) na świadku i jego zeznaniach, toku rozumowania oraz na swoich przemyśleniach w związku z przeprowadzaną

- czynnością. Należy liczyć się jednak z tym, że wraz ze wzrostem koncentracji na określonym działaniu może wystąpić oddzielenie percepcji od pozostałych zjawisk. Ignorowanie ich doprowadza w konsekwencji do zakłócenia podzielności uwagi, niezbędnej w tym momencie u śledczego.
16. Osiąganie zaplanowanego celu. Sprzyja temu postawa śledczego, który ma wysokie poczucie własnej skuteczności. Tacy ludzie wybierają strategie bardziej adekwatne w danych okolicznościach, są zorientowani zadaniowo i bardzo koncentrują się na danym problemie. Skuteczny przesłuchujący jest plastyczny w poszukiwaniu różnych możliwości działania. Stając przed nowym zadaniem (przesłuchaniem świadka) wyznacza on sobie cel, a także określa posunięcia niezbędne dla jego realizacji. Podejmowanie kolejnych kroków wzmacnia poczucie zadowolenia, pewności siebie i wiary w sukces. Wspomniana kolejność pozwala na stopniowe opanowanie nowych umiejętności oraz zdobycie dalszego doświadczenia.
  17. Formułowanie zrozumiałych pytań. W zadawanych pytaniach powinna być poruszana jedna kwestia, wymagająca wyjaśnienia w danym momencie. Muszą być one zrozumiałe, jednoznaczne, obejmować istotne tematy, jak również pozbawione ironii. Nie powinno się zadawać pytań złośliwych, o zabarwieniu wulgarnym, niegrzecznych. Istotny jest neutralny ton podczas ich konstruowania, korzystnie wpływający na zachowanie spokoju i powagi chwili. Można je powtarzać lub przeformułować, jeżeli wymaga tego sytuacja, bądź też świadek nie jest w stanie udzielić odpowiedzi z prostego powodu – nie rozumie znaczenia użytych słów. Dobór określonego słownictwa uzależniony będzie od kategorii osoby powołanej na świadka, jej inteligencji, wieku i wykształcenia.
  18. Unikanie sugestii. Sugestywne oddziaływanie na świadka jest szczególnie niebezpieczne, ponieważ pozostaje w sprzeczności z prawem, natomiast sam świadek może poddać się tej tendencji. Modyfikuje on wtedy zeznania tak, że z punktu widzenia obiektywnej rzeczywistości będą one fałszywe. Poza tym przekonanie śledczego co do słuszności swojej tezy może być błędne, stając się w konsekwencji przyczyną wielu nieporozumień.
  19. Dostosowywanie się do charakterystyki osoby. Wzywając osobę na przesłuchanie, śledczy powinien uprzednio poznać charakterystykę świadka – np. w oparciu o analizę materiału zgromadzonego w postępowaniu. Pozwoli to na sprawne opracowanie właściwej strategii, przygotowanie odpowiednich tematów wstępnych, znalezienie nici porozumienia, a także uniknięcie tematów drażliwych.
- Wymienione powyżej cechy, predyspozycje oraz umiejętności przesłuchującego, włączając w to elementy składowe przygotowania się do tej czynności, zapobiegają w przyszłości kolejnym przesłuchaniom tego samego świadka na tę samą okoliczność. Gwarantują one jednocześnie większą skuteczność przeprowadzanej czynności, będąc dowodem profesjonalizmu organu procesowego. Przygotowanie jest opłacalne nie tylko z punktu widzenia ekonomiki procesowej - sprzyja także pozytywnemu wizerunkowi ww. podmiotu i jego przedstawicieli. Ma to doniosłe znaczenie w kształtowaniu opinii publicznej o sądach, prokuraturze, policji oraz pomaga wytworzyć w społeczeństwie więź pomiędzy obywatelem a przedstawicielami wspomnianych organów. Skutkować ona będzie w przyszłości chęcią udzielania pomocy i wspólną odpowiedzialnością za bezpieczeństwo wewnętrzne kraju.

Jolanta Browarska - ekspert Wydziału Koordynacji Służby Kryminalnej
Biura Służby Kryminalnej KGP
Roman Wojtuszek - st. specjalista Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia
Biura Służby Kryminalnej KGP

NADZÓR PREWENCYJNY – NOWE ZADANIE POLICJI

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób¹⁶, zwana dalej „ustawą”, jest efektem prac parlamentu nad projektem rządowym wniesionym do łaski marszałkowskiej w lipcu 2013 r. (druk sejmowy nr 1577¹⁷).

Z uzasadnienia projektu wynika, iż celem regulacji było:

- 1) wprowadzenie do prawa polskiego rozwiązań przewidujących terapię, w warunkach izolacji, sprawców przestępstw, którzy z powodu zaburzonej psychiki mogą ponownie popełnić groźne przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu, bezpieczeństwu powszechnemu lub wolności seksualnej;
- 2) umożliwienie tym sprawcom, w wyniku odbytej terapii, readaptacji do społeczeństwa i funkcjonowania w nim zgodnie z zasadami współżycia społecznego;
- 3) umożliwienie efektywnego monitorowania zachowania tych spośród sprawców, którzy po odbyciu kary będą przebywać na wolności.

W art. 1 ustawy wskazane są przesłanki konieczne, by konkretny sprawca mógł zostać objęty jej reżimem. Po pierwsze, ustawa dotyczy jedynie osób, które odbywają prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności lub karę 25 lat po-

zbawienia wolności, wykonywaną w systemie terapeutycznym¹⁸. Jako drugi warunek występuje wymóg stwierdzenia u nich zaburzenia psychicznego w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych w trakcie postępowania wykonawczego. Ostatnia przesłanka wskazuje, że zaburzenia te muszą mieć taki charakter lub takie nasilenie, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat.

Łączne ziszczenie się powyższych przesłanek może być podstawą do uznania przez sąd, konkretnej osoby „za stwarzającą zagrożenie” i zastosowania odpowiednich środków przewidzianych w ustawie.

Ustawa przewiduje dwie formy postępowania z groźnymi sprawcami – terapię zamkniętą w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym¹⁹ lub

¹⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 24.

¹⁷ Rządowy projekt ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób - <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?documentId=8FAC382EE3488066C1257BAC004796F3>

¹⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy: Art. 96. § 1. W systemie terapeutycznym odbywają karę skazani z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazani za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeni umysłowo, a także uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej. § 2. W systemie terapeutycznym odbywają karę również skazani, o których mowa w art. 95 § 1 Kodeksu karnego.

¹⁹ Patrz: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie Krajowego Ośrodka

nadzór prewencyjny. O konieczności terapii będzie orzekał sąd okręgowy w składzie trzech sędziów zawodowych, na podstawie obowiązkowej opinii dwóch biegłych psychiatrów, a w „sprawach osób z zaburzeniami osobowości ponadto biegłego psychologa”, zaś w przypadku osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – „ponadto biegłego lekarza seksuologa lub certyfikowanego psychologa seksuologa”. Nadzór prewencyjny będzie sprawowany przez komendanta powiatowego (miejskiego, rejonowego) Policji, zwanego dalej „komendantem Policji” – również na podstawie postanowienia sądu. Policja, w celu realizowania tego nadzoru, będzie mogła prowadzić czynności operacyjno - rozpoznawcze dotyczące osoby stwarzającej zagrożenie, jak również weryfikować, gromadzić i przetwarzać informacje udzielane przez tę osobę oraz uzyskiwane w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych.

1. Ogólna charakterystyka nadzoru prewencyjnego

Nadzór prewencyjny uregulowany został w rozdziale 4 ustawy.

W art. 22 określono, na czym polegają obowiązki osoby stwarzającej zagrożenie związane z nadzorem prewencyjnym. Instytucję nadzoru prewencyjnego stosowanego na mocy ustawy określono w ten sposób, aby położyć nacisk w pierwszym rzędzie na obowiązki sprawcy, zapewniające Policji możliwość kontrolowania miejsca jego pobytu. Świadomość istnienia takiego nadzoru powinna wpłynąć na sprawcę mitygująco. Osoba stwarzająca zagrożenie, wobec której zastosowano nadzór prewencyjny, ma obowiązek każdorazowego informowania organu nadzorującego (komendanta Policji) o zmianie miejsca stałego pobytu, miejsca zatrudnienia oraz o zmianie imienia i nazwiska. Jeżeli organ nadzorujący tego żąda, również udzielania informacji o miej-

scu aktualnego i zamierzonego pobytu oraz terminach i miejscach wyjazdów. Organ nadzorujący będzie zaś uprawniony do weryfikowania informacji udzielanych przez tę osobę.

Przepis, art. 23 określa szczególne uprawnienia Policji związane z kontrolą zachowania osób uznanych przez sąd, na podstawie opinii biegłych psychiatrów, za stwarzających wysokie zagrożenie. Policja powinna w pierwszej kolejności stosować zwykle (proste) czynności operacyjno-rozpoznawcze, pozwalające na ustalenie, czy osoby takie przestrzegają prawo. W sytuacjach wątpliwych, gdy osoba taka zaczyna ukrywać swoje zachowania, ale jeszcze nie w sposób pozwalający stwierdzić bezpośrednio ryzyko popełnienia przestępstwa, Policja ma możliwość sięgnięcia po bardziej skuteczny środek - kontrolę operacyjną, której przesłanki i tryb zastosowania zostały wyraźnie wskazane w ustawie.

Art. 24 regulujący przesłanki i podstawy uchylenia nadzoru prewencyjnego ma zasadniczo charakter gwarancyjny. Z samej swojej natury nadzór prewencyjny musi być stosowany bez określenia terminu. Art. 24 przewiduje jednak możliwość składania wniosków o uchylenie tego środka, określając, jakie osoby i w jakich przedziałach czasowych są uprawnione do złożenia wniosku, a także jakie warunki (opinia biegłych) muszą być spełnione przed uchyleniem tego środka.

Nadzór prewencyjny, o którym mowa w ustawie, należy więc postrzegać jako ustawowe zadanie Policji realizowane w celu określonym w tejże ustawie.

W ramach tego nadzoru policjanci wykonujący czynności mogą m.in.:

- 1) obserwować i rejestrować, także przy użyciu środków technicznych obraz zdarzeń w miejscach publicznych z możliwym udziałem osoby nadzorowanej, a także dźwięk towarzyszący tym zdarzeniom;
- 2) żądać niezbędnej pomocy, w tym używać i weryfikować informacje o osobie nadzorowanej, od instytucji pań-

---

Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym (Dz. U. z 2014r. poz. 89).

stwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej;

- 3) zwracać się o niezbędną pomoc, w tym o informacje o osobie nadzorowanej, do innych jednostek gospodarczych i organizacji społecznych;
- 4) zwracać się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy, w tym o udzielenie informacji o osobie nadzorowanej,

a tylko w przypadku napotykania trudności w weryfikowaniu informacji o tej osobie lub zachodzenia uzasadnionej obawy, że osoba ta czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności także wykorzystywać kontrolę operacyjną.

Ustawa przewiduje dwie postaci nadzoru prewencyjnego: nadzór „czysty” i nadzór powiązany ze środkiem terapeutycznym, ale wolnościowym²⁰.

W kontekście powyższego, **nadzór prewencyjny** można określić jako zespół czynności służbowych, w tym także operacyjno - rozpoznawczych, podejmowanych przez Policję w sposób jawny lub niejawny wobec osoby stwarzającej zagrożenie, o której mowa w ustawie, celem ograniczenia zagrożenia życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób ze strony tej osoby, a w przypadku napotykania trudności w weryfikowaniu informacji o tej osobie lub zachodzenia uzasadnionej obawy, że osoba ta czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności także z wykorzystaniem kontroli operacyjnej.

Ustawa nie przewiduje wydania aktów wykonawczych wprost odnoszących

się do nadzoru. Niemniej Komendant Główny Policji w dniu 25 kwietnia 2014 r. wydał zarządzenie nr 15 w sprawie sposobu sprawowania przez Policję nadzoru prewencyjnego²¹, zwane dalej „zarządzeniem KGP nr 15”, w którym uregulował wybrane aspekty jego sprawowania.

Ze względu na to, że kompetencję regulacyjną Komendanta Głównego Policji ograniczono w art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji do określania metodyki wykonywania zadań przez służby policyjne wyłącznie w zakresie nieobjętym przepisami powszechnie obowiązującymi, zarządzenie odnosi się do zagadnień związanych z jego planowaniem, organizowaniem i sprawowaniem przez komendanta Policji oraz koordynowaniem z poziomem komend wojewódzkiej/Stołecznej i Komendy Głównej Policji. Zawiera ono uregulowania m.in. dotyczące:

- czasu podjęcia przez komendanta Policji czynności związanych ze sprawowaniem nadzoru prewencyjnego i czasu zakończenia nadzoru;
- sposobu wyznaczania przez komendanta Policji podległej jednostki lub komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za wykonywanie czynności w ramach sprawowanego nadzoru prewencyjnego;
- zakresu i rodzaju czynności do wykonania po otrzymaniu przez komendanta Policji prawomocnego postanowienia sądu;
- zakresu czynności do wykonania w ramach nadzoru, w tym o charakterze planistycznym i sprawozdawczym, przy uwzględnieniu zasady poszanowania prywatności i proporcjonalności²²;
- obowiązków komendantów Policji w przypadkach, gdy nadzorowany planuje wyjazd poza lub opuszczenie miejsca pobytu;

²¹ Dz. Urz. KGP z 2014 r. poz. 36.

²² Należy uwzględnić fakt, że osoba nadzorowana korzysta z wszystkich praw konstytucyjnych. Z tytułu nadzoru ma ściśle określone obowiązki wobec Policji. Policja nie może natomiast realizować swoich obowiązków z nadmierną intensywnością, w subiektywnym odczuciu osoby nadzorowanej w sposób nadmiernie ingerujący w jej prywatność.

²⁰ Tak w czasie dyskusji podczas posiedzenia nadzwyczajnej komisji sejmowej.

- sposobu przekazywania nadzoru do innej jednostki Policji, uwzględniając ustawową zasadę, że właściwość miejscową wyznacza miejsce stałego pobytu osoby nadzorowanej;
- sposobu postępowania komendanta Policji w przypadku uchylania się przez osobę nadzorowaną od obowiązków wynikających ze sprawowanego nad nią nadzoru prewencyjnego;
- sposobu dokumentowania przez policjantów wykonywanych czynności w ramach nadzoru prewencyjnego;
- funkcjonowania systemu koordynatorów wojewódzkich i krajowych wyznaczonych odpowiednio przez komendanta wojewódzkiego i Stołecznego Policji oraz Komendanta Głównego Policji.

2. Komendant powiatowy (miejski, rejonowy) Policji jako organ sprawujący nadzór prewencyjny

Ustawa nakłada sprawowanie nadzoru prewencyjnego na komendanta powiatowego (miejskiego, rejonowego) Policji, na obszarze właściwości którego osoba stwarzająca zagrożenie ma miejsce stałego pobytu. To ten komendant - jako organ Policji - podejmował będzie decyzje co do sposobu jego sprawowania poprzez kierowaną przez siebie jednostkę organizacyjną (komendę) oraz podległe mu komisariaty i posterunki Policji oraz komórki organizacyjne (wydziały, zespoły, samodzielne stanowiska).

W zarządzeniu wskazano determinanty tej decyzji, eksponując jednocześnie rolę zasady proporcjonalności w zakresie doboru metod i środków nadzoru. Wskazano, że sposób sprawowania nadzoru powinien być determinowany:

- 1) wiekiem, płcią oraz osobowością osoby nadzorowanej, stopniem jej demoralizacji, a także jej sytuacją społeczną i rodzinną;
- 2) rodzajem przestępstwa w związku, z którym stosowany jest nadzór;

- 3) stosunkiem społeczeństwa do osoby nadzorowanej, w szczególności możliwością występowania negatywnych reakcji wobec tej osoby ze strony innych osób;
- 4) wnioskami z analizy informacji o osobie nadzorowanej, w szczególności zawartych w aktach sprawy osoby nadzorowanej udostępnionych przez sąd w trybie określonym w art. 525 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 poz. 101 ze zm.);
- 5) spostrzeżeniami policjanta lub policjantów z pierwszego i kolejnych kontaktów z osobą nadzorowaną w miejscu jej stałego pobytu;
- 6) technicznymi i innymi możliwościami kontaktowania się z osobą nadzorowaną;
- 7) możliwościami obserwowania i rejestrowania zdarzeń w miejscach publicznych, z potencjalnym udziałem osoby nadzorowanej;
- 8) możliwościami uzyskiwania i weryfikowania informacji o osobie nadzorowanej od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego, jednostek gospodarczych i organizacji społecznych oraz osób²³.

W kontekście przyjętej w ustawie zasady, iż właściwość miejscowa sądu, która jest określona przez art. 2 ust. 2 ustawy w sposób dynamiczny, czyli zmienia się z miejscem stałego pobytu osoby objętej

²³ **Zarządzenie KGP nr 15 § 6.:** Kierownik jednostki lub komórki organizacyjnej, o których mowa w § 4 ust. 2 albo wykonujący czynności nadzoru w przypadkach uzasadnionych potrzebą uzyskania informacji niezbędnych dla weryfikowania informacji udzielanych przez osobę nadzorowaną lub uzyskania informacji mogących wskazywać, że nie zachodzą już okoliczności, o których mowa w art. 14 ust. 2 ustawy może nawiązać kontakt z:

- 1) podmiotem leczniczym, w którym osoba nadzorowana poddawana jest postępowaniu terapeutycznemu;
- 2) pracodawcą osoby nadzorowanej;
- 3) innymi osobami lub instytucjami, które mogą posiadać informacje o zachowaniach osoby nadzorowanej.

nadzorem, należy przyjąć, że ta sama zasada obowiązuje w odniesieniu do właściwości miejscowej komendanta Policji. Powyższa zasada będzie obowiązywała w przypadku zmiany miejsca pobytu osoby nadzorowanej (sprawowanie nadzoru przejmuje komendant Policji właściwy ze względu na nowe miejsce pobytu).

Nadzór prewencyjny będzie sprawowany wobec osób stwarzających zagrożenie o wysokim (tak w ustawie) prawdopodobieństwie popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej. „Poziom wysokości prawdopodobieństwa” tych osób będzie różny. I właśnie ten „poziom” oraz realia towarzyszące konkretnej decyzji, m.in. będą wskazywały na rodzaj oraz zakres metod i środków niezbędnych do zaangażowania dla zrealizowania celu nadzoru. Wystarczające mogą okazać się te pozostające w dyspozycji komendanta Policji, niekiedy trzeba będzie sięgnąć po wsparcie ze strony jednostki Policji zwierzchniej lub sąsiedniej. Należy podkreślić, że komendanci Policji mają obowiązek współdziałania i udzielania sobie wsparcia²⁴. Niemniej kontrola operacyjna zawsze będzie wdrażana z udziałem komendanta wojewódzkiego/Stołecznego Policji, a przedłużana z udziałem Komendanta Głównego Policji.

Komendant Policji ma legitymację do działania przed sądem, do którego to sądu może składać dwa rodzaje wniosków:

- 1) wniosek o umieszczenie osoby objętej nadzorem w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym, jeżeli osoba ta uchyła się od obowiązków wynikających ze sprawowanego nad nią nadzoru prewencyjnego (art. 21. 1.)²⁵,

- 2) wniosek o uchylenie nadzoru prewencyjnego niezwłocznie po uzyskaniu informacji wskazujących, że nie zachodzą już okoliczności, o których mowa w art. 14 ust. 2 (art. 24. 2)²⁶.

Drugi rodzaj wniosku „wymusza” (zapis w ustawie: „składa wniosek o uchylenie nadzoru prewencyjnego niezwłocznie po uzyskaniu informacji wskazujących, ...”) na komendancie Policji obowiązek dokonywania oceny, czy charakter stwierdzonych zaburzeń psychicznych lub ich nasilenie wskazują, że nie zachodzi już wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez tę osobę czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej. Inaczej mówią czy zachodzi niższe od wysokiego (lub nie zachodzi już) prawdopodobieństwo popełnienia przez tę osobę takiego czynu zabronionego.

Komendant Policji, dokonując oceny, powinien brać pod uwagę całokształt okoliczności ustalonych w sprawie, czyli podczas sprawowania nadzoru prewencyjnego, co oznacza, że komendant Policji będzie występował z wnioskiem o wszczęcie postępowania, o którym mowa w rozdziale 3 ustawy. Zgodnie z przepisem art. 511 § 1. kodeksu postępowania cywilnego, wniosek o wszczęcie postępowania powinien czynić zadość przepisom o pozwie, z tą zmianą, że zamiast pozwanego należy wymienić zainteresowanych w sprawie²⁷.

Komendant Policji jest więc podmiotem (organem) kierującym do sądu wniosek, który będzie zawierał informację o tym, że nadzór prewencyjny nie działa lub zachodzą zmiany w zachowaniu osoby nim objętej. W kontekście powyższego uprawniony jest wniosek, że nadzór ma także służyć temu, żeby te informacje gro-

²⁴ Nakaz współdziałania władz publicznych, sformułowany w preambule Konstytucji III RP z 1997 r.

²⁵ Sąd może, na wniosek komendanta Policji sprawującego nadzór prewencyjny lub z urzędu, orzec o umieszczeniu w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie, wobec której zastosowano nadzór prewencyjny, jeżeli osoba ta uchyła się od obowiązku poddania się postępowaniu terapeutycznemu lub od obo-

wiązków wynikających ze sprawowanego nad nią nadzoru prewencyjnego.

²⁶ 2. Komendant Policji sprawujący nadzór prewencyjny składa wniosek o uchylenie nadzoru prewencyjnego niezwłocznie po uzyskaniu informacji wskazujących, że nie zachodzą już okoliczności, o których mowa w art. 14 ust. 2.

²⁷ Patrz § 10 zarządzenia KGP nr 15.

madzić i ewentualnie przekazać je do sądu w celu możliwości korekty orzeczonego środka. Tak więc dokumentację gromadzoną w toku nadzoru, w tym opisane w zarządzeniu KGP nr 15 sprawozdanie, należy postrzegać jako dokumenty sporządzane w konkretnym celu (dla sądu). Może ona być dowodem dla sądu w postępowaniu. Sprawozdanie sporządzane okresowo nie jest więc policyjnym dokumentem nadzorczym (ze strony jednostki zwierzchniej), a merytorycznym.

W związku z wnioskami, które będzie mógł składać komendant Policji jawią się następujące pytania:

1. Czy komendant Policji ma obowiązek składania wniosku do sądu w przypadku już jednorazowego uchylenia się przez osobę od obowiązków wynikających ze sprawowanego nad nią nadzoru prewencyjnego?
2. Czy komendant Policji ma składać wniosek o uchylenie nadzoru prewencyjnego po uzyskaniu informacji wskazujących, że nie zachodzą już okoliczności, o których mowa w art. 14 ust. 2, jeżeli tak, to czy wystarcza sama informacja, że te okoliczności nie zachodzą, czy też ma w jakiś sposób jeszcze zweryfikować te informacje?

Na oba pytania należy udzielić odpowiedzi – tak.

Podobne pytanie (2) padło w trakcie prac sejmowej komisji nadzwyczajnej²⁸, odpowiedź udzielona przez Podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Michała Królikowskiego brzmiała: „Gdybyśmy nakładali taki obowiązek, to powinniśmy napisać: „wiarygodnych informacji”. Uważamy, że wyjątkowy charakter tego środka wymaga po uzyskaniu każdej infor-

macji kontroli sądowej zasadności stosowania tego środka.”

3. Czynności operacyjno-rozpoznawcze w nadzorze prewencyjnym.

Ustawa stanowi, że Policja, dla zrealizowania celów nadzoru prewencyjnego, może prowadzić czynności operacyjno-rozpoznawcze dotyczące osoby stwarzającej zagrożenie, wobec której zastosowano nadzór prewencyjny, a także weryfikować, gromadzić i przetwarzać informacje udzielane przez tę osobę oraz uzyskane w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych (art. 23. 1.).

Ustawa nieco inaczej niż ustawa o Policji, określiła cel czynności operacyjno-rozpoznawczych w nadzorze prewencyjnym. Zgodnie z brzmieniem art. 14 ustawy o Policji „w granicach swych zadań Policja w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe.” Celem czynności w nadzorze prewencyjnym jest ograniczenie zagrożenia życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób ze strony osoby objętej nadzorem, a więc uzyskanie takiego stanu, który zapobiegnie tworzeniu zagrożenia przez tę osobę. Uwzględniając ustawowy cel nadzoru prewencyjnego i określone w ustawie o Policji cele czynności operacyjno - rozpoznawczych uprawniony jest wniosek, że Policja w nadzorze prewencyjnym poprzez prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych ma zapobiec przestępstwu.

W kontekście powyższego należy zauważyć, że doktryna czynnościom operacyjno-rozpoznawczym nadaje funkcje: informacyjną, rozpoznawczą, zapobiegawczą, wykrywczą albo ochronną²⁹. W nadzorze prewencyjnym niewątpliwie realizowane są funkcje:

²⁸ Komisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz Kodeks karny wykonawczy i rządowego projektu ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób - <http://www.sejm.gov.pl/SQL2.nsf/poskomprocall?OpenAgent&7&1577>

²⁹ Funkcja ochronna w przypadku osoby objętej nadzorem prewencyjnym realizowana jest w trybie innych przepisów.

- **informacyjna** – np. uzyskiwanie informacji o osobie w celu weryfikowania, gromadzenia i przetwarzania informacji udzielanych przez osobę objętą nadzorem oraz uzyskanych w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych (także dla sądu);
- **rozpoznawcza** – np. ustalanie czy osoba objęta nadzorem czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności w przypadku zachodzenia uzasadnionej obawy, że może takie przygotowania podejmować;
- **zapobiegawcza** - ograniczenie lub likwidowanie zagrożenia życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób ze strony osoby stwarzającej zagrożenie.

Policja w nadzorze prewencyjnym może wykorzystywać z własnej inicjatywy wszystkie te metody prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych, które nie wymagają zezwolenia jakiegokolwiek zewnętrznego organu, w szczególności sądu (np. wywiad, obserwacja, osobowe źródła informacji,³⁰ pozwalające na ustalenie, czy osoby przestrzegają prawa, a także np. czy poddają się dobrowolnej terapii w warunkach wolnościowych). Spośród metod, które takiego zezwolenia wymagają tylko kontrolę operacyjną, poprzez którą realizowane są jednak inne cele, niż cele kontroli opera-

cyjnej, o której mowa w ustawie o Policji³¹. Kontrola operacyjna w nadzorze prewencyjnym stosowana jest nie w celu zebrania dowodów z uwagi na fakt prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa (tak w ustawie o Policji), tylko związana jest z istotą nadzoru prewencyjnego, podczas którego przeprowadzane są czynności operacyjno-rozpoznawcze. Nie zbiera się poprzez nią dowodów, tylko wykonywany jest w ten sposób nadzór prewencyjny nad osobą.

Kontrola operacyjna będzie stosowana np. gdy osoba taka zaczyna ukrywać swoje zachowania, ale jeszcze nie w sposób pozwalający stwierdzić bezpośrednio ryzyko popełnienia przestępstwa. W czasie prac sejmowych przedstawiciel strony rządowej przedstawił następujące wskazówki związane z kontrolą operacyjną w nadzorze prewencyjnym: ”Ze względu na specyfikę czynów i zaburzeń, których dotyczy ustawa, wykrycie stanu zwiększającego się niebezpieczeństwa za pomocą zwykłych metod czynności operacyjno-rozpoznawczych zazwyczaj nie będzie możliwe. Sprawców groźnych przestępstw seksualnych cechuje bowiem dokonywanie nagłych impulsywnych ataków poprzedzonych często czynnościami, które albo są trudno dostrzegalne w ramach zwykłej pracy operacyjno-rozpoznawczej, albo nie mają dla osób postronnych konotacji przestępczych, czego przykładem może być rozpoczęcie przeglądania stron internetowych z coraz brutalniejszymi treściami, pogłębiająca się alienacja, rozpoczęcie pewnych czynności „rytualnych”, np. zakup ubrań dziecięcych. Wszystkie te objawy świadczące o rosną-

³⁰ tzw. proste (zwykłe) czynności operacyjno-rozpoznawcze wynikają z tego, że każdy policjant ma prawo m. in. do:

- 1) obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, a także dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom;
- 2) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej;
- 3) zwracania się o niezbędną pomoc do innych jednostek gospodarczych i organizacji społecznych,
- 4) zwracania się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy.

³¹ Art. 23.2. Jeżeli weryfikowanie informacji, o których mowa w ust. 1, napotyka trudności lub jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że osoba, wobec której zastosowano nadzór prewencyjny, czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, sąd może, w drodze postanowienia, na pisemny wniosek komendanta wojewódzkiego Policji, po uzyskaniu pisemnej zgody prokuratora okręgowego właściwego ze względu na siedzibę komendy wojewódzkiej Policji, zarządzić kontrolę operacyjną.

cym ryzyku ataku są niedostrzegalne w ramach zwykłej pracy wywiadowczej dzielnicowego, a jednocześnie nie stanowią jeszcze przygotowania do popełnienia przestępstwa w rozumieniu Kodeksu karnego. Zachowanie takiej osoby powinno być analizowane przez wyspecjalizowanego funkcjonariusza Policji w porozumieniu z psychologiem dysponującym profilem takiej osoby, wobec której orzeczono nadzór. Kontrola operacyjna wiąże się ze znacznym poziomem ingerencji w prawo do prywatności, jednak w przypadku osób ze zdiagnozowanym dużym zagrożeniem popełnienia czynów przeciwko życiu lub wolności seksualnej taka ingerencja jest uzasadniona i proporcjonalna. Rezygnacja z takiej możliwości oznaczałaby bowiem bardzo duże ryzyko dla innych osób”.

Komendant Policji, przy planowaniu nadzoru prewencyjnego, powinien uwzględniać to, że czynności operacyjno-rozpoznawcze zobowiązani są prowadzić wszyscy policjanci, bez względu na to, w której służbie Policji (prewencyjnej, kryminalnej albo wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym, czy policji sądowej) realizują zadania. **Dla osiągnięcia celów nadzoru powinni być zaangażowani wszyscy policjanci jednostki Policji w sposób adekwatny dla ich możliwości uzyskiwania lub weryfikowania informacji o osobie nadzorowanej.**

Metody prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych opisane w stosownym zarządzeniu KGP zachowują pełną przydatność podczas prowadzenia czynności w ramach nadzoru prewencyjnego. Inną kwestią jest, że gros tych metod opisanych jest w podręcznikach kryminalistki i monografiach ogólnodostępnych.

Jak się wydaje ta nowa ustawa, w szczególności w zakresie uregulowań związanych z nadzorem prewencyjnym i rolą w tym nadzorze czynności operacyjno-rozpoznawczych, może być zacznym ważnej dyskusji, w szczególności przydatnej w pracach nad projektowaną ustawą o tych czynnościach. Może najwyższy czas

zrezygnować z dwuczłonowych określeń (czynności operacyjno - rozpoznawcze, czynności dochodzeniowo - śledcze³²), będących nie tylko nowotworami językowymi, ale wadliwie odzwierciedlającymi istotę wymienionych czynności³³.

Przedstawiając w skróty sposób pogląd na nową instytucję prawną – nadzór prewencyjny – należy wspomnieć, że Prezydent RP Bronisław Komorowski skierował do Trybunału Konstytucyjnego, w trybie kontroli następczej, wnioski o zbadanie zgodności z Konstytucją ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób³⁴. Nie przesądzając sposobu rozstrzygnięcia tej sprawy przez Trybunał Konstytucyjny wyrażamy nadzieję, że przedstawiony pogląd o nadzorze prewencyjnym będzie służył w kształtowaniu praktyki jego stosowania przez Policję.

³² Pojęcia „czynności operacyjno-rozpoznawcze” użyto po raz pierwszy w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów, (Dz. U. Nr 38, poz. 172). Przepis ten miał brzmienie „Funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz innych działań godzących w bezpieczeństwo państwa lub porządek publiczny wykonują czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-prawne.”.

³³ Takie propozycje zawierał projekt ustawy o Policji z 2004 r. (Biuletyn Prawny KGP Nr 24/ 2005). <http://bip.kgp.policja.gov.pl/download/18/14096/Biuletyn24.pdf>

³⁴

http://www.prezydent.pl/download/gfx/prezydent/pl/defaultaktualnosc/2073/13/1/20140304_wniosek_do_tk.pdf

Mariusz Staroń

Starszy wykładowca Zakładu Służby Prewencyjnej Szkoły Policji w Pile

SYSTEMY ŁĄCZNOŚCI RADIOWEJ W POLICJI - KONCEPCJE ROZWOJU

Sprawną i szybką łączność pomiędzy funkcjonariuszami Policji pełniącymi służbę jest nieodzownym warunkiem poprawnego i właściwego wykonywania realizowanych przez nich zadań służbowych.

Systemy łączności radiowej przechodziły wielokrotne zmiany i wdrażane były różne projekty. Pierwszy z nich, projekt „RADIO 2” dotyczył systemów konwencjonalnych i realizowany był przez kilka lat. Główne założenia tego systemu zakładały wymianę radiotelefonów firmy RADMOR, które w związku z przestarzałą technologią uniemożliwiały zmianę szerokości kanału pracy na nowy, wprowadzony standard 12,5 kHz. Zmiana standardu szerokości kanału na 12,5 kHz umożliwiło zwiększenie liczby kanałów radiowych wykorzystywanych w jednostkach Policji i tworzenie nowych sieci radiowych dla różnych nowo powstałych komórek organizacyjnych. Użytkownicy domagali się również możliwości pofnego prowadzenia korespondencji radiowych poprzez zastosowanie szyfratorów.

Wprowadzone normy spełniały radiotelefony firmy MOTOROLA, które stopniowo wymieniane były w jednostkach Policji. Zastosowana technologia umożliwiała programowanie radiotelefonów za pomocą interfejsu połączonego z komputerem oraz odpowiedniego oprogramowania. Uzyskano nowe możliwości funkcyjne radiotelefonów, między innymi wywoływanie indywidualne lub grupowe za pomocą tonu DTMF, blokowanie kanałów radiowych po stronie odbiorczej tonem CTCSS, co zwiększyło odporność radiotelefonu na zakłócenia zewnętrzne. Szybkie i sprawne informowanie policjantów za pomocą wiadomości tekstowych pojawiających się na wyświetlaczach radiotelefonów, tzw. statuwów, np. niebezpieczny przestępca lub

uwaga osoba poszukiwana. Programowanie radiotelefonów umożliwiło pełną identyfikację użytkowników oraz możliwości wysyłania przez policjanta informacji o zagrożeniu za pomocą przycisku zaprogramowanego jako alarmowy.

Konwencjonalne systemy łączności nadal narażone były na możliwości podsłuchu prowadzonych rozmów przez policjantów, ponieważ stosowanie szyfratorów odbywało się tylko przez policjantów pracujących w niektórych wybranych komórkach organizacyjnych Policji.

W latach 90. ubiegłego wieku pojawił się nowy standard łączności EDACS w systemie dyspozytorskim trunkingowym firmy ERICSON. TRANKING system łączności radiowej typu dyspozytorskiego, zbudowany w oparciu o sieć stacji bazowych, zorganizowany w system kanałów rozmownych zwanych grupami rozmownymi. Rozpoczęły się pierwsze testy tego systemu w Komendzie Stołecznej Policji pod kątem przydatności i wykorzystania w przyszłości w Policji.

EDACS to nowe wyzwanie i możliwości, np. rozmowy grupowe, rozmowy indywidualne, łączenie rozmów telefonicznych, przesyłanie danych, łączenie grup, połączenia alarmowe (odsłuch otoczenia) szyfrowanie korespondencji. System ten wymagał rozbudowy infrastruktury o stacje bazowe przekaźnikowe, co stwarzało zwiększenie kosztów budowy i utrzymania. Ponadto firma ERICSON uznała standard analogowy EDACS za zamknięty i nierozwojowy, dlatego zrezygnowano z rozbudowy tego projektu o nowe jednostki Policji.

Wraz z pojawieniem się nowych koncepcji rozwoju teleinformatyki w Policji rozpoczął się etap wdrażania nowego systemu łączności trunkingowej TETRA. Jest

to zespół otwartych standardów, interfejsów, usług w zakresie łączności radiowej opracowany przez ETSI (Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych) w latach 90. Specyfikację systemu przygotowały organizacje rządowe kilku państw europejskich oraz przedstawiciele producentów systemów radiokomunikacyjnych. Koncepcja rozwoju zakładała rozwinięcie infrastruktury do roku 2006 i wykorzystanie systemu nie tylko w jednostkach Policji, ale również dla innych służb przeznaczonych dla utrzymania ładu i porządku publicznego. Pomimo potrzebnych znacznych środków finansowych na stworzenie tego systemu z dostępnością na terenie całego kraju liczono, że umożliwią to środki otrzymane z offsetu zakupu samolotów F-16. Niestety rozpoczęty kryzys finansowy umożliwił stworzenie bazy i pracę tego systemu tylko w pięciu miastach. Obecnie funkcjonuje on w Szczecinie, Gdańsku, Warszawie, Łodzi i Krakowie. W związku z tym, że budowa systemu jest modułowa, zapewne umożliwi to rozbudowę go na innych obszarach. Wybrane możliwości konfiguracji systemu TETRA:

- połączenia grupowe, alarmowe, połączenia w trybie bezpośrednim, możliwość ustalenia różnych poziomów priorytetów dla połączeń, odporność na zakłócenia, szybkie zestawianie połączeń,
- zaawansowane usługi transmisji danych, pełna identyfikacja użytkowników,
- automatyczne przełączenie użytkownika do innej stacji bazowej, jeżeli tylko znajduje się w zasięgu (obszarze) określonym dla jego grupy.

W związku z brakiem możliwości wykonywania połączeń w standardzie TETRA na terenie całego kraju, nadal utrzymywana jest Krajowa Sieć Współdziałania i Alarmowania (KSWA) - sieć radiowa Policji pełniąca rolę sieci alarmowej, służąca do wywołania, powiadamiania i współpracy wyznaczonej stacji stałej z dowolną stacją innej jednostki organizacyjnej (służby), która znalazła się czasowo w jej zasięgu lub z dowolną stacją sieci własnej jednostki w

razie zaistnienia ważnych przyczyn. Wytypowane stacje stałe na terenie całego kraju prowadzą ciągły nasłuch w sieci KSWA na tym samym z góry ustalonym kanale. Sieć ta umożliwia wykorzystanie jej w przypadku uszkodzenia jednego z dwóch radiotelefonów stacji głównej prowadzącej stały nasłuch w sieci KSWA i pracę w sieci własnej jednostki. Operator zobowiązany jest do prowadzenia nasłuchu na kanale KSWA, powiadamiając o tym fakcie korespondentów sieci własnej, którzy nadal pozostają na swoim kanale roboczym. W takim przypadku wymiana korespondencji pomiędzy stacjami podległymi a stacją główną odbywa się z zachowaniem następujących zasad:

- stacja podległa wywołuje stację główną na kanale KSWA;
- stacja główna odpowiada na wywołanie i poleca prowadzenie dalszej korespondencji na kanale roboczym swojej sieci;
- po zakończeniu wymiany stacja główna przechodzi ponownie na nasłuch w sieci KSWA.

W roku 2012, wraz z potrzebą współdziałania różnych służb, zorganizowano radiową sieć współdziałania służb ministerstwa spraw wewnętrznych na kanale B112 w systemie analogowym. Przeznaczona jest ona do zapewnienia doraźnej łączności współdziałających służb biorących udział w działaniach, akcjach w sytuacjach zagrożenia porządku publicznego i bezpieczeństwa, w sytuacji klęsk żywiołowych, katastrof i innych nadzwyczajnych zdarzeń powodujących zagrożenie życia i zdrowia ludzi, środowiska naturalnego oraz dóbr naturalnych.

Użytkownicy sieci współdziałania służb MSW: Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, Policja, Straż Graniczna, Biuro Ochrony Rządu i inni użytkownicy spoza resortu SW pracujący w tej sieci na wniosek jednostki organizacyjnej MSW (pogotowie ratunkowe, GOPR, TOPR, straż miejska).

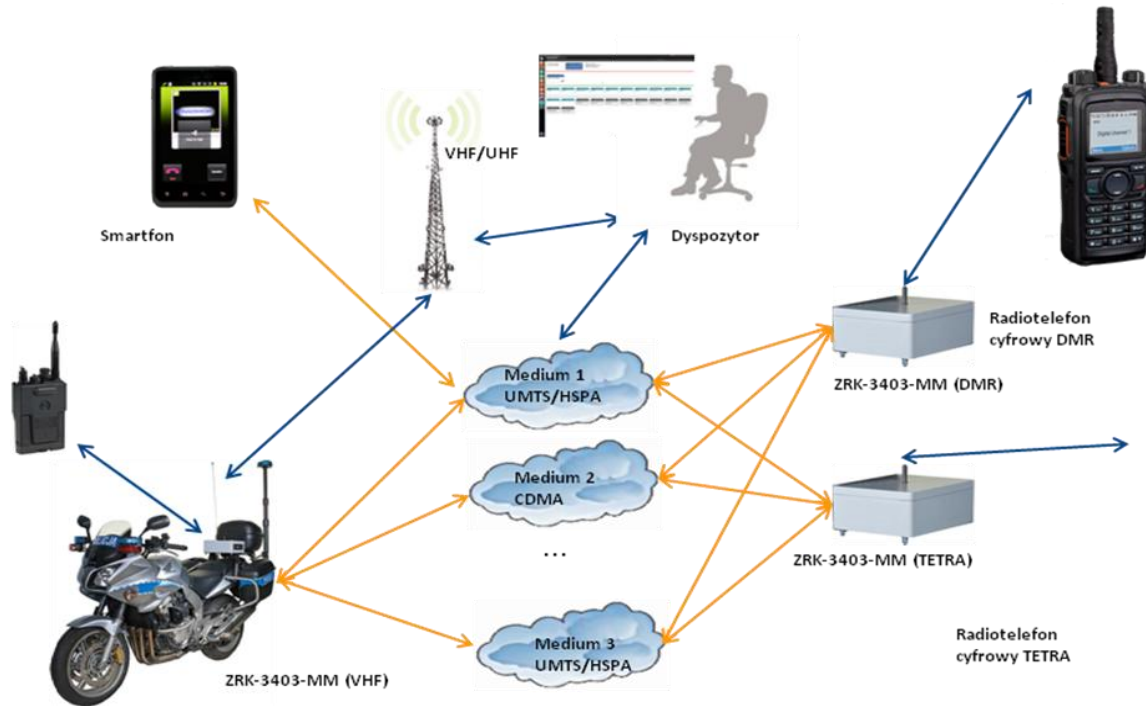
W policyjnej służbie lotniczej nadal wykorzystuje się system analogowy. Kanał krajowej sieci lotnictwa Policji oznaczenie

stosowane w sprzęcie to na wyświetlaczu radiotelefonu – KSLP lub oznaczenie stosowanie w dokumentacji B350.

W związku z dynamicznym rozwojem nowych technologii w łączności i brakiem możliwości zastosowania jej we wszystkich jednostkach Policji jednocześnie, obecnie stosuje się zasadę stopniowego wdrażania ich. Stosuje się zasadę współ-

pracy starych systemów i nowych technologii. Aby te urządzenia były ze sobą kompatybilne, niezbędne jest stworzenie takiej platformy, aby mogły one ze sobą współdziałać. Przedstawiono koncepcję budowy Zintegrowanego Systemu Łączności Radiowej w oparciu o usługi operatorów telekomunikacyjnych, bramy łączące używane systemy łączności radiowej.

Rys. 1. Schemat zawiera wykorzystanie technologii MM IP Mobility Zintegrowanego Systemu Łączności Radiowej w Policji.

Najbardziej zaawansowane prace prowadzone są w KWP w Katowicach, w której to w ramach dwóch postępowań ogłoszonych przez tę jednostkę polski dystrybutor firmy Hytera dostarczył polskiej Policji radiotelefony analogowo-cyfrowe DMR Hytera PD785G w liczbie 288 sztuk. Wraz z radiotelefonami zakupiono 138 zestawów kamuflowanych z fonowodem i bezprzewodowym PTT Voxtech ACW2290, 32 ładowarki 6-stanowiskowe Hytera MCA06, 8 kompletnych zestawów do programowania radiotelefonów. W ramach kontraktu, firma RTcom przeszkoliła także wyznaczonych pracowników Policji z obsługi, programowania oraz serwisowania radiotelefonów Hytera PD785G.

Rys. 2 Przenośne radiotelefony DMR.

Zakupione urządzenia będą pracowały w ramach posiadanej już sieci DMR (Digital Mobile Radio), która jest otwartym

standardem cyfrowej łączności radiowej, opracowanym przez Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych (ETSI). Standard ten pozwala na wielodostęp z podziałem czasowym TDMA (Time Division Multiple Access), dzięki czemu na 12,5 kHz możemy przeprowadzać dwie rozmowy w tym samym czasie. Głównym celem przy tworzeniu standardu DMR było określenie systemu cyfrowego o niskiej złożoności i interoperacyjności pomiędzy urządzeniami różnych producentów.

Spośród dodatkowych możliwości systemu wymienić można zdalne sterowanie radiotelefonami z poziomu innych radiotelefonów lub aplikacji dyspozytorskich, możliwości podłączenia ich do sieci trunkingowych, możliwości zabezpieczenia korespondencji poprzez wprowadzanie kodowania transmisji i inne. Dzięki otwartości systemu możliwe jest stosowanie radiotelefonów różnych firm.

UDZIAŁ PROKURATORA W POSTĘPOWANIU SĄDOWO-ADMINISTRACYJNYM

Występowanie prokuratora w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach karnych to tylko jeden z wielu aspektów działań prokuratora. Prokurator uczestniczy także w innych postępowaniach³⁵, a jego udział określają odrębne ustawy.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze³⁶ (dalej: ustawa o prokuraturze), prokurator, jako funkcjonariusz prokuratury jest powołany do strzeżenia praworządności poprzez m.in. podejmowanie przewidzianych prawem środków zmierzających do prawidłowego i jednolitego stosowania prawa w postępowaniu sądowym oraz administracyjnym, zaskarżanie do sądu niezgodnych z prawem decyzji administracyjnych oraz branie udziału w postępowaniu sądowym w sprawach zgodności z prawem takich decyzji oraz współdziałanie z organami państwowymi, państwowymi jednostkami organizacyjnymi i organizacjami społecznymi nie tylko w zapobieganiu przestępczości, ale i innym naruszeniom prawa³⁷.

Bardzo ważnym postępowaniem, w którym prokurator może zrealizować swoje kompetencje jest postępowanie przed sądami administracyjnymi, które sprawują wymiar sprawiedliwości poprzez kontrolę działalności administracji publicznej. Kontrola ta jest sprawowana pod względem zgodności z prawem, jeżeli ustawy szcze-

gólne nie stanowią inaczej³⁸. Postępowanie przed sądami administracyjnymi wykazuje wiele związków z postępowaniem przed organami administracji publicznej, w którym został wydany akt lub podjęta czynność. Te akty lub czynności mogą zostać zaskarżone do sądu administracyjnego i przez ten sąd kontrolowane.

Legitymację prokuratora do udziału w postępowaniu sądowo-administracyjnym przyznają, oprócz ustawy o prokuraturze, przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³⁹ (dalej P.P.S.A.) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. - regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury⁴⁰ (dalej: regulamin wewnętrznego urzędowania). Koniecznym jest zwrócenie uwagi na ten ostatni akt prawny, który w przepisie § 382 ust. 1 stanowi, iż *Prokurator inicjuje postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym oraz bierze udział w tych postępowaniach, jeżeli wymaga tego ochrona praworządności, a w szczególności, gdy naruszenie prawa lub bezczynność organu narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej lub interes społeczny*.

Instytucja udziału prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym jest konsekwencją kompetencji do udziału prokuratora w postępowaniu administracyjnym. Skoro bowiem prokurator może uczestniczyć w postępowaniu jurysdykcyjnym przed organami administracji, natural-

³⁵ Por. art. 42 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Tekst jedn. Dz.U. z 2011 nr 270 poz. 1599 ze zm.)

³⁶ Tekst jedn. Dz.U. z 2011 nr 270 poz. 1599 ze zm.

³⁷ Por. art. 3 ust. 1 pkt 3, 6 i 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Tekst jedn. Dz.U. z 2011 nr 270 poz. 1599 ze zm.)

³⁸ Art. 1 § 2 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1268 ze zm.)

³⁹ Tekst jedn. Dz. U. 2012 r. poz. 270.

⁴⁰ Dz.U. z 2010 r. nr 49, poz. 296.

nym tego dopełnianiem jest przyznanie im tego samego prawa w postępowaniu przed sądami administracyjnymi⁴¹.

Obecnie sytuację prawną prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym regulują przepisy P.P.S.A. Zgodnie z art. 8. § 1 P.P.S.A. prokurator oraz Rzecznik Praw Obywatelskich mogą wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu, a także wnieść skargę, skargę kasacyjną, zażalenie oraz skargę o wznowienie postępowania, jeżeli według ich oceny wymagają tego ochrona praworządności lub praw człowieka i obywatela. W takim przypadku przysługują im prawa strony. Przepis ten wyraża tylko ogólną zasadę udziału obu organów w postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Ponadto istnieją w ustawie liczne przepisy szczególne, ustanawiające konkretne rozwiązania procesowe w toczącym się postępowaniu⁴².

Ostatecznie należy wyróżnić określone kompetencje prokuratora do: wzięcia udziału w postępowaniu, wniesienia skargi, wniesienia skargi kasacyjnej oraz wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Wskazane środki muszą być uzasadnione ochroną praworządności, gdyż przy interpretacji art. 8 P.P.S.A. należy brać pod uwagę kontekst ustrojowy wskazanych instytucji⁴³. Nie można także zapominać

o możliwości wniesienia skargi, w przypadku gdy prokurator brał udział w postępowaniu administracyjnym, a podjęte przez niego środki okazały się nieskuteczne.

Mój artykuł ma na celu przybliżenie powyższej problematyki oraz przedstawienie istotnych środków prawnych, które przysługują prokuratorowi w postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Wiąże się to również z koniecznością zwrócenia uwagi na istotne w tej mierze orzecznictwo.

Niniejszy artykuł stanowi kontynuację i nawiązanie do wcześniejszej publikacji dotyczącej udziału prokuratora w postępowaniu administracyjnym⁴⁴. Jak wskazano powyżej postępowania te są ze sobą niejako powiązane. Wydawane w postępowaniu administracyjnym akty lub czynności mogą, po wyczerpaniu drogi postępowania administracyjnego, zostać zaskarżone do sądu administracyjnego, który będzie następnie rozstrzygał o ich zgodności z prawem.

Wzięcie udziału w toczącym się postępowaniu

Prokurator nie zawsze będzie brał udział w samym postępowaniu administracyjnym. Sytuacje te należą raczej do wyjątków. Jeżeli zatem po zakończonym postępowaniu administracyjnym, na podstawie własnych ustaleń lub informacji od stron postępowania (niezadowolonych z wydanej decyzji lub dokonanej czynności) poweźmie informacje o wadliwościach rozstrzygnięć, uzasadnionym będzie złożenie skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego (dalej: WSA) bądź wzięcie udziału w toczącym się już postępowaniu sądowo-administracyjnym, zainicjowanym przez strony. Ta ostatnia możliwość jest uwarun-

⁴¹ Drachal J., Jagielski J., Cherka M., *Komentarz do art. 8 P.P.S.A.* [w:] R. Hauser, M. Wierzbowski (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2014, LEGALIS.

⁴² Por. art. 18 § 1 pkt 6, art. 50, art. 52 § 1, art. 53 § 3, art. 92, art. 97 § 1, art. 101 § 1, art. 173 § 2, art. 175 § 2, art. 177 § 2, art. 239 pkt 2, art. 264 § 2, art. 296 § 1 P.P.S.A.

⁴³ Zgodnie z orzeczeniem WSA w Szczecinie w wyroku z 1 grudnia 2011 r. (II SA/SZ 1134/11, CBOSA), *Legitymacja skargowa powinna znajdować oparcie nie tylko w przepisie o charakterze ogólnym, ale i w normie określającej legitymację procesową. (...) działania Prokuratora oraz Rzecznika Praw Obywatelskich związane są z różnymi zadaniami i kompetencjami, jakie podmioty te realizują. Prokurator niewątpliwie stoi m.in. na straży ochrony obiektywnego porządku prawnego. W myśl art. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (j.t. Dz. U. z 2008 r., Nr 7, poz. 39 ze zm.), zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności*

oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw. Natomiast Rzecznik Praw Obywatelskich aktywność swą winien realizować w zakresie ochrony konstytucyjnie gwarantowanych wolności i praw człowieka i obywatela.

⁴⁴ J. Terlega, *Udział prokuratora w postępowaniu administracyjnym*, „Kwartalnik Prawno - Kryminalistyczny”, 2013, nr 3 - 4, s. 15 - 25.

kowana uprzednim złożeniem skargi przez same podmioty uprawnione.

W celu umożliwienia prokuratorowi wykonywania powierzonych zadań strzeżenia praworządności, konieczne jest posiadanie kompetencji do zgłoszenia swojego udziału w toczącym się już postępowaniu sądowo-administracyjnym.

Istotnym jest podkreślenie, iż to prokurator decyduje, czy weźmie udział w konkretnym postępowaniu, czy też w określonym jego stadium⁴⁵. Prokurator przystępuje do postępowania poprzez samo złożenie oświadczenia w tym przedmiocie. Sąd administracyjny nie może prokuratora nie dopuścić do udziału w postępowaniu, nawet gdyby ocena sądu, co do potrzeby jego uczestnictwa w postępowaniu była odmienna od stanowiska prokuratora⁴⁶.

Podstawę takiego zgłoszenia stanowi art. 8 P.P.S.A. Zgłoszenie może nastąpić w formie pisma do sądu bądź ustnie, na rozprawie do protokołu sądowego⁴⁷.

Wniesienie skargi

Skarga do sądu administracyjnego jest typem środka prawnego nadzwyczajnego, o charakterze zewnętrznym⁴⁸. Środek ten uruchamia postępowanie kontrolne prowadzone przez niezawisły sąd administracyjny, usytuowany poza systemem organów administracji publicznej. Skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego stwarza możliwość realizacji dążenia do obalenia, wyeliminowania z obrotu prawnego zaskarżonej decyzji (postanowienia) przez wydanie orzeczenia odpowiedniej treści. Orzeczenie to ma umożliwić uzyska-

nie merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej⁴⁹. Należy jednak podkreślić, iż z uwagi na specyfikę postępowania sądowo-administracyjnego, w którym sąd orzeka wyłącznie kasatoryjnie, skargę można określić, jako łącznik między postępowaniem administracyjnym, w którym zostało wydane zaskarżone rozstrzygnięcie, a sądowo-administracyjnym. Skarga jest elementem wspólnym tych postępowań. Skarżąc określoną decyzję (postanowienie, bezczynność), skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi⁵⁰.

Jednym z podmiotów uprawnionych w myśl art. 50 § 1 P.P.S.A. do wniesienia skargi do sądu administracyjnego jest właśnie prokurator, który sam, na podstawie własnej decyzji występuje o wszczęcie postępowania sądowego, kierując skargę do właściwego miejscowo wojewódzkiego sądu administracyjnego. Prokurator nie wyłącza stron postępowania, ani nie jest związany z żadną ze stron, a wyłącznym celem jego działania jest ochrona praworządności⁵¹. Decydując się na wniesienie skargi do WSA, prokurator rezygnuje z innej możliwości kontroli zgodności z prawem ostatecznej decyzji administracyjnej, jaką jest sprzeciw bądź kieruje tę skargę w sytuacji, gdy organ administracji publicznej wydał decyzję w wyniku nieuwzględnienia sprzeciwu⁵².

Określając w art. 8 P.P.S.A. uprawnienia procesowe prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym, ustawodawca wyodrębnił jego pozycję w stosunku do innych uczestników tego postępowania⁵³.

Według H. Wichlińskiej-Polak, prokurator wnosząc skargę do sądu powinien działać metodycznie i m.in. sprawdzić kognicję sądu i dopuszczalny termin wniesie-

⁴⁵ H. Wichlińska-Polak, *Zarys metodyki pracy prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym*, „Prokuratura i Prawo” nr 5, 2009, s. 133.

⁴⁶ L. Kaczmarski, *Pozycja procesowa prokuratora i Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu sądowo-administracyjnym*, „PWSZ IPiA Studia Lubuskie. Tom. VI”, Sulechów 2010, s. 171.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ T. Woś, *Skarga i wniosek do sądu administracyjnego – ich funkcje i charakter prawny* [w:] T. Woś (red.), *Postępowanie sądowo-administracyjne*, Warszawa 2013, s. 57.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Art. 54 § 1 P.P.S.A.

⁵¹ H. Wichlińska-Polak, *op. cit.*, s. 134.

⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem, s. 132

nia skargi, zbadać stan faktyczny sprawy oraz powołać właściwą podstawę prawną skargi, skonstruować zarzut i wniosek końcowy (dla uzasadnienia)⁵⁴. Zgodnie ze stanowiskiem przywołanej autorki, w pierwszej kolejności prokurator powinien sprawdzić, czy zachowany został termin, w jakim dopuszczalne jest złożenie skargi w wojewódzkim sądzie administracyjnym. Niezwykle istotnym jest to, iż termin ten uzależniony jest od tego, czy prokurator brał udział w postępowaniu administracyjnym.

Jeżeli udział prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym jest kontynuacją uczestnictwa we wcześniejszym postępowaniu administracyjnym, należy wskazać, iż zgodnie z ukształtowanym orzecznictwem, w takim przypadku obowiązuje prokuratora trzydziestodniowy termin do wniesienia skargi, liczony od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie⁵⁵. Prokuratora obowiązuje również wymóg wyczerpania środków odwoławczych w postępowaniu administracyjnym przed wniesieniem skargi na decyzję administracyjną. Powyższe potwierdza w pełni uchwała składu 7 sędziów NSA⁵⁶.

Należy podkreślić, że dotrzymanie przez prokuratora wymienionego terminu w wypadku, gdy brał on udział w postępowaniu może być trudne. Trzeba mieć na uwadze, że udział w postępowaniach innych niż karne nie należy do głównych zajęć prokuratora. Sprawę może utrudniać położenie siedziby organu i sądu w różnych miejscowościach. Ponadto, przed sporządzeniem skargi, prokurator zobowiązany jest do zapoznania się zarówno z aktami sądowymi, jak i administracyjnymi, jeżeli prokurator nie dysponuje nimi wcześniej w ramach sprawy prowadzonej w trybie po-

stępowania administracyjnego kserokopiami ważnych dokumentów⁵⁷.

Jeżeli z kolei prokurator nie uczestniczył w postępowaniu administracyjnym na prawach strony, termin do wniesienia skargi wynosi sześć miesięcy od dnia doręczenia stronie rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej⁵⁸. Ponadto, wówczas nie obowiązuje prokuratora wymóg wyczerpania środków zaskarżenia.

Wniesienie skargi kasacyjnej

System zaskarżania orzeczeń sądowych jest systemem dwuinstancyjnym, dlatego koniecznym jest możliwość zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Do tego celu służy skarga kasacyjna, która jest w P.P.S.A. środkiem odwoławczym od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie. Jest to środek dewolutywny, albowiem przenosi sprawę do sądu wyższej instancji – Naczelnego Sądu Administracyjnego. Ponadto, jest to środek suspensywny, zwyczajny, gdyż jego wniesienie powoduje wstrzymanie uprawomocnienia orzeczenia⁵⁹. Wniesienie skargi kasacyjnej zmierza do wyeliminowania uchybień zaistniałych w dotychczasowym postępowaniu oraz zapadłym orzeczeniu sądu I instancji. Skarga kasacyjna jest ponadto środkiem zaskarżenia o charakterze formalnym, ponieważ jej prawidłowe wniesienie związane jest z dochowaniem określonych wymogów formalnych pisma procesowego oraz samego trybu postępowania międzyinstancyjnego i kasacyjnego⁶⁰. W postępowaniu sądowo-administracyjnym skarga kasacyjna spełnia nieco inną funkcję niż w postępowaniu cywilnym, gdyż „poza elementami klasycznej kasacji obejmuje również elementy apelacji

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Por. Postanowienie WSA w Warszawie z 4 sierpnia 2004 r., sygn. akt II S.A. 1787/03, CBOSA; Wyrok NSA z dnia 21 listopada 2006r., sygn. akt II OSK 1298/05, CBOSA; Postanowienie WSA w Poznaniu z 21 stycznia 2010 r., sygn. akt III SA/Po 23/10, CBOSA.

⁵⁶ Uchwała NSA z 10 kwietnia 2006 r., sygn. akt I OPS 6/05, CBOSA.

⁵⁷ H. Wichlińska-Polak, *op. cit.*, s. 132.

⁵⁸ Art. 52 § 1 P.P.S.A.

⁵⁹ Art. 168 § 1 P.P.S.A.

⁶⁰ R. Hauser, W. Piątek, A. Skoczylas, *Środki zaskarżenia w postępowaniu sądowoadministracyjnym wraz z wzorami pism procesowych*, Warszawa 2013, Charakter prawny skargi kasacyjnej, LEGALIS.

z elementami merytorycznego rozpoznania sprawy”⁶¹.

Skarga kasacyjna, zgodnie z art. 173 § 2 P.P.S.A., przysługuje przede wszystkim stronie postępowania. Prokurator natomiast może skorzystać z tego środka zaskarżenia w przypadku, gdy kontynuując swój udział w postępowaniu sędowo-administracyjnym, zaskarży wadliwe orzeczenie oraz gdy uwzględni wniosek strony, uznając, że ochrona praworządności wymaga sporządzenia skargi kasacyjnej⁶².

Legitymacja do wniesienia przez prokuratora skargi kasacyjnej nie jest jednak uzależniona od jego udziału w postępowaniu przed sądem I instancji. Prokurator może bowiem wziąć udział w każdym stadium postępowania sędowo-administracyjnego. Stąd też pierwszą czynnością prokuratora w postępowaniu sędowym może być sporządzenie skargi kasacyjnej lub udział w rozprawie przed NSA ze skargi kasacyjnej innego podmiotu. Warto zaznaczyć, iż zgodnie z wyrokiem NSA z 13 marca 2008 r.⁶³ „Legitymacja Prokuratora do wniesienia skargi do sądu administracyjnego wynikająca z przepisów Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (art. 8 i 50 tej ustawy) nie zna żadnych ograniczeń przedmiotowych, gdy idzie o prawo wniesienia skargi przez prokuratora, jeżeli tylko skarga wnoszona jest w sprawie należącej do drogi postępowania sędowo-administracyjnego. Dlatego też nie można uzależniać inicjatywy w tym zakresie od zaistnienia dodatkowych szczególnych przesłanek do takiego działania.

Jeżeli prokurator brał udział w postępowaniu sędowo - administracyjnym w I instancji, termin do wniesienia skargi kasacyjnej wynosi trzydzieści dni od dnia doręczenia stronie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem⁶⁴. Ustawa o postępowaniu

przed sądem administracyjnym zna instytucję przywrócenia uchybionego terminu, gdy wnoszący skargę kasacyjną nie ponosi winy w uchybieniu, jednakże według H. Wichlińskiej-Polak, w praktyce trudno wyobrazić sobie sytuację, w której prokurator mógłby korzystać z tej instytucji⁶⁵.

Natomiast, w sytuacji braku udziału prokuratora w postępowaniu sędowo-administracyjnym w I instancji, kiedy uwzględnia on wniosek strony o wniesienie skargi kasacyjnej, koniecznym jest, aby uprzednio zostało sporządzone uzasadnienie wyroku. Co niezwykle istotne, obowiązek uzasadnienia z urzędu przez WSA, jako sąd I instancji, jest ograniczony do wyroków uwzględniających skargę⁶⁶. W związku z powyższym, w przypadku oddalenia skargi, prokurator jako autor skargi powinien zgłosić wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku. Wniosek ten zgłasza się na piśmie w terminie siedmiu dni od dnia ogłoszenia wyroku albo doręczenia odpisu sentencji wyroku⁶⁷. W sytuacji, gdy uzasadnienie nie zostało sporządzone i doręczone, nie jest możliwe sformułowanie podstaw i wniosków kasacyjnych⁶⁸. Zgodnie z art. 177 § 1 P.P.S.A., skargę kasacyjną do NSA wnosi się za pośrednictwem sądu wojewódzkiego, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Jeżeli chodzi o metodykę pracy prokuratora według H. Wichlińskiej-Polak, przy sporządzaniu skargi kasacyjnej prokurator powinien m.in. ocenić uzasadnienie wyroku i oznaczyć konkretny zakres zaskarżenia, wskazać przepis naruszenia prawa materialnego i/lub procesowego, skonstruować zarzut i sporządzić wniosek zaskarżenia⁶⁹.

Jak podkreśla się w doktrynie, skarga kasacyjna jest środkiem o wysokim stopniu sformalizowania⁷⁰. Wyróżnia się dwie ka-

⁶¹ R. Hauser, J. Drachal, E. Mzyk, *Dwuinstancyjne sądownictwo administracyjne. Omówienie podstawowych zasad i instytucji procesowych. Teksty aktów prawnych*, Warszawa-Zielona Góra 2003 r., s. 110.

⁶² Art. 173 § 2 P.P.S.A. i art. 8 P.P.S.A.

⁶³ Sygn. akt II OSK 385/07, CBOSA.

⁶⁴ Art. 177 § 1 P.P.S.A.

⁶⁵ H. Wichlińska-Polak, *op. cit.*, s. 135.

⁶⁶ Art. 141 § 1 P.P.S.A.

⁶⁷ Art. 177 § 2 P.P.S.A.

⁶⁸ H. Wichlińska-Polak, *op. cit.*, s. 135.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ A. Skoczyła, *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 maja 2005 r.*, FSK 2536/04, OSP 2006, nr 7-8, poz. 80, s. 379.

tegorie wymagań skargi kasacyjnej: wymagania formalne przewidziane dla wszystkich pism procesowych oraz wymagania szczególne, dotyczące wyłącznie skargi kasacyjnej, które mają charakter materialny (tzn. określenie zakresu zaskarżenia, wskazanie podstawy kasacji oraz ich uzasadnienie)⁷¹. Brak któregośkolwiek z wymogów materialnych prowadzi do niedopuszczalności – a więc w konsekwencji do odrzucenia skargi kasacyjnej⁷².

Aby skarga kasacyjna była skuteczna i wywołała zamierzone skutki, musi spełniać określone wymogi, z których dopełnienia nie jest zwolniony nawet prokurator. W skardze kasacyjnej prokuratora powinno znaleźć się wskazanie zakresu zaskarżenia (czy wyrok jest zaskarżony w całości czy w części), a także przytoczenie podstaw kasacyjnych.

Zgodnie z art. 183 P.P.S.A. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia, natomiast z urzędu bierze pod uwagę nieważność postępowania. Sąd będzie zatem związany zarówno wnioskiem prokuratora określającym przedmiot zaskarżenia, jak i podstawami zaskarżenia wskazanymi w skardze kasacyjnej.

Ponadto, prokurator powinien wskazać konkretny przepis z dokładnym oznaczeniem jednostki redakcyjnej tekstu aktu normatywnego naruszony przez WSA⁷³. Zgodnie z art. 183 § 2 P.P.S.A., sąd jest związany granicami skargi kasacyjnej. Związanie podstawami skargi kasacyjnej polega na tym, że jeśli strona wskaże konkretny przepis prawa materialnego lub prawa procesowego, który jej zdaniem został naruszony, to Naczelny Sąd Administracyjny nie może badać czy sąd administracyjny nie naruszył innego przepisu, chyba że zachodzi nieważność postępowania⁷⁴. Mogą

występować tutaj naruszenie prawa materialnego lub procesowego albo oba naruszenia łącznie. Niezbędne jest także wskazanie, na czym polega naruszenie prawa. W przypadku naruszenia prawa materialnego, prokurator powinien wskazać, na czym polegała ich błędna wykładnia lub niewłaściwe zastosowanie oraz jaka powinna być wykładnia prawidłowa i właściwe zastosowanie⁷⁵. Wskazując, jako podstawę skargi kasacyjnej naruszenie prawa procesowego, należy wskazać, jakie przepisy postępowania sądowno-administracyjnego zostały naruszone przez wyrok sądu I instancji, na czym polegało uchybienie tym przepisom i dlaczego mogło mieć ono istotny wpływ na wynik sprawy⁷⁶.

W skardze kasacyjnej prokuratora musi znaleźć się również wnioski o uchylenie lub zmianę zaskarżonego wyroku. Jak się wskazuje w doktrynie, wniosek zaskarżenia powinien być logiczną konsekwencją powołanej przez prokuratora podstawy prawnej skargi kasacyjnej⁷⁷. Ponadto, prokurator, w przeciwieństwie do adwokata lub radcy prawnego sporządzającego skargę kasacyjną, nie formułuje alternatywnych wniosków zaskarżenia.

Warto wskazać na orzeczenia, które mogą zapaść po wniesieniu skargi kasacyjnej w Naczelnym Sądzie Administracyjnym. Zapadają one w formie wyroków lub postanowień, które sąd uzasadnia i doręcza stronom. Sąd może zatem: oddalić skargę kasacyjną jeżeli nie ma ona usprawiedliwionych podstaw⁷⁸, uwzględnić skargę kasacyjną i uchylić zaskarżone orzeczenie w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi, który wydał to orzeczenie⁷⁹. Należy zaznaczyć, że po zwrocie akt z NSA, wojewódzki sąd administracyjny rozpoznaje sprawę w innym składzie⁸⁰ oraz jest związany wykładnią

⁷¹ Por. B. Adamiak [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Polskie postępowania administracyjne i sądowno-administracyjne*, Warszawa 2003, s. 466-467.

⁷² Ibidem.

⁷³ Wyrok NSA z 19 maja 2004 r., FSK 86/04, ON-SAiWSA 2004, nr 2, poz. 37.

⁷⁴ Wyrok NSA z 25 maja 2004, FSK 155/04, LexisNexis nr 407750.

⁷⁵ H. Wichlińska-Polak, *op. cit.*, s. 137.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Art. 184 P.P.S.A.

⁷⁹ Art. 186 § 1 P.P.S.A.

⁸⁰ Art. 185 § 2 P.P.S.A.

prawa zawartą w wyroku NSA⁸¹. Wyjątkiem jest możliwość uchylenia zaskarżonego orzeczenia i rozpoznania skargi. Ma to miejsce wówczas, gdy sąd uzna, że nastąpiło jedynie naruszenie prawa procesowego, a strona, która wniosła skargę, zrzekła się rozprawy, zaś pozostałe strony w terminie czternastu dni od doręczenia skargi kasacyjnej nie zażądały przeprowadzenia rozprawy⁸².

Wniesienie skargi o wznowienie postępowania

Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od orzeczeń prawomocnych. Stanowi ona instytucję procesową o charakterze wyjątkowym, gdyż przysługuje od określonych w art. 270 P.P.S.A. orzeczeń, na określonych w art. 271–273 P.P.S.A. podstawach. Jej wyjątkowość przejawia się również w tym, że podważa stabilność ostatecznie zakończonej sprawy i ochronę powagi sądu oraz generuje nowe koszty ponoszone przez uczestników postępowania oraz Skarb Państwa⁸³.

Instytucja wznowienia postępowania uregulowana w dziale VII P.P.S.A. ma służyć obaleniu prawomocnego orzeczenia sądowego, gdy zapadło ono z pogwałceniem bezwzględnie obowiązujących zasad prawa i jest rażąco sprzeczne z rzeczywistym stanem sprawy⁸⁴. Skarga ta ponadto zmierza do korekty wadliwego orzeczenia w konkretnej sprawie, w ściśle określonych wypadkach, o odrębnych i właściwych sobie cechach oraz ma charakter wyjątkowy. Instytucja wznowienia postępowania ma stworzyć możliwość ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy zakończonej

prawomocnym orzeczeniem sądu, jeżeli zachodzą określone w ustawie przyczyny. Podstawy skargi o wznowienie postępowania zostały wyliczone enumeratywnie⁸⁵. Można je umownie podzielić na 3 grupy: przyczyny nieważności, właściwe przyczyny restytucyjne oraz orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie której zostało wydane orzeczenie. Legitymację do żądania wznowienia postępowania ma również prokurator, któremu przysługują w tym wypadku prawa strony.

Prokurator, wnosząc skargę o wznowienie postępowania, musi spełnić określone wymagania formalne. Skarga ta powinna spełniać warunki pisma procesowego, a ponadto zawierać: oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, podstawę wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz żądanie o uchylenie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia⁸⁶.

Jeżeli chodzi o termin wniesienia tej skargi, prokuratora wiąże termin trzymiesięczny od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji – od dnia, w którym o orzeczeniu dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy⁸⁷. Upływ trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania skutkuje jej odrzuceniem na podstawie art. 280 § 1 P.P.S.A.⁸⁸ Jest to jednak termin prawa procesowego i istnieje możliwość jego przywrócenia na podstawie art. 86 § 1 P.P.S.A. Ponadto, art. 278 P.P.S.A. stanowi o terminie materialnoprawnym 5-letnim, którego upływ wyklucza dopuszczalność żądania wznowienia postępowania z wyjątkiem przypadku, gdy

⁸¹ Art. 190 P.P.S.A.; szerzej: W. Sawczyn, *Związanie kasacyjnym orzeczeniem Naczelnego Sądu Administracyjnego*, Warszawa 2014.

⁸² Art. 182 § 2 P.P.S.A.

⁸³ R. Hauser, W. Piątek, A. Skoczyła, *op.cit.*, charakter prawny skargi o wznowienie postępowania, LEGALIS.

⁸⁴ H. Knysiak-Molczyk, *Wznowienie postępowania* [w:] T. Woś (red.), *Postępowanie...*, s. 326.

⁸⁵ Przesłanki te zostały określone w art. 271, 272, 273 P.P.S.A.

⁸⁶ Art. 279 P.P.S.A.

⁸⁷ Art. 277 P.P.S.A.

⁸⁸ Zob. Postanowienie NSA z 22 września 2011 r., sygn. akt II GSK 1814/11, CBOSA.

strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana.

Po ponownym rozpatrzeniu sprawy mogą zapaść następujące rozstrzygnięcia: oddalenie skargi o wznowienie postępowania, zmiana orzeczenia, uchylenie orzeczenia i odrzucenie skargi, uchylenie orzeczenia i umorzenie postępowania⁸⁹.

Pozycja prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym

Poniższe rozważania dotyczą wszystkich przypadków, w których mamy do czynienia z działalnością prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym. Zasadnym jest zatem omówienie ich wszystkich w odrębnej części artykułu.

Prokurator wnosząc skargę jest stroną postępowania (skarżącym)⁹⁰, bądź zgodnie z art. 8 § 1 P.P.S.A. przysługują mu prawa strony. Jednakże legitymacja procesowa prokuratora jest pozbawiona aspektu materialnoprawnego⁹¹.

Na podstawie art. 92 § 1 P.P.S.A., postępowanie przed sądem toczy się z udziałem prokuratora, jeżeli wniósł on skargę albo zgłosił swój udział w postępowaniu przed sądem. Jednak nieobecność prokuratora na rozprawie, nie wstrzymuje rozpoznania sprawy przez sąd⁹². Przyjmuje się, że oświadczenie, o którym mowa w art. 92 § 1 P.P.S.A., może być złożone na piśmie bądź ustnie do protokołu⁹³. Wstąpienie do postępowania może być połączone z dokonaniem określonej czynności w sprawie, np. złożeniem pisma procesowego, jak również

nastąpić z chwilą złożenia sądowi stosownego oświadczenia lub wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia sądu administracyjnego, np. skargi kasacyjnej, zażalenia czy skargi o wznowienie postępowania⁹⁴. Co wynika z powyższego, uczestnicząc w rozprawie, prokuratorowi przysługują uprawnienia w zakresie składania wniosków w tym wniosków dowodowych⁹⁵, bądź też wniosków o wstrzymanie wykonania zaskarżonego aktu. Ponadto, podejmowane przez prokuratora czynności procesowe jak np. cofnięcie skargi podlegają ocenie na zasadach ogólnych⁹⁶.

W literaturze przedmiotu podkreśla się samodzielną pozycję prokuratora w postępowaniu przed sądem administracyjnym⁹⁷. W związku z powyższym, nie jest on związany stanowiskiem, jakie zajął w początkowej fazie postępowania i zawsze może je zmienić. Ponadto, status prokuratora w postępowaniu przed sądem administracyjnym wskazuje na możliwość wystąpienia ze sprawy w każdym czasie. Taka decyzja jest dla sądu wiążąca⁹⁸.

Metodyka pracy prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym była przedmiotem odrębnej publikacji autorstwa H. Wichlińskiej-Polak⁹⁹. Należy wskazać na najważniejsze aspekty metody pracy prokuratora wymienione przez przywołaną autorkę.

Po pierwsze, prokurator musi być dobrze przygotowany do zabrania głosu,

⁸⁹ Por. art. 282 P.P.S.A.

⁹⁰ Zgodnie z art. 32 P.P.S.A. w postępowaniu w sprawie sądowniczo-administracyjnej stronami są skarżący oraz organ, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi.

⁹¹ T. Woś, *Przesłanki dopuszczalności skargi* [w:] T. Woś (red.), *Postępowanie...* Warszawa 2013, s. 118.

⁹² Art. 92 § 2 P.P.S.A.

⁹³ Por. B. Dauter [w:] B. Dauter, B. Gruszczyński, A. Kabat, M. Niezgodka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 298.

⁹⁴ J.P. Tarno, *Komentarz do art. 92 P.P.S.A* [w:] J.P. Tarno, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2011, LexPolonica.

⁹⁵ Ze względu na specyfikę postępowania sądowniczo-administracyjnego, należy zaznaczyć, iż chodzi tu głównie o dowód uzupełniający z dokumentu (art. 106 § 3 P.P.S.A.)

⁹⁶ Por. wyrok NSA z 13 października 2006 r., sygn. akt I OSK 978/06, LexPolonica nr 2595198; wyrok NSA z 13 marca 2008 r., sygn. akt II OSK 385/07, CBOA.

⁹⁷ Por. J.P. Tarno, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 278.

⁹⁸ *Ibidem*.

⁹⁹ H. Wichlińska-Polak, *Zarys metodyki pracy prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym*, „Prokuratura i Prawo” 2009 nr 5, s. 128-141.

przedstawiając argumenty prawne, w tym powołując wcześniejsze orzeczenia dotyczące rozstrzyganego problemu, z uwagi na krótkotrwałość rozprawy sądowej. Istotnym jest, iż sąd orzekający uprawniony jest do zadawania pytań prokuratorowi, celem poznania jego opinii prawnej. Zabierając głos prokurator popiera skargę, bądź wnosi o jej oddalenie. Popierając skargę, prokurator jednocześnie wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości bądź części lub o stwierdzenie jej nieważności, bądź o stwierdzenie, że wprawdzie została ona wydana z naruszeniem prawa, ale z przyczyn określonych w kodeksie postępowania administracyjnego nie można stwierdzić jej nieważności¹⁰⁰. Natomiast w przypadku zaskarżenia do WSA uchwały, prokurator, popierając skargę, wnosi o jej uchylenie bądź stwierdzenie nieważności w części.

Nie można nie wspomnieć też o możliwości wnioskowania o potrzebie sygnalizacji¹⁰¹. Są to postanowienia, na mocy których sąd orzekający informuje właściwe organy lub ich organy zwierzchnie o uchybieniach stwierdzonych w toku rozpoznawania sprawy, a dotyczących istotnych naruszeń prawa lub okoliczności mających wpływ na ich powstanie¹⁰². Według Ł. Strzępka, instytucja tzw. sygnalizacji dotyczy tworzenia określonych instrumentów usprawnienia i poprawy funkcjonowania administracji publicznej, a korzysta się z nich wówczas, gdy działanie organów administracji narusza standardy wyznaczone przepisami prawa¹⁰³. Sygnalizacja spełnia przede wszystkim funkcję informującą i nakłada obowiązek zakomunikowania organom zwierzchnim zapytań sądu administracyjnego dotyczących uchybień.

¹⁰⁰ Nie stwierdza się nieważności decyzji z przyczyn wymienionych w § 1 pkt. 1, 3, 4 i 7, jeżeli od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia upłynęło dziesięć lat, a także, gdy decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne (art. 156 § 2 k.p.a.)

¹⁰¹ Szerzej o samej instytucji sygnalizacji: W. Sawczyn, *Środki dyscyplinowania administracji publicznej w prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2010, s. 227-248.

¹⁰² H. Wichlińska-Polak, *op. cit.*, s. 134.

¹⁰³ Ibidem.

Jest to zatem godne uwagi uprawnienie prokuratora, aczkolwiek specyfika tego środka nie pozwala na nazwanie go istotnym narzędziem w strzeżeniu praworządności.

Wskazać należy, iż właściwość sądu do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania ma charakter właściwości wyłącznej, to znaczy, że należy ją zawsze określać na podstawie art. 275 P.P.S.A., z pominięciem przepisów o właściwości WSA i NSA. Zgodnie bowiem z art. 275 P.P.S.A., do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów obu instancji, właściwy jest Naczelny Sąd Administracyjny. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał w sprawie.

Konkluzje

Zadaniem prokuratora jest stać na straży praworządności - nie tylko w jej wymiarze karnym. Udział prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym będzie jedną z form „pozakarnej” działalności prokuratury, która jest często niedoceniana, nie mniej stanowi ważny aspekt działalności tego organu.

Obecnie udział prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym, jak i administracyjnym jest stosunkowo mały, a inspiracją do działań prokuratora są głównie doniesienia obywateli. Związane to jest także z przyjęciem koncepcji nadzwyczajnego charakteru kontroli prokuratorskiej.

Środki, które przyznaje prokuratorowi P.P.S.A. są konieczne dla spełnienia jego funkcji, jako strażnika praworządności. Udział prokuratora w postępowaniach sądowo-administracyjnych powinien być jednak szerszy w praktyce. Wskazać należy chociażby na możliwość udziału prokuratora, kiedy wymaga tego zgodność z normami prawa budowlanego. Zgodnie z wyrokiem

NSA z dnia 13 marca 2008 r.¹⁰⁴, *nawet wystąpienie potencjalnego zagrożenia naruszenia przepisów warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie poprzez niedookreślenie w pozwoleniu na budowę odległości planowanych obiektów od granicy wobec działki mogącej leżeć w obszarze oddziaływania inwestycji, stanowi ich naruszenie i może ograniczyć właściciela działki leżącej w takim obszarze w prawidłowym jej zagospodarowaniu. Z pozoru zatem, zupełnie nie dotycząca działalności prokuratury materia może być impulsem do jego udziału w postępowaniu sądowo-administracyjnym. Należy też zaznaczyć, że dla udziału prokuratora w interesującym nas postępowaniu nie ma konieczności wykazania naruszenia interesu prawnego określonej jednostki lub interesu społecznego, gdyż prokurator wnosi skargę w sprawie dotyczącej interesów innych osób i jedyną podstawą jego legitymacji skargowej jest ochrona obiektywnego porządku prawnego¹⁰⁵.*

Prokuratorska kontrola jest zatem kontrolą legalności i udział prokuratora w postępowaniu sądowo-administracyjnym powinien być podyktowany względem na zgodne z prawem postępowanie oraz ochronę praworządności.

---

¹⁰⁴ Sygn. akt II OSK 194/07, LEGALIS.

¹⁰⁵ Wyrok WSA w Lublinie z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt II SA/Lu 1054/12, CBOSA.

Natalia Pawlak

Studentka II roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

MEDIA - CZY TAKIE WOLNE?

Powszechnie znana jest zasada wolności środków społecznego przekazu. Ustawodawca dał temu wyraz w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.¹⁰⁶ Na tę demokratyczną ideę składają się wolności, takie jak: swoboda uzewnętrzniania poglądów, prawo dostępu do informacji, wolność słowa w mediach i ich niezależność. O jej nadrzędności świadczy fakt umieszczenia tychże zapewnień w pierwszym rozdziale Konstytucji¹⁰⁷, stanowiąc jednocześnie punkt odniesienia do wykładni przepisów szczegółowych. Oznacza również tzw. status negatywny państwa, które zobowiązane jest wyrzec się wszelkich działań ograniczających omawianą swobodę. Ale czy swoboda nadal nią pozostaje, jeśli istnieje wiele jej ograniczeń?

Ograniczenia wynikające z samej Konstytucji

Paradoksalnie, już w ustawie zasadniczej, przyznającej tę swobodę obywatelom, został wymieniony skromny katalog ograniczeń w dostępie do informacji. W art. 63 ust. 3 są to względy takie jak: bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochrona wolności i praw innych osób. Istnieje także zakaz, jeśli chodzi o rozpowszechnianie informacji dotyczących życia prywatnego, rodzinnego, czci, dobrego imienia oraz kierowania swoim życiem osobistym. Następnie w art. 31 ust. 3: ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej oraz w art. 61 ust. 3: ochrona wolności i praw podmiotów gospodarczych oraz ważnego interesu

¹⁰⁶ Art. 54 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483

¹⁰⁷ Tak: P. Sarnecki w: *Prawo mediów*, pod red. J. Barty, R. Markiewicza, A. Matlaka, s.17 i n.

gospodarczego państwa. Odpowiednio ograniczenia w dostępie do informacji traktujemy w stosunku do wolności słowa (jako upubliczniona informacja). Niemniej jednak z przepisów konstytucyjnych wynika, iż zakazane jest wprowadzenie cenzury prewencyjnej środków masowego przekazu oraz koncesjonowanie prasy.

Wolne media - całkiem bez obowiązków?

Na podstawie wymogów konstytucyjnych, w ustawach szczegółowych dotyczących tejże materii wiemy, że swobody dostępu i rozpowszechniania informacji nie są bezwzględne oraz podlegają wielu ograniczeniom. Obowiązkiem dziennikarskim jest poszanowanie dóbr osobistych osób fizycznych i prawnych. Podstawę tego ograniczenia znajdujemy w kodeksie cywilnym (art. 23-24) oraz m.in. w ustawie Prawo prasowe, ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych, kodeksie karnym, kodeksie spółek handlowych, ustawie o ochronie danych osobowych. Naruszenie, zależnie od przypadku może zatem podlegać różnym sankcjom¹⁰⁸.

Sąd Najwyższy utrzymuje ponadto stanowisko o dozwolonym kumulatywnym stosowaniu środków ochrony zawartych w kodeksie cywilnym oraz w ustawie Prawo prasowe i autorskie¹⁰⁹. Daje to wyraz konieczności ochrony niemajątkowych wartości nierozzerwalnie związanych z człowie-

¹⁰⁸ Tak: J. Barta, R. Markiewicz w: *Prawo mediów*, (...), s. 462 i n.

¹⁰⁹ Orzeczenia: z 8 lutego 1990 r., II CR 1303/89, OSNCP 1991, NR 8-9, POZ. 108; z 24 sierpnia 1990 R., II CR 405/90, „Palestra” 1991, nr 8-9, poz. 78, z głosem A. Zielińskiego

kiem: jego osobowością, godnością. Są to prawa podmiotowe bezwzględne, skuteczne wobec wszystkich. Wzmacnia to dodatkowo istnienie domniemania bezprawności ich naruszenia. W art. 23 k.c. jako dobra osobiste wymienia się: zdrowie, wolność, cześć, swobodę sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnicę korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukową, artystyczną, wynalazczą i racjonalizatorską. Jest to natomiast katalog otwarty. Ochrona ta dotyczy zarówno naruszenia dobra, jak i jego zagrożenia. SN stwierdził też, iż domniemanie bezprawności nie zależy od winy i świadomości sprawcy¹¹⁰. Tym niemniej, kwalifikacja ma opierać się na zobiektywizowanych kryteriach - porównanie do odczuć typowych, zachowań rozsądnej osoby.

Wyłączenie bezprawności przy naruszeniu dobra osobistego

Wspomniane domniemanie bezprawności jest jednak wzruszalne, a sędziemu pozostawiono dużą swobodę w decydowaniu o charakterze danego naruszenia¹¹¹. Doktryna i orzecznictwo wykształciły pewne postaci przesłanek wyłączających bezprawność, m.in.:

- zgoda uprawnionego,
- działanie w ramach obowiązującego porządku prawnego,
- działanie ze względu na uzasadniony interes społeczny lub jednostkowy.

Co do zgody uprawnionego, okoliczność ta wydaje się oczywista. Nie musi być nawet wyrażona na piśmie, choć powinna być uzewnętrzniiona w sposób jasny, niepozostawiający wątpliwości. Dopuszczalna jest też zgoda domniemana, złożona *per facta concludentia* - wynikająca z okoliczności. Dotyczy to przede wszystkim wy-

wiadów w prasie (choć najczęściej dochodzi do podpisania umowy między dziennikarzem a interlokutorem) - jeśli dana osoba go udzieliła, to przyjmuje się, że wyraziła przy tym zgodę na jego opublikowanie. Co ważne, zgoda ta musi odnosić się do konkretnego zachowania lub klasy zachowań. Nie może być rozumiana jako ogólne przyzwolenie. Szczególnie znane są przypadki bezprawnego publikowania zdjęć w celach reklamowych, jeśli osoby powszechnie znane widnieją na nich w „otoczeniu” danego produktu. W takim przypadku, np. znany aktor musi zgodzić się konkretnie na wykorzystanie oznaczonej fotografii w określonym celu. Ponadto, zgoda uprawnionego jest ograniczona w czasie oraz, co do zasady, podlega odmowie. Jeśli strony nie umówiły się co do tego w kontrakcie, należy mieć na względzie interes uprawnionego, jego dobrą wiarę i zaufanie. Często przytacza się przy tym zasadę, iż karalne umieszczanie treści w środkach masowego przekazu, zachodzi w szczególności, gdy wywołuje u odbiorcy wrażenie, iż „bohater” publikacji otrzymał za nią znaczne honorarium (zasada przyjęta w anglosaskim systemie *common law*).

Druga okoliczność wyłączająca bezprawność - działanie w ramach obowiązującego porządku prawnego, oznacza zachowanie na podstawie i w granicach przepisów prawa - każdej z jego gałęzi. Do tego typu działań należą m.in. publikacje:

- informacji dotyczących życia prywatnego, jeśli wiążą się one ściśle z działalnością publiczną danej osoby (art. 14 ust. 6 Pr. pras.),
- satyry i karykatury zgodnej z rzeczywistością i rzetelnej (art. 41 Pr. pras.),
- zgodnych z prawdą, rzetelnych sprawozdań z jawnych posiedzeń Sejmu i rad narodowych oraz ich organów (art. 41 Pr. pras.),
- rzetelnej, zgodnej z zasadami współzycia społecznego krytyki (ujemnej oceny) dzieł naukowych lub artystycznych,
- wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze

¹¹⁰ Orzeczenie z 19 lipca 1982 r., I CR 225/82, *LexPolonica* nr 321213 oraz uchwała SN z 7 grudnia 1993 r., III CZP 160/93, „Wokanda” 1994, nr 2, s.3

¹¹¹ Tak: B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, nr 1, s. 27

lub sądowe - za zgodą prokuratora lub sądu (art. 13 ust. 3 Pr. pras.),

- wizerunku osoby powszechnie znanej, jeżeli wykonano go w związku z pełnieniem przez tę osobę funkcji publicznych - szczególnie politycznych, społecznych i zawodowych (art. 81 ust.2 pkt 2 Pr. aut.).

Nie zawsze jednak łatwo jest wskazać konkretną podstawę prawną. Na co można się powołać w przypadku takich trudności? W tej sprawie stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w orzeczeniu z 1 lutego 2001 r. (I ACa 943/00, OSN 2003, z. 2, poz. 24). Sprawa dotyczyła informacji o przebiegu kampanii wyborczej w popularnej telewizji. Tenże sąd podniósł, iż dany przekaz musi być rzetelny i prawdziwy oraz nie może mieć na celu powielania obraźliwych zarzutów. Zaniechanie publikacji ma również potencjalnie utrudniać odbiorcom zrozumienie sedna sprawy. Odbiorca musi też być w stanie rozpoznać i przypisać dane poglądy konkretnemu autorowi. Należy też odróżnić informację pojawiającą się w mediach o danym wydarzeniu, od samego wydarzenia. Chociaż i tu, dziennikarz, który je relacjonuje powinien zachować ostrożność przy relacjonowaniu cudzych poglądów. Nie może on bowiem ingerować w ich treść. Ponadto przyjmuje się, iż działaniem „w ramach porządku prawnego” jest także wykonywanie prawa podmiotowego.

Ostatnią przesłanką egzoneracyjną, którą pragnę streścić, jest działanie ze względu na uzasadniony interes społeczny lub jednostkowy. Jest często przywoływana w sprawach „dziennikarskich”. Na przykład Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 25 maja 1989 r. (I CR 231/89, niepubl.) przyjął, iż „autor reportażu piętnującego - w interesie społecznym - zachowanie się osoby, która narusza podstawowe prawa człowieka zagwarantowane w Konstytucji i chronione przepisami kodeksu karnego, nie narusza - wobec braku bezprawności - czci tej osoby, jeżeli nawet wymienia imię i nazwisko tej osoby działającej publicznie, w obecności licznego grona osób”. Dopuszcza się

w takich sytuacjach publikowanie wypowiedzi krytycznych, interwencyjnych, ukazujących patologie i zagrożenia dla społeczeństwa. SN wskazuje ponadto, iż tego rodzaju dziennikarska krytyka jest „działaniem społecznie pożytecznym i pożądanym, jeśli podjęta została w interesie społecznym, a jej celem nie jest dokuczenie innej osobie oraz ma cechy rzetelności i rzetelności”. Niewątpliwie jednak jest to pojęcie nieostre. Dziennikarz zatem będzie musiał w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych uargumentować dopuszczalność swoich dokonań oraz wykazać, iż podjęte przez niego środki były konieczne dla realizacji interesów publicznych lub ochrony nadrzędnych wartości. Najczęściej tymi wartościami są: rozwój nauki, kultury, transparentność życia publicznego, wolność słowa, druku, czy interesy osobiste i majątkowe określonych osób.

Ważne jest także stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, który przychyliła się do poglądu, iż każde prawo i wolność zawiera immanentne wytyczne, których naruszenie jest niedozwolone. Wynika to z tego, iż ustawodawca chroni godność osobistą i wyznacza owe prawa w ten sposób, iż stają się one konieczne, istotne - bez nich nie moglibyśmy mówić o ochronie (test *sine qua non*)¹¹². Chociaż nie istnieje jedna definicja godności, to przeważnie wskazuje się na poczucie własnej wartości oraz ekspektatywę szacunku od innych¹¹³. Adresatem nakazu poszanowania godności jest władza publiczna - oznacza to, iż wszelkie przepisy muszą respektować ten obowiązek.

Niemniej jednak, ochrona godności przewidziana przez prawo cywilne wydaje się być słabsza niż ta, na gruncie prawa karnego. Co przyczynia się do takiego stwierdzenia? Po pierwsze procedura wniesienia aktu oskarżenia w powództwie kar-

¹¹² L. Garlicki, *Komentarz do art. 30*, nota 2, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 1999

¹¹³ K. Complak, *Rozważania na temat znaczenia pojęcia godności człowieka w polskim porządku prawnym*, w: *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, red. B. Banaszak, A. Preisner, Warszawa 2002

nym jest prostsza - ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego. Następnym ważnym elementem jest skutek - skazanie sprawcy w procesie karnym jest wszak miernikiem społecznej szkodliwości czynu, uznaje się dane zachowanie za bezprawne¹¹⁴. Ponadto sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego. Natomiast sąd cywilny orzeka wyłącznie o stwierdzeniu naruszenia czci, zaprzestaniu tego działania przez sprawcę, usunięciu skutków.

Ochrona przewidziana w kodeksie karnym - zniesławienie

Polskie prawo karne przewiduje sankcje za naruszenie czci w przypadku zniesławienia oraz zniewagi. Ochrona ta odnosi się również do osób prawnych i jednostek organizacyjnych.

Zniesławienie (art. 212 k.k.) jest przestępstwem skierowanym przeciwko czci, honorowi i dobremu imieniu. Jego sprawca pomawia osobę (instytucję, grupę) o tego rodzaju zachowania (alternatywnie całość kształt działalności) lub cechy (charakteru i umysłu), które potencjalnie poniżają ją w sferze publicznej. Może to skutkować również w utracie zaufania do tej osoby, co jest szczególnie dotkliwe w środowisku zawodowym¹¹⁵. Wypowiedź może przybrać dowolną formę - ustną, pisemną lub poprzez inny nośnik przekazu (np. Internet). Typ zniesławienia, za który przewiduje się wyższą karę odnosi się do działań sprawcy z użyciem środków masowego komunikowania się. Przy czym nie jest tu istotny skutek - samo potencjalne poniżenie lub utrata zaufania daje możliwość pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności.

¹¹⁴ W. Kulesza, *Zniesławienie i zniewaga. Ochrona czci i godności osobistej człowieka w polskim prawie karnym - zagadnienia podstawowe*, Warszawa 1984, s. 162

¹¹⁵ M. Bojarski w: *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna.*, pod red. M. Bojarskiego, Warszawa 2012, s. 556 i n.

Możliwe jest wyłączenie odpowiedzialności sprawcy, jeśli jego krytyka, wyrażona niepublicznie była prawdziwa. Dodatkowo, również w przypadku zniesławienia w środkach masowego przekazu dozwolone jest wyłączenie odpowiedzialności na zasadzie kontratywu wobec sprawcy podnoszącego prawdziwy zarzut dotyczący postępowania funkcjonariusza publicznego lub służącego w obronie społecznie uzasadnionego interesu. Ponadto, jeśli pomówienie dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód może być przeprowadzony tylko w okolicznościach zapobieżenia niebezpieczeństwu życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego.

Odnosnie zniesławienia dokonanego w środkach masowego przekazu, Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, iż jest to powszechnie przyjmowany środek ochrony obywateli w wielu porządkach prawnych (wyrok z 30 października 2006 r., P 10/06, OTK-A 2006, nr 9, poz. 128). Nawet w państwach o zakorzenionej tradycji demokratycznej przewiduje się w tym przypadku o wiele wyższe kary, niż w porządku polskim. Bowiem taki rodzaj pomówienia jest oczywiście bardziej ingerujący w sferę prywatności pokrzywdzonego, a zniwelowanie ujemnych następstw staje się bardziej skomplikowane i kosztowne. Bywa również, iż szkody w istocie nie da się do końca zrekompensować. Dodatkowo w innym orzeczeniu (wyrok z 11 października 2006 r., P 3/06, OTK-A 2006, nr 9 poz. 121) Trybunał dał wyraz szczególnej pozycji art. 212 § 2 k.k. Orzekł on bowiem, iż ograniczenie wolności słowa i środków przekazu społecznego może być ograniczone i nie narusza to art. 54 ust. 1 ani art. 14 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Podczas transformacji ustrojowej w Polsce mieliśmy do czynienia z postępującym rozwojem mass mediów. W doktrynie pojawiało się wtedy wiele wątpliwości, czy zniesławienie za pomocą tychże środków nie odbiega w istocie nawet od publicznego pomówienia. W. Kulesza wskazywał przy tym na o wiele większą „siłę rażenia” – zarówno w znaczeniu terytorial-

nym, jak i czasowym¹¹⁶. Istotnie, środki tego typu przekazu są powszechnie dostępne, a ich zawartość może być odtwarzana przez lata. Ponadto społeczeństwo wydaje się być podatne na propagandę urządzaną w mediach - łatwiej jest im uwierzyć w docierające do nich tą drogą informacje. Łatwiej też wzbudza się w nim negatywne emocje. Nie jest konieczne nawet intensywne przekonywanie odbiorcy do własnego stanowiska. Wystarczy, iż wystawia się pokrzywdzonego pod reakcją na podstawie przedstawienia informacji przez wyłącznie jedną stronę.

Warto zwrócić uwagę na to, iż polski ustawodawca nie rozróżnia typów prasy ze względu na ich dostępność, klasę odbiorców, czy tematykę. Popularne tabloidy (czasopisma „szukające sensacji”) również są prasą i, co za tym idzie, muszą spełniać te same wymogi (wyrok SN z 29 maja 2008 r., II KK 12/08, LexPolonica nr 2109298).

Widzimy zatem, iż dziennikarz nie ma prawa do bezwzględnej krytyki. Jego dokonania muszą być zgodne z obowiązującym prawem i normami aksjologicznymi akceptowanymi wśród obywateli. Owa krytyka musi być konieczna - to znaczy należy, przez posłużenie się nią, osiągnąć wymagany w społeczeństwie cel¹¹⁷.

Ochrona przewidziana w kodeksie karnym - zniewaga

Zniewaga (art. 216 k.k.) jest przestępstwem ukierunkowanym w godność osobistą pokrzywdzonego. Sprawca może działać zarówno w bezpośredniej konfrontacji lub pod jego nieobecność - publicznie, mniemając też, iż obelżywe słowa dotrą do poszkodowanego. Podobnie jak przy zniesławieniu, ustawodawca wprowadził typ kwalifikowany tegoż przestępstwa, popełnionego z

użyciem środków masowego przekazu. Sąd rozpoznając taki przypadek może wtedy orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel wskazany przez pokrzywdzonego. Przy czym, w odróżnieniu od zniesławienia, znieważać można wyłącznie osobę fizyczną.

Jak ocenia się więc czy dana opinia stanowi zniewagę? W orzecznictwie przyjmuje się normy obyczajowe, przyjęte w społeczeństwie jako punkt odniesienia. Jak wskazuje J. Wojciechowski¹¹⁸ zniewagę można badać pod kątem subiektywnych odczuć, w oderwaniu od tego jak pokrzywdzony odebrał dane słowa, jeśli sprawca ostentacyjnie narusza dane normy (bowiem zniewaga nie jest przestępstwem skutkowym - nie jest konieczne, by pokrzywdzony rzeczywiście odczuł negatywnie obrazę). Warto wspomnieć, iż jeśli chodzi o kwestie proceduralne, w sprawach toczących się na podstawie wspomnianych artykułów (oskarżenie prywatne) następuje odwrócenie ciężaru dowodu. To oskarżony musi udowodnić, że głoszone przez niego hasła są zgodne z rzeczywistością. Niewątpliwie, wymóg ten jest z korzyścią dla poszkodowanego i stanowi pewną zachętę dla wniesienia aktu oskarżenia.

Duże znaczenie, również w prawie prasowym, ma prowokacja i retorsja. Prowokacja polega zatem na znieważeniu na skutek wyzywającego zachowania pokrzywdzonego. Jeśli to pokrzywdzony dopuścił się zniewagi w odpowiedzi na zniewagę przeciwnika, zachodzi przypadek retorsji. Sąd w tych przypadkach może odstąpić od wymierzenia kary (czyny te ulegają jakoby „potrąceniu”).

Przepisy karne zawarte w ustawie Prawo prasowe

Na podstawie tej ustawy możemy wnioskować, jakie zachowania stanowią w polskim porządku prawnym tzw. przestęp-

¹¹⁶ W. Kulesza, *Zniesławienie i zniewaga. Ochrona czci i godności osobistej człowieka w polskim prawie karnym - zagadnienia podstawowe*, Warszawa 1984

¹¹⁷ J. Rupa, *Zniesławienie a dozwolona krytyka dziennikarska osób publicznych*, Prok. i Pr. 2008, nr 11, s. 133

¹¹⁸ J. Wojciechowski, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221. Tom I*, red. A. Wąsek, s. 1119-1120

stwo prasowe. Jest to „czyn polegający na opublikowaniu lub nieopublikowaniu materiału prasowego, który narusza granice wolności prasy przewidzianej w obowiązującym ustawodawstwie”¹¹⁹. W przypadku publikacji chodzi zatem o kwestie merytoryczne, raczej niż sposób publikacji (przestępstwo prasowe właściwe). Przestępstwami prasowymi niewłaściwymi są wyżej wymienione: zniesławienie i zniewaga. Obok nich istnieje w polskim k.k. wiele występów, których można dopuścić się za pomocą środków masowego przekazu - np. nawoływanie do przemocy na tle rasowym, etnicznym, politycznym (art. 119 §2), zniewaga Prezydenta (art. 135 §2), obraza uczuć religijnych (art. 196), zniewaga funkcjonariusza (art. 226), nawoływanie do popełnienia przestępstwa lub pochwalanie przestępstwa (art. 225) itp.

Do odpowiedzialności za przestępstwa prasowe pociągani są odpowiednio: redaktor - jeśli chodzi o treść publikacji prasowych i nadawca - w przypadku treści programów telewizyjnych. Przestępstwa te stanowią występy, za które ustawa przewiduje sankcje: pozbawienie wolności do lat 3, karę ograniczenia wolności oraz karę grzywny. Kara pozbawienia wolności grozi wyłącznie za przestępstwo dokonane z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia dziennikarza do opublikowania lub zaniechania opublikowania materiału prasowego albo do podjęcia lub zaniechania interwencji prasowej (art. 43 Pr. pras.). Kara ograniczenia wolności albo grzywna wymierzone mogą być np. za utrudnianie lub tłumienie krytyki prasowej (art. 44 ust.1 Pr. pras.) albo nadużycie stanowiska lub funkcji w celu działania na szkodę innej osoby z powodu krytyki prasowej (art. 44 ust. 2 Pr. pras.).

Grożącym środkiem karnym jest przepadek materiału prasowego (art. 37a Pr. pras.) . Dotyczy to również sytuacji umorzenia postępowania z powodu znikomej społecznej szkodliwości czynu, warunkowego umorzenia postępowania (art.100

k.k.) albo stwierdzenia okoliczności wyłączających możliwość ukarania sprawcy czynu. Przy czym przepadek musi odnosić się do konkretnego materiału (wyłączona jest możliwość przepadku np. całego numeru gazety). I w tej kwestii pojawia się problem. Bowiern przepisy kodeksu karnego regulują przepadek przedmiotów materialnych. Natomiast materiał prasowy stanowi wytwór o charakterze niematerialnym. Dlatego pojawiają się wątpliwości czy możliwy jest przepadek nośników, np. komputerów, kart pamięci.

Za przestępstwo prasowe grozi też wpisanie do rejestru informacji o wyroku skazującym. Dotyczy to także skazania za przestępstwa porządkowe. Ponadto, organ rejestracyjny może zawiesić wydawanie dziennika/czasopisma, jeżeli w ciągu roku co najmniej trzykrotnie zostanie w nim popełnione przestępstwo (art. 22 Praw. pras.).

Wspomniane przestępstwa porządkowe (ich liczba spada ze względu na zasadę prawa karnego jako *ultima ratio*¹²⁰) są wymierzone m.in. przeciwko: warunkom wydawania dziennika lub czasopisma, wymogom obowiązku publikacji określonych materiałów czy zakazom naruszania dobra prawnie chronionego.

Wyróżnia się ponadto przestępstwa wymierzone przeciwko wolności prasy (art. 43 Pr. pras.). Owa „wolność prasowa” oznacza m.in. swobodę podejmowania danych tematów, tworzenia opinii publicznej, wyrażania poglądów oraz prawo do informowania społeczeństwa o wydarzeniach. Tu, odmiennie od wcześniej wskazanych typów czynów zabronionych, sprawcą jest osoba trzecia- nie zajmująca się profesjonalnie publikowaniem, która posługuje się przy tym przemocą lub groźbą bezprawną.

Użycie przemocy w stosunku do dziennikarza może przybrać postać fizyczną zarówno w czasie sporządzania materiału, przed jak i po (chęć wpływu na ostateczną treść materiału). Może być ponadto ukierunkowana na przedmiot pracy dziennika-

¹¹⁹ J. Sobczak, *Prawo prasowe. Komentarz*, s. 829

¹²⁰ E. Czarny-Drożdziejko, *Przestępstwa porządkowo-prasowe w: Prawo mediów*, pod red. J. Barty, R. Markiewicz, A. Matlaka (...), s. 722 i n.

rza (zniszczenie np. kamery, dyktafonu itd.) oraz osobę bliską reporterowi.

Natomiast groźbę bezprawną stanowi wywieranie presji psychicznej na dziennikarza w celu wymuszenia konkretnego czynu (art. 190 k.k.). Przy czym mówimy o niej tylko wówczas, gdy wzbudza uzasadnioną obawę, że się ziści. Musi być ona skierowana przeciwko osobie.

Odnośnie przestępstw *stricte* prasowych ustawa wymienia:

- wydawanie dziennika/ czasopisma bez rejestracji albo zawieszono (art. 45), również wtedy, gdy istnieje tylko w formie elektronicznej w Internecie¹²¹,
- uchylanie się od opublikowania komunikatu urzędowego, ogłoszenia sądu lub innego organu państwowego oraz listu gończego (art.47), dot. zarówno odpłatnych, jak i nieodpłatnych publikacji,
- rozpowszechnianie materiału prasowego objętego przepisami o ochronie informacji o niejawnych źródłach (art. 48) - przy czym jest to przestępstwo powszechne (możliwe jest popełnienie go przez nie-dziennikarza),
- odpowiedzialność za działania sprzeczne z zasadami prawa prasowego (art. 49),
- odpowiedzialność za nieumyślne dopuszczenie do opublikowania materiału prasowego co do którego sąd orzekł przypadek (art. 49a) - jest to przestępstwo indywidualne, może się go dopuścić tylko redaktor naczelny.

Widzimy zatem, iż rodzajów czynów zabronionych jest całkiem sporo, mając na względzie pozornie niewielki obszar unormowania - prawa prasowego. Polski ustawodawca zagwarantował m.in. wolność słowa oraz prasy, jednak liczne ograniczenia tych swobód stały się niezbędne, by w istocie zapewnić funkcjonowanie fundamentalnych zasad. Mimo dużych chęci liberalizacji środków masowego przekazu problem naruszeń pozostaje nadal aktualny. Bowiem ze względu na liczne afery z udziałem niekompetentnych lub, co rów-

nież się zdarza, poszkodowanych dziennikarzy, „paparazzi”, czy samych pokrzywdzonych, w opinii publicznej często słyszy się zarzut, iż przewidziane środki ochrony nie są skutecznie egzekwowane. Również co do źródeł on-line trudne jest zarówno usunięcie skutków naruszeń, jak i samo działanie prewencyjne. Uważam więc, iż media wcale nie są takie wolne. Bezpieczeństwo i powszechnie akceptowane przez społeczeństwo zasady powinny brać w tym przypadku górę. Kompromis między zagwarantowaniem wolności słowa i prawem do prywatności i ochrony godności stanowi jednak jedyne rozsądne rozwiązanie. Przepisy karne w tym względzie zdają się mieć przypisaną nadrzędną rolę, odstraszenie obywateli oraz zniechęcanie do naruszeń.

Bibliografia

- Garlicki L.: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Kordasiewicz B.: *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, nr 1.
- Kulesza W.: *Zniesławienie i zniewaga. Ochrona czci i godności osobistej człowieka w polskim prawie karnym- zagadnienia podstawowe*, Warszawa 1984.
- Rupar J.: *Zniesławienie a dozwolona krytyka dziennikarska osób publicznych*, Prok. i Pr. 2008, nr 11.
- Sobczak J.: *Prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221. Tom I*, red. A. Wąsek, Warszawa 2004.
- Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, pod red. B. Banaszak, A. Preisner, Warszawa 2002.
- Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, pod red. M. Bojarskiego, Warszawa 2012.
- Prawo mediów*, pod red. J. Barty, R. Markiewicza, A. Matlaka, Warszawa 2008.

¹²¹ Postanowienie SN z 26 lipca 2007 r., IV KK 174/07, OSP 2008, NR 6, poz. 60

Anna Podgórska

Wykładowca Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia Szkoły Policji w Pile

SZKOLENIE POLICYJNE JAKO PROCES ZORGANIZOWANY I ZAMKNIĘTY

(etapy cyklu szkoleniowego – uporządkowane i skorelowane elementy)

Inspiracją do napisania poniższego artykułu były rozmowy z uczestnikami prowadzonych przeze mnie kursów w zakresie metodyki nauczania dla osób prowadzących lokalne doskonalenie zawodowe. Ostatecznym impulsem stało się jednak oczekiwanie jednego z uczestników: „jak efektywnie i efektownie przeprowadzić szkolenie z zakresu obszernych 14 tematów w trakcie 4 godzin zegarowych”. No cóż, nie ma co mówić o metodach i formach kształcenia oraz ogniwach procesu dydaktycznego, kiedy problem leży u podstaw...

Wydawać by się mogło, z uwagi na użyte w tytule określenie „szkolenie policyjne”, że poruszana problematyka leżeć będzie tylko w zainteresowaniu szkół... Nic bardziej mylnego. Określeniem wspomnianym w tym przypadku chciałabym objąć zarówno szkolenie, jak i doskonalenie zawodowe, o których mowa w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji Dz. U. 2012.899.

W proces kształcenia i doskonalenia policyjnego zaangażowani są wszyscy, którzy z mocy przepisów zobligowani są o dbałość w tym zakresie, ale przede wszystkim Ci, którym zależy na podnoszeniu jakości i utrzymywaniu wysokiego poziomu wykonywanych obowiązków poprzez inwestowanie w pełni przygotowanych i kompetentnych funkcjonariuszy i pracowników Policji. Struktura organizacyjna Policji oraz formy i metody realizacji ustawowych zadań, wymuszają optymalizację w przygotowaniu kadry policyjnej do roli, jaką odgrywa w społeczeństwie. Każde działanie i forma doskonalenia umiejętności, podnoszenia wiedzy i kwalifikacji w bardzo różnych obszarach wiąże się z kosztami, wydatkami rzeczowymi, osobowymi i czasowymi. Stać nas na to, by niepotrzebnie trwonić te dobra? Od czego więc

zacząć i co zrobić, by proces kształcenia był najbardziej efektywny, a rezultaty warte były poniesionych nakładów?

Rozpoznawanie potrzeb szkoleniowych

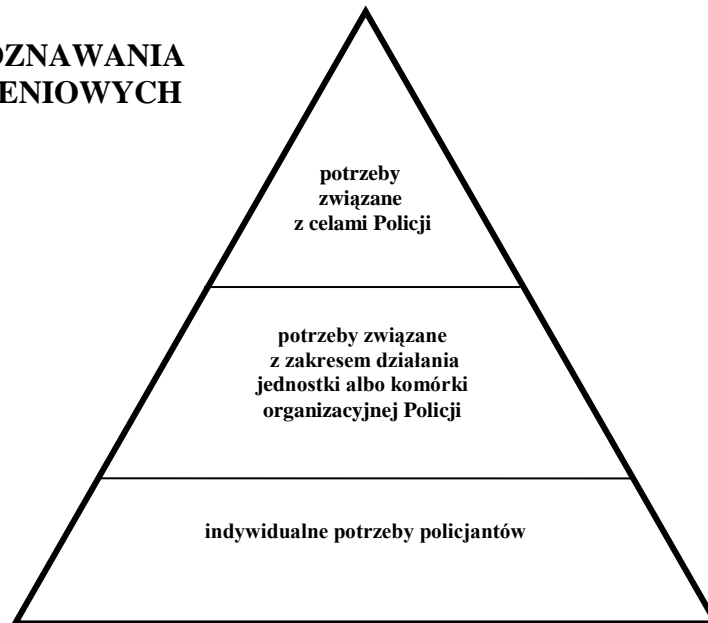
Na wstępnym etapie należy określić, kto wymaga szkolenia, jakie są rzeczywiste powody przeprowadzania szkolenia oraz jakiego typu działań rozwojowych policjanci i pracownicy rzeczywiście potrzebują, aby skutecznie wykonywać swoje zadania.

Zgodnie z literaturą przedmiotu rozpoznawanie potrzeb szkoleniowych w organizacji jest procesem bardzo ważnym, bowiem zaplanowanie procesu szkolenia pracowników, w oparciu o prawidłowo zidentyfikowane potrzeby szkoleniowe, ułatwia organizacji osiągnięcie celów, a ponadto jest gwarantem jej rozwoju. Zatem właściwe przeprowadzenie identyfikacji potrzeb szkoleniowych jest podstawą wszelkich czynności związanych ze szkoleniem pracowników¹²².

¹²² T. Boydell, M. Leary, *Identyfikacja potrzeb szkoleniowych*, Oficyna Ekonomiczna Wolters Kluwer Polska, Kraków 2006,

Rozpoznawanie potrzeb szkoleniowych policjantów odbywać się powinno na trzech poziomach

POZIOMY ROZPOZNAWANIA POTRZEB SZKOLENIOWYCH

I. poziom – indywidualne potrzeby policjantów, np.:

- luki kompetencyjne policjantów w obszarze wiedzy, umiejętności ogólnych lub zawodowych, stwierdzone m.in. w trakcie audytu, kontroli lub na podstawie wniosków prokuratury lub sądu,
- konieczność dostosowania zachowania i postępowania policjantów do zmieniających się standardów i procedur,
- zmiana zakresu obowiązków,
- chęć rozwoju zawodowego.

II. poziom - potrzeby związane z zakresem działania jednostki albo komórki organizacyjnej Policji, określonym w regulaminie Komendy Głównej Policji, komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji lub komendy powiatowej (miejskiej, rejonowej) Policji oraz szkoły policyjnej, np.:

- podwyższanie standardów, czyli konieczność ustawicznego doskonalenia obecnej skuteczności i efektywności realizowanych zadań,

- konieczność wprowadzania systemowych rozwiązań, poprzedzona diagnozą funkcjonowania,
- nowe zadania zlecone do realizacji,

III. poziom - potrzeby związane z celami Policji, np.:

- kierunki wyznaczone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych,
- kierunki wyznaczone przez uprawnione podmioty,
- analiza realizacji nadrzędnych celów Policji,
- analiza procesów zachodzących w Policji i ich wzajemnych powiązań.

Rodzaje informacji pomocnych w procesie rozpoznawania potrzeb szkoleniowych w ramach doskonalenia zawodowego policjantów:

1. Informacje o obecnej skuteczności i efektywności realizowanych zadań, do których zaliczyć należy:

- a) *obiektywne dane, czyli dane ujęte ilościowo, np.:* dane na temat liczby popełnianych przestępstw, zagrożenia przestępczością, wykrywalności przestępstw, czasu i skuteczności podej-

mowania interwencji policyjnych, jakości obsługi interesantów, poziomu zadowolenia policjantów z wykonywanej pracy, liczby skarg, fluktuacji kadr, liczby wolnych etatów, liczby osób posiadających konkretne kompetencje lub kwalifikacje, profilu wiekowego policjantów,

- b) *informacje zwrotne od społeczeństwa i innych podmiotów*, np. badanie opinii publicznej nt. stanu zagrożenia przestępczością, poczucia bezpieczeństwa, realizacji przez Policję zadań ustawowych, badanie klienta zewnętrznego i wewnętrznego, analizowanie wydarzeń nadzwyczajnych z udziałem policjantów, spostrzeżeń i wniosków wynikających z kontroli i nadzoru, biały wywiad, zalecenia z prokuratury lub sądu, raporty organizacji pozarządowych,
- c) *ocena poziomu realizacji zadań*, przeanalizowanie postępowania na poziomie indywidualnym (analiza przypadku), na poziomie grupy oraz na poziomie organizacji (samocena, audyt lub kontrola) i określanie mocnych i słabych stron realizowanych zadań.

2. Informacje o przyszłych zmianach organizacyjnych, a także tych zachodzących w bliższym i dalszym otoczeniu zewnętrznym, do których zaliczyć należy, np.:

- reorganizacje,
- zmiany metod kierowania, dowodzenia i organizacji pracy,
- zmiany technologiczne,
- zmiany taktyki, techniki podejmowania i realizowania zadań służbowych,
- zmiany w tendencjach rozwojowych przestępczości,
- zmiany w ustawodawstwie lub zmiany standardów,
- zmiany w otoczeniu zewnętrznym i inne inicjatywy zewnętrzne.

Nadmienić należy, że prawidłowy przebieg procesu rozpoznawania potrzeb szkoleniowych w ramach doskonalenia za-

wodowego policjantów uzależniony jest przede wszystkim od jakości, a nie liczby informacji, na których opieramy identyfikację i analizę potrzeb szkoleniowych. Jednocześnie proces rozpoznawania ww. potrzeb szkoleniowych nie powinien ograniczyć się tylko do jednorazowego działania związanego ze sporządzaniem rocznego planu zajęć doskonalenia zawodowego, realizowanego w miejscu pełnienia służby.

W tym miejscu należy wspomnieć o jednej ważnej kwestii. Analiza potrzeb i znalezienie rozwiązania zidentyfikowanych problemów to pewien nieprzerwany ciąg działań. Sam proces szkoleniowy rozpoczyna się od rozpoznania potrzeb, ale może się okazać, że optymalnym rozwiązaniem wcale nie jest szkolenie. Należy spojrzeć na potrzeby z punktu widzenia efektywności organizacji jako całości. Proces identyfikacji potrzeb szkoleniowych polega na sprawdzeniu, czy organizacja osiąga przyjęte standardy efektywności oraz wyznaczone cele. Jeśli tak nie jest, zadaniem rozpoznania potrzeb jest zbadanie sposobów szkolenia lub uczenia się, które mogłyby pomóc w osiągnięciu tych standardów na poziomie wdrażania¹²³.

Programowanie procesu szkolenia

Jeden z ważniejszych, jeśli nie najważniejszy, etap, od którego zależy przebieg i efektywność całego procesu kształcenia. Być może tak sformułowanie przeze mnie etapu wydaje się nieco kontrowersyjne, gdyż w literaturze przedmiotu często można spotkać ten etap pod nazwą „określenie celów szkolenia”, tak naprawdę nie tylko o cele tutaj chodzi, a o wiele innych elementów, które zebrane w całość stanowią w rzeczywistości *program szkolenia*. Dlaczego wpływa na przebieg i efektywność całości? Bo zawiera takie składowe jak:

- cele kształcenia,
- treści nauczania,
- czas realizacji szkolenia,

¹²³ P. Michalak, *Doskonalenie zawodowe – organizowanie i realizacja*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, Kraków 2005,

- sposób realizacji szkolenia (np. metody dydaktyczne, e-learning),
- warunki realizacji szkolenia (np. lokalowe, środki dydaktyczne).

Właściwe określenie i odpowiednie sformułowanie celów kształcenia jest tym, co w zakresie wiedzy, umiejętności czy postaw powinien osiągnąć uczestnik w czasie szkolenia czyli świadomie założone efekty kształcenia. Formułowanie celów służy zarówno doborowi metod i treści nauczania, jak i egzekwowaniu wiedzy i umiejętności. Określanie celów, to jedna z najważniejszych i najtrudniejszych do opanowania umiejętności.

Można rozróżnić cele główne oraz szczegółowe. Cel główny nakreśla ogólny wymiar kwalifikacji, które po ukończeniu szkolenia osiągną jego uczestnicy. Cele szczegółowe to konkretne nazwanie tego, co uczestnik powinien osiągnąć podczas konkretnego zajęcia.

Pomocna w określaniu celów jest znajomość hierarchicznej klasyfikacji celów kształcenia określanej mianem taksonomii celów. Na potrzeby tej publikacji wspomnę jedynie o najczęściej przywoływanych na potrzeby szkolnictwa policyjnego celach kształcenia Bolesława Niemierko. Istotę przedstawia poniższa tabela.

Taksonomia celów nauczania wg B. Niemierko¹²⁴	
I poziom WIADOMOŚCI	A. Zapamiętanie wiadomości
	B. Zrozumienie wiadomości
II poziom UMIEJĘTNOŚCI	C. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych
	D. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach nietypowych

Bezpośrednio z celów, które chcemy osiągnąć wynikają formy doskonalenia zawodowego. Celem ogólnym doskonalenia zawodowego jest w szczególności nabywanie, aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych policjanta, wymaganych przy wykonywaniu przez niego zadań i czynności służbowych, a także uzyskanie przez niego dodatkowych uprawnień, w tym uprawnień instruktorskich.

Doskonalenie lokalne prowadzone jest przez jednostki organizacyjne Policji lub komórki organizacyjne tych jednostek w formie innych przedsięwzięć. Za zgodą kierownika komórki organizacyjnej właściwej w sprawach szkolenia Komendy Głównej Policji, komórki organizacyjne Komendy Głównej Policji oraz komendy

wojewódzkie (Stołeczna) Policji mogą prowadzić kursy specjalistyczne jako doskonalenie lokalne. Doskonalenie lokalne prowadzi się w szczególności jako:

- 1) zajęcia prowadzone w celu utrzymania, a gdy jest to niezbędne – również podnoszenie sprawności fizycznej oraz umiejętności strzeleckich policjantów;
- 2) instruktaż prowadzony w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonywania zadań i czynności służbowych.

Inną formą doskonalenia zawodowego mogą być lokalne zawody lub turnieje wiedzy i umiejętności zawodowych oraz doradztwo, konsultacje i samokształcenie, które jest bardzo ważnym elementem procesu doskonalenia wiedzy i umiejętności zawodowych.

¹²⁴ B. Niemierko, *Cele kształcenia /W:/ Sztuka nauczania podręcznik dla studentów kierunków nauczycielskich*. pod red. Krzysztofa Kruszewskiego. Wydaw. Nauk. PWN, Warszawa 1995.

Wracając do zapisów Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji, doskonalenie lokalne prowadzi się zgodnie z ustalonymi przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji albo jej komórki organizacyjnej potrzebami w tym zakresie. Doskonalenie lokalne prowadzone w szczególności jako zajęcia prowadzone w celu utrzymania, a gdy jest to niezbędne – również podnoszenia sprawności fizycznej oraz umiejętności strzeleckich policjantów prowadzi się na podstawie planu i programu tych zajęć. *Plan i program zajęć* opracowuje w terminie do dnia 1 grudnia roku poprzedzającego rok, w którym prowadzone jest doskonalenie, kierownik jednostki organizacyjnej Policji, a w Komendzie Głównej Policji – dyrektor biura lub równorzędnej komórki organizacyjnej, którzy mogą dokonywać korekt planu zajęć.

Program określa w szczególności:

- 1) cel przedsięwzięcia, jego formę oraz temat;
- 2) warunki i czas realizacji przedsięwzięcia;
- 3) liczbę uczestników.

W programie zajęć prowadzonych w celu utrzymania, a gdy jest to niezbędne – również podnoszenia sprawności fizycznej oraz umiejętności strzeleckich policjantów uwzględnia się określone przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu oraz Komendanta Głównego Policji założenia oraz zasady i kryteria przeprowadzania sprawdzianów z wyszkolenia strzeleckiego oraz sprawności fizycznej (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2002 r. w sprawie wzorcowych programów zajęć wychowania fizycznego dla jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa oraz Szefowi Obrony Cywilnej Kraju - Dz. U. 02.23.226, Decyzja nr 713 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2005 r. w sprawie szkolenia strzeleckiego policjan-

tów - Dz. U. KGP.06.3.9. z późn. zm., Decyzja nr 155 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego instrukcji o przeprowadzeniu testu sprawności fizycznej dla policjantów - Dz. Urz. KGP 05.9.55).

Doskonalenie lokalne prowadzone jako inne przedsięwzięcie niż wyżej wymienione, może zostać ujęte we wskazanym planie.

Dobór uczestników lokalnego doskonalenia zawodowego

Ustalenie, kto powinien wziąć udział w szkoleniu powinno być efektem analizy potrzeb szkoleniowych, która pozwala określić kto i w jakim zakresie będzie wymagał szkolenia. Następnie należy przygotować założenia organizacyjne związane bezpośrednio z doбором uczestników lokalnego doskonalenia zawodowego, uwzględniając:

- 1) *wielkość grupy* – zależy od celu, który chcemy osiągnąć dzięki szkoleniu. Przy stosowaniu metod podających można zwiększyć grupę i nie odbija się to na efektach szkolenia. W przypadku szkolenia przy wykorzystaniu metod aktywizujących, gdzie kształcimy lub doskonalimy określone umiejętności grupa powinna być mała (optymalnie do 16 osób, maksymalnie 20 osób). W innym przypadku wpłynie to niekorzystnie na przebieg szkolenia i obniży efektywność szkolenia lub uniemożliwi osiągnięcie zamierzonego celu,
- 2) *skład grupy* – powinien być dobrany do prezentowanych treści. Zbyt duże zróżnicowanie uczestników szkolenia obniża jego efekt, ponieważ uczestnicy są zorientowani na inne cele,
- 3) *obecność przełożonych na szkoleniu* – zależy od atmosfery w jednostce. W niektórych przypadkach wpłynie na podniesienie poziomu szkolenia poprzez oddziaływanie autorytetu, w innym przypadku może wywołać atmosferę nerwowości u uczestników szkolenia.

Planowanie i przygotowanie szkolenia

Istnieje przekonanie, że etap ten w zasadzie skupia się wokół czynności organizacyjno-administracyjnych. Niemniej jednak pamiętać trzeba o tym, że w ramach tego etapu przygotowuje się szkolenie od strony metodycznej.

Wiemy już kogo, w jakim czasie i w jakim celu chcemy szkolić. Czy to oznacza, że szkolenie przeprowadzi napotkany na korytarzu podwładny, któremu wręczymy np. ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich i nakażemy zreferować ostatnie zmiany przepisów za godzinę, bo w tym czasie odbędzie się wydziałowa odprawa. Szkolenie się odbędzie, lista zostanie podpisana przez uczestników, ale cel i sens takiego szkolenia pozostaje pod dużym znakiem zapytania. Zresztą niewłaściwym jest używanie tutaj określenia „szkolenie” czy nawet „doskonalenie zawodowe”. To tworzenie fikcji i nie ma się co dziwić, że jakość wykonywanych obowiązków będzie spadać.

Jeśli zależy nam na jakości, to właściwy moment na ostateczny dobór osób, które przeprowadzą szkolenie i zagwarantują optymalny poziom realizacji, a także metod i środków dydaktycznych niezbędnych – warunkujących efektywną, zgodną z założeniami i oczekiwaniami realizację szkolenia. Szkolący musi mieć czas na to, by przygotować się do przeprowadzenia szkolenia, opracowania środków dydaktycznych adekwatnych do grupy odbiorców, często dodatkowe zapoznanie się szerzej z zagadnieniami poruszonymi na szkoleniu. Przykładem odpowiedniego doboru szkoleniowca niech będą szkoły, które dbają o udział doświadczonego w danym obszarze tematycznym „czynnego” policjanta, którego obecność w trakcie realizacji zajęć jest wymagana lub wskazana i niewątpliwie podnosi atrakcyjność i efektywność szkolenia. Kierujący komórkami dydaktycznymi Szkoły utrzymują stały kontakt z jednostkami terenowymi, które udzielają nam wsparcia w tym zakresie i współpraca na tej

połacie jest wzorowa. Należy mieć jednak na uwadze, że udział „czynnych” policjantów nie zastępuje kadry dydaktycznej, a jedynie pełni funkcję wspierającą. Podejmowane w przeszłości próby powierzenia samodzielnego prowadzenia zajęć policjantom z jednostek terenowych wykazały, że do realizacji zajęć na wymaganym poziomie potrzeba odpowiedniego przygotowania pedagogicznego, gruntownego zapoznania się z programami szkoleń i szczegółowego przypomnienia zagadnień teoretycznych.

Planując czas przedsięwzięć z zakresu doskonalenia lokalnego policjantów, należy pamiętać o konieczności przestrzegania przepisów wynikających z Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2001 r. w sprawie rozkładu czasu służby policjantów (Dz.U.01.131.1471) oraz przepisów Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2002 r. w sprawie wzorcowych programów zajęć wychowania fizycznego dla jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa oraz Szefowi Obrony Cywilnej Kraju (Dz. U. 02.23.226). Tendencja do skracania programów szkoleń powoduje braki w wiedzy i umiejętności policjantów ujawniające się coraz częściej w trakcie wykonywania zadań służbowych. Nie ma możliwości zmniejszania czasu przewidzianego na realizację bez szkody na ich poziom merytoryczny i efektywność. Niestety, efektywność procesu dydaktycznego często kojarzona jest głównie z dużą liczbą osób przeszkolonych w krótkim czasie przy jak najmniejszych nakładach finansowych. Konsekwencją takiego podejścia, w perspektywie jest zawsze spadek jakości szkoleń, co bezpośrednio przekłada się na jakość wykonywanych przez policjantów zadań służbowych.

Zgodnie z § 62 ust. 3 Rozporządzenia MSWiA z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania

szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji, doskonalenie lokalne organizuje się i prowadzi w siedzibie jednostki organizacyjnej Policji lub poza jej siedzibą. Miejsce prowadzenia doskonalenia powinno być dobrane do realizowanego tematu, tak aby każdy z uczestników miał możliwość zrealizowania założonego celu.

Wielkość sali powinna być adekwatna do wielkości grupy. Jeżeli przewidziane są zajęcia w podgrupach należy uwzględnić dodatkowe pomieszczenia lub przewidzieć taką możliwość w sali, w której prowadzone są zajęcia, po zmianie miejsc uczestników lub przestawieniu stołów. Sala powinna zapewniać:

- możliwość dowolnego ustawienia stolików,
- osobne miejsce siedzące dla każdego uczestnika,
- dobre oświetlenie,
- ogrzewanie i wentylację,
- odpowiednią akustykę lub dodatkowe nagłośnienie.

Miejsce szkolenia w bezpośredni sposób wpływa na odbiór szkolenia, a więc także na efektywność absorpcji wiedzy. Pomieszczenie, w którym mają odbywać się zajęcia, powinno być sprawdzone wcześniej przez organizatorów. Należy zwrócić uwagę na następujące elementy:

- czy wielkość pomieszczenia jest odpowiednia do planowanej liczby uczestników,
- czy w pomieszczeniu znajdują się stoliki umożliwiające swobodne ich przesuwanie i tworzenie w ten sposób wydzielonych miejsc do pracy w grupach (należy przy tym pamiętać, że jeśli planujemy pracę w grupach to stoliki będą zajmowały więcej miejsca, w związku z czym pomieszczenie powinno być przestronne).
- jeśli nie ma możliwości przesuwania stolików, to czy w obiekcie znajdują się inne wolne sale, które można wykorzystać na ćwiczenia grupowe (jeśli tak, to należy zarezerwować te sale dodatkowo),

- czy oświetlenie w sali jest dostateczne, aby umożliwić uczestnikom robienie notatek,
- czy w sali istnieje możliwość takiego regulowania oświetlenia bądź zaciemnienia, aby można było swobodnie korzystać z rzutnika,
- czy sala jest wyposażona w sprzęt potrzebny do prezentacji, tj. rzutnik, telewizor, video, tablicę, tablicę-notatnik, oraz czy wszystkie potrzebne urządzenia są sprawne (jeśli na wyposażeniu sali nie ma potrzebnego sprzętu, to należy przygotować własny i sprawdzić go przed rozpoczęciem szkolenia),
- czy obiekt posiada właściwe zaplecze, tzn. toalety, telefony publiczne, miejsce na przygotowanie napojów i jedzenia (jeżeli planujemy przerwę na obiad, to należy ustalić, gdzie się odbędzie obiad i w zależności od tego zaplanować odpowiednio długą przerwę).

Realizacja szkolenia

Szczegóły dotyczące realizacji szkolenia stanowiąc będą odrębne opracowanie z uwagi na obszerność tematu. Wspomnę jedynie, że przebieg szkolenia bazuje na opracowanym wcześniej programie oraz przyjętym planie jego realizacji. Zasadnym jest jednak, by z punktu widzenia efektywności całego szkolenia, realizacja programu i planu szkolenia była elastyczna. Oznacza to, że szkolenie powinno być modernizowane na podstawie wniosków poczynionych z trakcie monitorowania jego przebiegu.

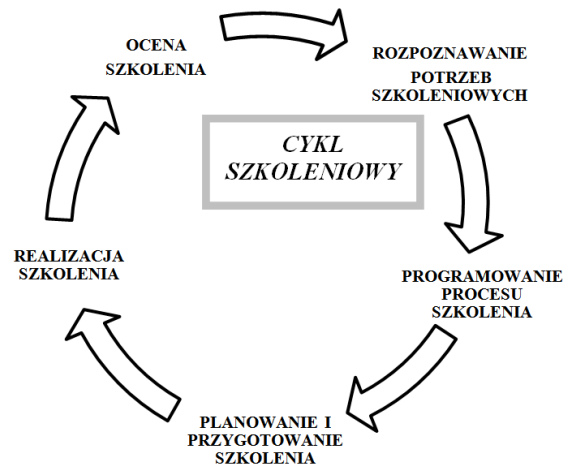
Ocena szkolenia

Ważnym etapem działań związanych z doskonaleniem zawodowym policjantów, choć przeprowadzanym po jego zakończeniu, jest ocena efektów realizowanych przedsięwzięć. Ocena ta pozwala zamknąć proces szkoleniowy i określić, czy podjęte działania szkoleniowe były uzasadnione. Najważniejszym powodem przeprowadzenia ewaluacji doskonalenia zawodowego jest sprawdzenie, czy zrealizowane w ra-

mach doskonalenia przedsięwzięcia, które zostały określone na podstawie wyników analizy potrzeb szkoleniowych, miały wpływ na poprawę jakości realizowanych zadań służbowych. Dodatkowo ewaluacja pozwala uzyskać odpowiedź na pytania: czy doskonalenie zawodowe miało sens, czy skutecznie pozwoliło zrealizować oczekiwania uczestników oraz czy przyniosło pożądane przez uczestników efekty. Ewaluacja procesu doskonalenia zawodowego stanowi także podstawę do procesu oceniania policjantów oraz kierowania ich rozwojem. W szczególności ewaluacja ułatwia rzetelną ocenę takich kryteriów oceniania policjanta jak: znajomość obowiązujących przepisów i procedur oraz umiejętność ich stosowania, rozwój własny i podnoszenie kwalifikacji.

„Pamiętać należy, iż ocena, która w zasadzie kończy zorganizowany proces szkoleniowy, może być zarazem początkiem nowego procesu bądź kontynuacją już realizowanego. Analiza dokonywana w związku z prowadzoną oceną procesu szkoleniowego może więc być podstawą do wyciągnięcia wniosków inicjujących kolejny cykl szkoleniowy. Tym samym ocena ta sama w sobie stanowi jedno ze źródeł potrzeb szkoleniowych”¹²⁵.

W taki oto sposób koło tworzące CYKL SZKOLENIOWY zostało zamknięte. Jeśli zaistnieje taka potrzeba pierwszy obrót - *cykl pierwotny* może być doskonalony przez kolejny - *cykl wtórny* czyli związany z utrzymywaniem, poszerzaniem i podnoszeniem posiadanych kwalifikacji na wyższy poziom.

Powyższy schemat obrazuje, że szkolenie policyjne to proces zorganizowany i zamknięty. Przedstawione etapy cyklu szkoleniowego stanowią uporządkowane i skorelowane elementy, które jeżeli zostaną wprowadzone w życie, gwarantują optymalizację szkolenia. W połączeniu ze znajomością zasad dydaktycznych, metod i form oraz zagadnień andragogiki we współczesnym społeczeństwie staną się prostą drogą do osiągnięcia wytyczonych celów kształcenia, a tym samym uzyskania w pełni kompetentnej, nadążającej za zmianami kadry realizującej swoje zadania na najwyższym poziomie, co przekładać się będzie na ocenę Policji jako organizacji w pełni spełniającej swoje zadania ustawowe i oczekiwania społeczne.

¹²⁵ K. Augustyniak, K. Łagoda, E. Skowrońska, J. Świniarski, I. Wasilcow: *Wybrane problemy szkolenia policyjnego*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2001.

Marzena Brzozowska

Kierownik Zakładu Służby Kryminalnej Szkoły Policji w Pile

ZMIANA PROCEDURY KARNEJ

Podpisana w dniu 17 października 2013 r. przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ustawa *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* z 27 września 2013 r. jest efektem prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego podjętych w 2012 roku. Nowelizacja w swojej istocie modyfikuje dotychczasowy model polskiego procesu karnego. Ma ona wpływ na działalność i pracę wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie karnym, w tym również na pracę Policji. Z uwagi na obszerność zmian, ustawa obowiązywać będzie w zasadniczej części od 1 lipca 2015 roku. Zmiany wprowadzone ustawą, ich istota i zakres, wywierają znaczny wpływ na prowadzenie postępowań przygotowawczych przez Policję oraz realizację czynności w toku postępowania karnego. W związku z powyższym jednym z podstawowych zadań realizowanych do pierwszej połowy 2015 roku jest przygotowanie tej służby do wdrożenia nowelizacji. Mając na uwadze zakres czynności koniecznych do przedsięwzięcia przez Policję w ramach przygotowań Komendant Główny Policji podjął decyzję o utworzeniu zespołu skupiającego przedstawicieli Komendy Głównej Policji i Szkoły Policji w Pile odpowiedzialnych i zaangażowanych w proces monitorowania i wdrażania zmian. Na mocy decyzji nr 170 z dnia 30 kwietnia 2014 roku powołany został zespół *ds. monitorowania i wdrażania w Policji zmian w procedurze karnej*. Działalność zespołu skoncentrowana została wokół działań zmierzających w kierunku identyfikacji problemów mogących się pojawić w praktyce po stronie Policji w związku z wejściem w życie przepisów tej ustawy, proponowania i wdrażania nie-

zbędnych rozwiązań w tym zakresie oraz przedsięwzięć szkoleniowych Policji.

Jedną z inicjatyw z zakresu doskonalenia zawodowego była organizacja w dniu 18 lipca 2014 r. w Warszawie szkolenia poświęconego zmianom w procesie karnym wprowadzonych ustawą z dnia 27 września 2013 r. W ramach spotkania, Michał Królikowski - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości wygłosił wykład. Adresatami wystąpienia byli zastępcy komendantów wojewódzkich/Stołecznego Policji oraz członkowie Zespołu do spraw monitorowania i wdrażania w Policji zmian w procedurze karnej.

Wykład Ministra Michała Królikowskiego poświęcony został reformie procesu karnego i jej konsekwencjom dla funkcjonowania jednostek Policji. Wystąpienie koncentrowało się wokół zagadnień dotyczących przyczyn i kierunków nowelizacji k.p.k. oraz zakresu zmian. Jako powody systemowej nowelizacji zostały wskazane m.in.: niewłaściwe rozłożenie ról procesowych, długotrwałość postępowania w fazie jurysdykcyjnej, niewłaściwe realizowanie standardów konstytucyjnych, wyczerpanie możliwości kolejnych reform obecnej procedury karnej. Reforma procesu karnego ma zmierzać, w szczególności w kierunku ograniczenia postępowań w fazie jurysdykcyjnej, zwiększenia liczby konsensualnych konkluzji procesowych, zmiany sposobu przygotowania sprawy na etapie postępowania przygotowawczego, zmiany celu postępowania przygotowawczego, odciążenia prokuratury czynnościami prowadzonymi w zakresie postępowania przygotowawczego, ograniczenia nadmiernego stosowania środków zapobiegawczych w praktyce procesowej. Nowelizacja jest też efek-

tem wykonania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz dyrektyw. Przedstawione zostały założenia modelowe kontradyktoryjności oraz rozwiązania w zakresie przeprowadzania postępowania dowodowego. Zwrócono uwagę na nowe brzmienie art. 167 k.p.k. Po 1 lipca 2015 r., w postępowaniu sądowym wszczętym z inicjatywy strony, dowody co do zasady mają być przeprowadzane jedynie przez same strony (po ich dopuszczeniu przez prezesa sądu, przewodniczącego składu lub przez sąd). W uzasadnionych szczególnymi okolicznościami wypadkach (wyjątkowo) sąd będzie mógł dopuścić i przeprowadzić dowód z urzędu. Dowód będzie mógł przeprowadzić sąd także wtedy, gdy strona, na której wniosek dowód dopuszczono, nie stawiała się oraz w wypadkach wyjątkowych, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Sąd przeprowadza wówczas dowód w granicach tezy dowodowej postawionej we wniosku o dopuszczenie tego dowodu. Obecnie na etapie prac parlamentarnych jest nowe brzmienie art. 167 k.p.k. (projekt zamiany, druk sejmowy nr 2393), gdzie znosi się możliwość dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z urzędu przez sąd, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Projekt wprowadza zapis w § 1: *Sąd, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, może z urzędu dopuścić jako dowód opinię na okoliczność stanu zdrowia psychicznego oskarżonego albo inny dowód z opinii biegłego; w razie potrzeby sąd zasięga informację o poprzednich skazaniach oskarżonego* (jest to wyraźne ograniczenie uprawnień sądu w zakresie przeprowadzania dowodów z urzędu).

Przedmiotem dyskusji były także zmiany w zakresie art. 171 § 2 k.p.k. (kompetencji do zadawania pytań), art. 370 k.p.k. (porządku zadawania pytań) oraz kompetencji sądu w postępowaniu odwoławczym (art. 452 k.p.k.). Ustawodawca w nowelizacji posługuje się ogólnym pojęciem strony jako podmiotu uprawnionego do zadawania pytań (w tym pojęciu od 1

lipca 2015 r. mieści się podmiot określony w art. 416 k.p.k.) i wskazuje członków składu orzekającego jako mogących zadawać pytania, w wyjątkowych wypadkach uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. W świetle nowych przepisów osobie przesłuchiwanej pytania może zadawać, tuż przed pytaniami obrońcy, podmiot odpowiedzialny za zwrot Skarbowi Państwa korzyści uzyskanej z przestępstwa zarzucanego oskarżonemu i pełnomocnik tego podmiotu. Zapis art. 370 k.p.k. jest jednakże przedmiotem dalszej nowelizacji objętej projektem zmiany (druk sejmowy nr 2393).

Podczas spotkania zwrócono uwagę, że zmiany w zakresie postępowania dowodowego mają m. in. doprowadzić do zerwania z przeprowadzaniem na rozprawie dowodów przeprowadzonych w postępowaniu przygotowawczym. Analizie poddano nowe ujęcie celu postępowania przygotowawczego – *zebranie, zabezpieczenie i utrwalenie dowodów w zakresie niezbędnym do stwierdzenia zasadności wniesienia aktu oskarżenia albo innego zakończenia postępowania, jak również do przedstawienia wniosku o dopuszczenie tych dowodów i przeprowadzenie ich przed sądem* (art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k.). W świetle tej zmiany postępowanie przygotowawcze staje się postępowaniem dla prokuratora. Projekt zmiany (druk sejmowy nr 2393) przewiduje uchylenie art. 297 § 2 k.p.k. W związku z nowym brzmieniem art. 332 k.p.k. następuje też eliminacja wymogu uzasadniania aktu oskarżenia poprzez skreślenie § 6. Do aktu oskarżenia można dołączyć uzasadnienie o treści odpowiadającej nowemu brzmieniu § 2 (następuje redukcja uzasadnienia w zakresie przytaczania faktów i dowodów, na których oskarżenie się opiera, czy też omówienia okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie). Zmiana ta pozostaje w ścisłym powiązaniu z nowym brzmieniem art. 333 § 1 k.p.k. Przyjmuje się, że akt oskarżenia ma zawierać wykaz dowodów, o których przeprowadzenie podczas rozprawy oskarżyciel wnosi, z jednoczesnym wskazaniem, dla każdego dowodu odrębnie, jakie okoliczności mają nim być

udowodnione, a w razie potrzeby także ze wskazaniem sposobu i kolejności przeprowadzenia tych dowodów. Przy czym wykaz ma być usystematyzowany według rodzajów czynności dowodowych, z odrębnymi listami: osób, których wezwania na rozprawę oskarżyciel żąda, dokumentów, których odczytania, odtworzenia bądź ujawnienia domaga się oskarżyciel, dowodów rzeczowych podlegających oględzinom. Chodzi o wyraźne wskazanie dowodów, odnoszących się do nich też dowodowych, sposobu oraz kolejności przeprowadzenia dowodu. Nowelizacja § 4 tego artykułu jest objęta projektem zmiany (druk sejmowy nr 2393).

Zmiana procedury karnej wprowadza ograniczenia w zakresie przekazywania materiałów z postępowania przygotowawczego powiązane ze zmianami w zakresie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania. Zgodnie z art. 334 § 1 k.p.k. z aktem oskarżenia przekazuje się sądowi materiały postępowania przygotowawczego związane z kwestią odpowiedzialności osób wskazanych w tym akcie za czyny w nim zarzucane, które obejmują postanowienia i zarządzenia dotyczące tych osób wydane w toku postępowania, protokoły z czynności dowodowych i załączniki do nich przewidziane przez ustawę, opinie i dokumenty urzędowe i prywatne uzyskane lub złożone do akt sprawy. Jest to wyraźne odstępstwo od aktualnie obowiązującego wymogu przekazywania sądowi całych akt dochodzenia lub śledztwa. § 2 tego artykułu stwarza możliwość ingerencji strony w zawartość materiałów dołączanych do aktu oskarżenia. Podczas końcowego zapoznania stron z materiałami postępowania przygotowawczego (art. 321 §1 k.p.k.), są one informowane m.in. o tym, które z tych akt stosownie do wymogów art. 334 § 1 k.p.k. będą przekazywane sądowi wraz z aktem oskarżenia. Strony mogą w terminie 3 dni od dnia zapoznania składać wnioski o uzupełnienie materiału dowodowego, który ma być składany do sądu wraz z aktem oskarżenia o określone dokumenty zawarte w aktach sprawy (art. 334 § 5 k.p.k.). Art. 334 § 3 k.p.k. nakłada obowiązek wy-

odrębniania zbioru dokumentów - protokołów przesłuchania świadków, których wezwania na rozprawę żąda oskarżyciel. Nowelizacja wchodząca w życie z dniem 1 lipca 2015 r. oraz projekt zmiany k.p.k. (druk sejmowy nr 2393) wprowadza kolejne istotne zmiany w instytucji końcowego zapoznania się z materiałami postępowania. Samo zaznajomienie zastąpione zostaje zapoznaniem się z materiałami przez uprawnione strony i dotyczy zarówno podejrzanego, jak i pokrzywdzonego (ich obrońcy i pełnomocnika). Prokurator może ograniczyć liczbę pokrzywdzonych, którym umożliwi końcowe zapoznanie się z materiałami postępowania (mając na uwadze zabezpieczenie prawidłowego przebiegu postępowania), a nieusprawiedliwione niestawiennictwo podejrzanego, pokrzywdzonego, obrońcy, pełnomocnika, pomimo prawidłowego zawiadomienia, (aktualnie podejrzanego i obrońcy) nie tamuje dalszego postępowania. Strony mogą składać wnioski dowodowe i wnioski o uzupełnienie materiału dowodowego przekazywanego z aktem oskarżenia do sądu. Prokurator (co przewiduje projekt zmiany) może wniosków dowodowych nie uwzględnić, gdy cele postępowania przygotowawczego zostały osiągnięte i nie mają wpływu na zakres ustaleń wskazanych w art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k. (o ile nie ma ryzyka utraty lub zniekształcenia dowodu w przypadku jego nieprzeprowadzenia). Wniosek taki przekazywany jest do sądu wraz z aktem oskarżenia, o jego losie rozstrzyga prezes sądu lub sąd przed rozprawą.

Istotną kwestią poruszaną podczas spotkania były zmiany dotyczące trybów konsensualnych. Rozwiązanie przyjęte w art. 335 § 1 k.p.k. (projekt zmiany druk sejmowy nr 2393) przewiduje, że prokurator zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za przypisany występki, jednocześnie uwzględniając interesy pokrzywdzonego. Warunkami takiego rozwiązania są: przyznanie się do winy po-

dejrzanego, brak wątpliwości w zakresie okoliczności popełnienia przestępstwa i winy oskarżonego, jego postawa wskazująca, że cele postępowania zostaną osiągnięte (art. 335 § 1 k.p.k.) oraz brak sprzeciwu pokrzywdzonego (art. 343 § 2 k.p.k.). Prokurator może do aktu oskarżenia dołączyć wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za przypisany występki (tryb konsensualny przewidziany w art. 335 § 2 k.p.k.) jeżeli: okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości, wina oskarżonego nie budzi wątpliwości, oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanyymi ustaleniami, brak sprzeciwu pokrzywdzonego. Nowelizacja w art. 338a k.p.k. przewiduje możliwość dobrowolnego poddania się karze przez oskarżonego, tj. złożenia wniosku o wydanie wyroku skazującego i wymierzenia mu kary lub środka karnego (w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 27 września 2013 r.), orzeczenia przepadku lub środka kompensacyjnego (projekt zmiany druk sejmowy nr 2393) bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Istotną zmianą w zakresie trybów konsensualnych jest poszerzenie przedmiotowego zakresu wniosku - wniosek dotyczy może każdego występkę bez ograniczeń w zakresie zagrożenia karą (zmiana wprowadzona ustawą z dnia 27 września 2013 r., weszła w życie z dniem 9 listopada 2013 r.). Nowelizacja rozszerza też przedmiotowo wnioski o skazanie bez postępowania dowodowego - w art. 387 k.p.k. dopuszcza występowanie z takim wnioskiem w sprawach o zbrodnie. Ponadto poszerza się możliwość łagodzenia odpowiedzialności karnej w tym trybie orzekania, stwarzając możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary, niezależnie od podstaw przewidzianych w art. 60 § 1-4 k.k. Nowelizacja wprowadza kolejny tryb konsensualny, tzw. umorzenie restytucyjne (art. 59a k.k.). Regulacja stwarza możliwość zakończenia postępowania (jego umorzenia) na wniosek pokrzywdzonego o występki zagrożony

karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, występki przeciwko mieniu zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, uszczerbek na zdrowiu powyżej dni 7. Warunkiem takiego rozwiązania jest: brak karalności sprawcy za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, naprawienie szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie (w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych). Rozwiązanie takie nie może być stosowane, gdy pozostaje w sprzeczności z potrzebą realizacji celów kary.

Dyskusja, podczas spotkania, koncentrowała się także wokół zmian w zakresie form postępowania przygotowawczego, m.in. nowego brzmienia art. 300 k.p.k. (obowiązku pouczenia podejrzanego o jego uprawnieniach przed pierwszym przesłuchaniem, wprowadzonego nowelizacją z dniem 2 czerwca 2014 r.), zmiany art. 304 k.p.k. (zawiadomienia o przestępstwie), treści art. 311 k.p.k. (organów prowadzących śledztwo), art. 325a k.p.k. (organów uprawnionych do prowadzenia dochodzenia), art. 325b k.p.k. (zakresu spraw objętych dochodzeniem), art. 325e k.p.k. (postanowień wydawanych w dochodzeniu), art. 325i k.p.k. (czasu trwania dochodzenia) oraz uchylenia art. 325c k.p.k. (negatywnej przesłanki dochodzenia). Nowelizacja art. 304 k.p.k. ma jedynie charakter kosmetyczny i sprowadza się do stylizacji zapisu. Idea tej regulacji sprowadzająca się do obowiązku niezwłocznego przekazania prokuratorowi zawiadomienia o przestępstwie lub własnych danych świadczących o jego popełnieniu, co do którego prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe. W art. 311 k.p.k. zakłada się nadal, że śledztwo prowadzi prokurator, może on powierzyć je Policji w całości, w części lub odnośnie określonych czynności, z zastrzeżeniem osobistego wykonania każdej określonej czynności procesowej. Natomiast zmienia się zasady utrwalania czynności prowadzonych przez Policję w powierzonym śledztwie. W takim śledztwie Policja utrwała przesłuchanie świadka jedynie w protokole uproszczonym (wyraźnie wyłącza się stosowanie art. 148 § 2 k.p.k.).

Art. 311 k.p.k. dopuszcza wyjście przez Policję poza zakres powierzenia, jeśli wyłoni się potrzeba, w takich wypadkach wypowiedzi świadka utrwalane są w formie notatki urzędowej. Jedynie w wypadku niecierpiącym zwłoki, Policja może sporządzić uproszczony protokół przesłuchania świadka. W przypadku gdy świadek, w ocenie Policji, ma szczególne znaczenie dla procesu, będzie mogła wystąpić do prokuratora, aby ten przesłuchał świadka do pełnego protokołu. Inne czynności w powierzonym śledztwie Policja utrwalac będzie na zasadach ogólnych. Takie rozwiązanie wpisuje się w ogólną konwencję ograniczenia w postępowaniu sądowym roli protokołów z postępowania przygotowawczego. Nieuwzględnienie w znowelizowanym art. 311 k.p.k. zapisu aktualnie obowiązującego § 3 oznacza możliwość powierzenia Policji od 1 lipca 2015 r. czynności związanych z przedstawieniem zarzutów, zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz zamknięciem śledztwa. W art. 325a § 1 k.p.k. modyfikacji ulega przesłanka prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia przez prokuratora. Dochodzenie prokuratorskie staje się postępowaniem wyjątkowym, uzasadnionym wagą lub zawilnością sprawy. Zmiana art. 325b k.p.k. wyraźnie poszerza zakres spraw prowadzonych w formie dochodzenia. Podniesieniu ulega kwota wartości przedmiotu czynu lub szkody, rozgraniczająca śledztwo od dochodzenia, ze 100 tys. zł na 200 tys. zł. Z grona wyłączeń zawartych w art. 325b § 2 k.p.k., nowelizacja eliminuje: nieumyślne spowodowanie niebezpieczeństwa pożaru (art. 164 § 2 k.k.), składanie fałszywych zeznań, opinii lub tłumaczenia (art. 233 § 1 i 4 k.k.), oszustwo kredytowe (art. 297 k.k.) oraz udaremnianie zaspokojenia wierzyciela (art. 300 k.k.). Dla tych przestępstw przewiduje się prowadzenie postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia. Zmiana art. 325e k.p.k. sprowadza się do zachowania obowiązku zażalenia przez prokuratora postanowienia o umorzeniu dochodzenia przeciwko

osobie oraz o zawieszeniu postępowania (nowe brzmienie § 2 wyłącza w tym, zakresie postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia oraz każde umorzenie dochodzenia). W nowym brzmieniu § 4 (objętym nowelizacją z dnia 27 września 2013 r. oraz projektem zmiany - druk sejmowy nr 2393) przyjmują się składanie zażalenia, za pośrednictwem prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru, na postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia, postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie, postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Objęty nowelizacją art. 325i k.p.k. wprawdzie utrzymuje podstawowy termin zakończenia dochodzenia - 2 miesiące, z możliwością jego przedłużenia przez prokuratora do 3 miesięcy, to dalsze jego przedłużenie, w uzasadnionych wypadkach, jest możliwe na dalszy czas oznaczony, jednakże nie dłuższy niż rok. W przypadkach wyjątkowych, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, przedłużenie czasu trwania dochodzenia na dalszy czas oznaczony jest możliwe przez prokuratora bezpośrednio przełożonego nad prokuratorem prowadzącym lub nadzorującym dochodzenie. Uchylenie art. 325c k.p.k. (przyjęte w nowelizacji) poszerza zakres podmiotowy dochodzenia. Prowadzenie postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia będzie możliwe także wobec osób pozbawionych wolności, nieletnich, głuchych, niemych, niewidomych, niepoczytalnych lub o ograniczonej poczytalności.

Kolejnym istotnym zagadnieniem będącym przedmiotem szkolenia były zmiany w regulacjach prawnych dotyczące środków zapobiegawczych. Nowelizacja kodeksu postępowania karnego w zakresie stosowania środków zapobiegawczych jest mniej radykalna i obejmuje w większości zmiany dotyczące tymczasowego aresztowania oraz, w niewielkim stopniu, zmiany dotyczące pozostałych środków zapobiegawczych. W nowym art. 258 § 1 k.p.k. ustawodawca wskazuje wprost, że przesłanki stosowania dotyczą tymczasowego aresz-

towania oraz pozostałych środków zapobiegawczych poprzez stwierdzenie: środki zapobiegawcze (§ 2 i 3) albo tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze (§1). Zgodnie z § 2 art. 258 k.p.k. zagrożenie surową karą lub nieprawomocnie orzeczona kara pozbawienia wolności (wyższa niż 3 lata) stanowią przesłankę o charakterze subsydiarnym. Natomiast rodzaj i charakter obaw wskazanych z art. 258 § 1-3 k.p.k. oraz nasilenie ich zagrożenia stanowią kryterium wyboru środka zapobiegawczego. Nowy § 2 zakłada stosowanie środków zapobiegawczych wobec oskarżonego, którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, a nie jak obecnie brzmi § 2 nie niższą niż 3 lata (tzw. areszt międzyinstancyjny). Ponadto wyraźnie wskazuje się, że z surowości grożącej oskarżonemu kary wynikać mogą obawy, o których mowa w § 1. Nie chodzi więc o surowość kary grożącej lub wymierzonej oskarżonemu, jako samodzielnej podstawy stosowania środka zapobiegawczego, tylko o wynikającą z niej obawę ucieczki, ukrycia się, mactwa bądź innego bezprawnego utrudnienia procesu przez oskarżonego.

Zmiany w § 3 art. 258 k.p.k. sprowadzają się z kolei jedynie do przyjęcia, że określona tu podstawa odnosić się ma wprost do każdego środka zapobiegawczego, a nie jak dotąd do tymczasowego aresztowania i tylko pośrednio do innych środków zapobiegawczych. W związku z tym, że § 3 zostaje przywołany w nowym § 4, do niego ma zastosowanie wymóg uwzględniania, przy sięganiu po środek zapobiegawczy z tej przyczyny, nasilenia się płynącego z określonej sytuacji zagrożenia dla postępowania (jego prawidłowego przebiegu) w trakcie stopniowego przesuwania się przez poszczególne stadia i ich fazy. Nowelizacja art. 259 § 3 k.p.k. przewiduje podwyższenie do 2 lat granicy ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności w grupie przestępstw co do których sprawców nie stosuje się tymczasowego aresztowania. Jest to tzw. dyrektywa proporcjonalności w stosowaniu tymczasowego aresztowania.

Rozwiązanie takie w pewnym stopniu przyczyni się do zmniejszenia ogólnej liczby stosowanych tymczasowych aresztowań. Ponadto ustawodawca rezygnuje z wyjątku wobec sprawców ujętych na gorącym uczynku lub w pościgu (w takim przypadku ma zastosowanie dyrektywa proporcjonalności). Ustawodawca, w nowelizacji zakłada wyłączenie przedłużania tymczasowego aresztowania ponad określone dla poszczególnych stadiów procesu limity związane z przewidywanym wymiarem kary (art. 263 § 4b k.p.k.). Uzasadnieniem takiego rozwiązania jest przeciwdziałanie dłuższemu aresztowaniu podejrzanych w sprawach drobniejszej natury, tj. sytuacjom, gdy po skazaniu i zaliczeniu na poczet kary okresu tymczasowego aresztowania skazanemu pozostaje do odbycia niewielka część kary, jak i przypadkom, gdy mimo stosunkowo niewielkiej szkodliwości czynu, orzeczona kara jest dość surowa z uwagi na długo stosowane tymczasowe aresztowanie, aby zaliczyć je na poczet kary, gdyż mogłoby wchodzić w grę odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne aresztowanie. Nie chodzi zatem na gruncie proponowanego przepisu o wprowadzenie sztywnych maksymalnych terminów dla tymczasowego aresztowania, lecz przyjęcie względnie maksymalnych terminów stosowania tego środka przy przestępstwach mniejszej wagi. Zakaz wynikający z § 4 nie ma zastosowania gdy konieczność przedłużania tymczasowego aresztowania jest spowodowana celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego. Nowelizacja wprowadza obowiązek zawiadomienia organu prowadzącego przeciwko oskarżonemu postępowanie w innej sprawie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania (art. 261 § 2a k.p.k.). Art. 264 § 3 k.p.k. w przypadku gdy umarza się postępowanie z powodu niepoczytalności oskarżonego, przewiduje utrzymanie tymczasowego aresztowania do czasu rozpoczęcia wykonywania środka zabezpieczającego, przy czym zasadniczo do 3 miesięcy, z możliwością jednokrotnego przedłużenia o kolejny miesiąc. W nowej regulacji ustawodawca wyraźnie wskazuje,

iz ogranicza się do orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym, w takim przypadku tymczasowe aresztowanie może być stosowane do rozpoczęcia wykonywania środka zabezpieczającego, nie dłużej niż na okres 3 miesięcy i jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach można okres ten przedłużyć na kolejny miesiąc, a przy tym jednorazowo. Wyraźnie wskazuje się, że w takim wypadku tymczasowe aresztowanie wykonuje się w warunkach umożliwiających stosowanie odpowiedniego leczenia, terapii, rehabilitacji, a także resocjalizacji, w zależności od przyczyn, które leżą u podstaw niepoczytalności wymagającej umieszczenia sprawcy czynu w określonym zakładzie zamkniętym. Przepis § 3 art. 264 k.p.k. dotyczy stosowania tymczasowego aresztowania w stosownym zakładzie leczniczym wyłącznie wobec osób, odnośnie do których umorzono postępowanie z uwagi na niepoczytalność i orzeczono jednocześnie izolacyjny środek zabezpieczający. Nowelizacja ustanawia regułę, że do czynności rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania, jak i w przypadku rozstrzygnięcia w kwestii przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu (obrońca *ad hoc*).

W aktualnym stanie prawnym takiego wymogu nie było, dopuszczano więc możliwość braku w ogóle reprezentacji oskarżonego na tych posiedzeniach. Mając na względzie, iż chodzi tutaj o pozbawianie człowieka wolności, dotychczasowe rozwiązanie budziło zastrzeżenia natury konstytucyjnej, jak i konwencyjnej. W nowym stanie prawnym nadal nie będzie wymagane każdorazowe sprowadzanie samego oskarżonego (podejrzanego) na wskazane posiedzenia, a i niestawienie się prokuratora lub obrońcy na to posiedzenie mimo prawidłowego powiadomienia nie będzie tamowało rozpoznania sprawy. Zmiana procedury karnej wprowadza dla sądu obowiązek rozpoznania zażalenia w przedmiocie środka

zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania nie później niż przed upływem 7 dni. Rozwiązanie takie, w założeniu będzie przyspieszać procedury odwoławcze we wskazanym zakresie. Ma w tym przypadku zastosowanie art. 123 § 3 k.p.k.

W nowelizacji ponadto dopuszcza się wprost przedłużenie terminu do złożenia poręczenia w tzw. areszcie warunkowym. Prezentowana zmiana wiąże się z możliwością stosowania tymczasowego aresztowania z jednoczesnym zastrzeżeniem, że środek ten ulegnie zmianie z chwilą złożenia, nie później niż w wyznaczonym terminie, określonego poręczenia majątkowego (tzw. aresztowanie warunkowe). Zmiana sprowadza się do uzupełnienia zakładającego, że na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy sąd może przedłużyć termin złożenia takiego poręczenia. Rozwiązanie takie ma znaczenie praktyczne dla oskarżonego i upraszcza procedowanie sądu. Aktualny stan prawny nie przewiduje możliwości wydłużania ustalonego w orzeczeniu terminu złożenia poręczenia, a w razie zgromadzenia środków na poręczenie po wyznaczonym terminie, niezbędne było odrębne ponowne procedowanie w kwestii przyjęcia poręczenia majątkowego i następnie w kwestii zwolnienia aresztowanego. Proponowany przepis pozwala, w razie trudności ze zgromadzeniem kwoty poręczenia w ustalonym terminie, na wystąpienie o jego przedłużenie, a później z chwilą złożenia tego poręczenia w nowym terminie miałoby miejsce zwolnienie aresztowanego. Zmiana kodeksu postępowania karnego wprowadza wymogi formalne dla wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

Od 1 lipca 2015 r. prokurator we wniosku powinien wymienić (nie opisać) dowody wskazujące na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo, okoliczności świadczące o zaistnieniu zagrożenia dla prawidłowego toku postępowania lub o możliwości popełnienia przez niego nowego, ciężkiego przestępstwa, a także okoliczności wskazujące na istnienie określonej podstawy stosowania tego środka i na konieczność jego stosowania.

We wniosku powinny być wymienione konkretne dowody, wskazujące na duże prawdopodobieństwo sprawstwa podejrzanego, bez pomijania, zgodnie z zasadą opisaną w art. 4 k.p.k., dowodów przemawiających na jego korzyść. Nowelizacja ponadto rozszerza wymogi uzasadnień decyzji o zastosowaniu środka zapobiegawczego (art. 251§ 3 k.p.k.). Przez potrzebę zastosowania danego środka rozumieć należy wskazanie okoliczności uzasadniających sięgnięcie po środek zapobiegawczy. Bez zmian pozostaje wymóg, w przypadku zastosowania tymczasowego aresztowania, uzasadnienia, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego. Istotną zmianą, wpisującą się w ogólne założenia nowelizacji, jest wprowadzenie zasady wewnętrznej jawności materiałów, na podstawie których ma być zastosowane lub przedłużone tymczasowe aresztowanie. Nadanie priorytetu zasadzie kontradiktoryjności w konsekwencji prowadzi do konieczności przyjęcia rozwiązań zapewniających równość broni uczestnikom procesu. Gwarancją zapewnienia tej równości jest m.in. zapis art. 168a k.p.k. czy też art. 249a k.p.k. Dodawany art. 249a k.p.k. formułuje, czego dotąd w kodeksie nie było, podstawy dowodowe postanowień o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania i jest powiązany z nowym rozwiązaniem zawartym w art. 156 § 5a k.p.k. Art. 156 § 5a k.p.k. zakłada wymóg udostępnienia podejrzanemu i jego obrońcy akt sprawy w części zawierającej treść dowodów wskazanych we wniosku o tymczasowe aresztowanie. Art. 249a k.p.k. kierowany jest do sądu i zakłada, że podstawą orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu omawianego środka zapobiegawczego mogą być jedynie ustalenia poczynione na podstawie jawnych dla tych podmiotów dowodów. Sąd w tym zakresie nie będzie mógł czynić podstawą faktyczną postanowienia tego, co wynika z innych zawartych w aktach dowodów, których nie ujawniono podejrzanemu i obrońcy. W aktualnym stanie prawnym taka sytuacja jest możliwa, chociaż kłóci się z zasadą prawa do obrony (art. 6 k.p.k.). Istnie-

nie takich dowodów w aktach przekazanych sądowi nie będzie więc mogło stwarzać podstawy do dokonywania w oparciu o nie ustaleń rzutujących na orzeczenie o tymczasowym aresztowaniu.

Proponowany art. 249a k.p.k. w swoim zdaniu drugim zobowiązuje sąd do uwzględniania z urzędu także okoliczności, których prokurator nie ujawnił tym podmiotom, ale tylko odnośnie do tych, które są korzystne dla oskarżonego. W sytuacji takiej sąd będzie zobligowany do ich ujawnienia na posiedzeniu, na którym rozstrzyga w kwestii tymczasowego aresztowania, co umożliwi też obronie stosowną argumentację, a prokuratorowi - ustosunkowanie się przed sądem do tych okoliczności na tle dowodów wskazanych na poparcie wniosku o zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego. Obecnie na etapie prac parlamentarnych jest nowe brzmienie art. 249a k.p.k. (projekt zamiany, druk sejmowy nr 2393). Projektowana zmiana zawiera zobowiązanie sądu do uprzedzenia o zamiarze ujawnienia materiałów z akt poza wskazanymi we wniosku, tak, by dać prokuratorowi możliwość cofnięcia wniosku ze względów taktycznych. W zakresie nieizolacyjnych środków zapobiegawczych nowelizacja przewiduje wprowadzenie do art. 268 k.p.k. (podstaw przypadku przedmiotów poręczenia lub ściągnięcia wartości poręczenia) § 1a. Nowy § 1a wprowadza możliwość orzekania częściowego przypadku poręczenia lub ściągnięcia jego sum, z jednoczesnym zastosowaniem wobec oskarżonego nieizolacyjnego środka zapobiegawczego (z uwzględnieniem art. 258 § 4 k.p.k.). Przyjęte rozwiązanie ma sprzyjać lepszemu wywiązywaniu się poręczyciela ze swoich obowiązków. Utrata części sum poręczenia, w założeniu ustawodawcy, powodować będzie większą dbałość o to, by nie utracić reszty, a więc i o to, aby sam oskarżony, za którego poręczyciel poręczył, wywiązywał się ze swoich obowiązków procesowych. Tym samym uzasadnieniem kierował się ustawodawca w przypadku oskarżonego, który sam wyłożył sumę poręczenia.

ZABEZPIECZENIE MIENIA W SPRAWACH PROWADZONYCH PRZEZ POLICJĘ Część I

Nie ulega wątpliwości, że celem każdego rodzaju przestępczości jest osiągnięcie korzyści finansowych. W dobie globalizacji gospodarki, rozwoju komunikacji, faktycznego zlikwidowania granic na obszarze Unii Europejskiej, rozwój - zwłaszcza zorganizowanych form przestępczości - stanowi szczególne zagrożenie dla integrujących się społeczeństw. Policje krajów wysoko rozwiniętych obserwują ciągle rozwijającą się profesjonalizację i uzawodowienie sprawców działających w zorganizowanych grupach przestępczych. Coraz większe zyski generowane przez grupy przestępcze powodują powstawanie nielegalnych fortun, jak również trafiają do oficjalnego obiegu finansowego, przyczyniając się do zachwiania równowagi jego rozwoju i uderzają w uczciwą konkurencję. Ze statystyki policyjnej wynika, że wartość strat spowodowanych przestępstwami rośnie z roku na rok. W 2013 roku straty spowodowane przestępczością wynosiły ponad 3 miliardy 700 milionów złotych, dlatego materialne aspekty zwalczania przestępczości powinny stanowić dziś jeden z głównych kierunków działań wszystkich służb odpowiedzialnych za przestrzeganie prawa.

Działania te powinny mieć na celu:

- pozbawienie sprawców zysków z popełnionego przestępstwa,
- uwzględnienie prawnie chronionego interesu pokrzywdzonego (możliwość naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę),
- ochronę interesów Skarbu Państwa i rynku poprzez wycofanie nielegalnego mienia z obiegu gospodarczego.¹²⁶

¹²⁶ K. Liszewski, D. Najmoła, K. Wiciak „Śledztwo finansowe” Szczytno 2006

Artykuł 297 kpk określa cele postępowania przygotowawczego w zakresie ustalenia: czy faktycznie został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo, wykrycie i ujęcie sprawcy, zebranie danych osobopoznawczych (w tym stosunków rodzinnych i majątkowych podejrzanego oraz informacji o jego źródłach dochodu – zgodnie z dyspozycją art. 213 § 1 kpk), ustalenie wszystkich pokrzywdzonych i rozmiaru szkody oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów. Zgodnie z treścią art. 2 § 1 pkt 3 kpk, w postępowaniu muszą być uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego.

Zabezpieczenie majątkowe stanowi bardzo ważny środek karno-procesowy, służący zapewnieniu wykonalności przyszłego orzeczenia w zakresie kar i środków karnych o charakterze majątkowym, a także roszczeń o naprawienie szkody spowodowanej przestępstwem¹²⁷. Należy do kategorii środków przymusu, jest ustanawiane wbrew woli właściciela i stanowi przykład dopuszczalnej prawem ingerencji w prawo własności. Ma na celu ochronę majątku przed uszczupleniem i działaniami zmierzającymi do naruszenia, względnie pomniejszenia tego majątku¹²⁸.

Podstawy prawne zabezpieczenia mienia w polskim prawie karnym to:

- art. 291 – 295 kpk (Dz. U. z 1997 r. nr 89 poz. 555 z późn. zm.);
- art. 45 – 49 kk (Dz. U. z 1997 r. nr 88, poz. 553 z późn. zm.);

¹²⁷ http://www.szczecin.pa.gov.pl/files/Metodyka_postepowania_w_zakresie_zabezpieczenia_majatkowego.pdf, s. 1

¹²⁸ R. Seweryn „Wieczystoksięgowe aspekty zabezpieczenia majątkowego” Prokuratura i Prawo 9/2013, s. 122

- art. 122 § 2, 129, 131, 132a, 178 § 1, 179 i 180 kks (Dz. U. z 2007 r. nr 111 poz. 765);
- art. 25, 26, 27 i 195a kkw (Dz. U. z 1997 r. nr 90 poz. 557);
- § 179 ust. 1, 211-218, 235 ust. 1 oraz 236 ust. 2 i 3 części szczególnej Rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości z 24.03.2010 r. „Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych Prokuratury” (Dz.U. z 2010 r. nr 49 poz. 296 z późn. zm.);
- art. 747 – 754 kpc (Dz. U. z 1964 r. nr 43 poz. 296 z późn. zm.);
- § 41 ust. 1 i 2 Wytycznych nr 3 KGP z 15.02.2012 r. w/s wykonywania czynności dochodzeniowo – śledczych przez policjantów (Dz. Urzędowy KGP z 16.02.2012 poz. 7).

Zabezpieczenie mienia w postępowaniu przygotowawczym następuje na podstawie art. 291 § 1 kpk: *W razie popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę, przepadek, nawiązkę lub świadczenie pieniężne albo nałożyć obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania orzeczenia na mieniu oskarżonego.*

Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym w postępowaniu przygotowawczym wydaje prokurator. Policja, prowadząca czynności zarówno w trybie art. 308 kpk, jak i we wszczętym już dochodzeniu, może wystosować wniosek do prokuratora o wydanie takiego postanowienia. Decyzja o zastosowaniu zabezpieczenia majątkowego nie jest obligatoryjna. Muszą zaistnieć konkretne przesłanki, aby instytucja zabezpieczenia majątkowego mogła zostać zastosowana. Po pierwsze, musi istnieć uzasadnione przypuszczenie, że kara grzywny, środki karne lub odszkodowanie zostanie orzeczone, gdyż nie wystarczy tu sama tylko możliwość ich orzeczenia. Po drugie – podejrzany musi posiadać mienie, na którym będzie ustanowione zabezpieczenie. Na podstawie § 2 art. 291, w razie popeł-

nienia przestępstwa przeciwko mieniu lub wyrządzenia nim szkody w mieniu, zabezpieczenie może objąć roszczenia o naprawienie szkody. Z urzędu może też dojść do zabezpieczenia na mieniu oskarżonego wykonania orzeczenia o kosztach sądowych w procesie karnym (art. 291 § 3). Z kolei § 4 dopuszcza zabezpieczenie wykonania orzeczenia zwrotu uzyskanej korzyści majątkowej na mieniu podmiotu określonego w art. 52 kk. Może to nastąpić w przypadku gdy podejrzany, działając w imieniu lub interesie osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej popełnił przestępstwo przynoszące tym osobom korzyść majątkową.

Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym jest natychmiast wykonalne (art. 462 kpk), przy czym należy zwrócić uwagę, że nie prowadzi do utraty praw własności mienia, lecz ogranicza prawo do swobodnego dysponowania nim. Jest to tylko tymczasowe ograniczenie praw majątkowych podejrzanego lub innych osób, u których znajduje się należące do niego mienie.¹²⁹ Postanowienie powinno odpowiadać warunkom formalnym określonym w art. 94 § 1 kpk oraz określać zakres i sposób zabezpieczenia (art. 293 § 1 kpk). W zakresie zabezpieczenia należy wskazać przedmiot zabezpieczenia zaznaczając, czego ono dotyczy (grzywny, przepadku, nawiązki, obowiązku naprawienia szkody czy roszczeń cywilnych o naprawienie szkody) oraz określać kwotowo wysokość zabezpieczenia.

Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego przysługuje zażalenie (art. 293 § 2 kpk), przy czym właściwym do rozpatrzenia zażalenia jest sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzi się postępowanie. Na postanowienie prokuratora zażalenie przysługuje nie tylko stronom, ale też osobom, których prawa postanowienie narusza, np. małżonkowi podejrzanego (art. 302 § 1 kpk). Zażalenia osób niebędących stronami w postępowaniu roz-

¹²⁹ http://www.szczecin.pa.gov.pl/files/Metodyka_postepowania_w_zakresie_zabezpieczenia_majatkowego.pdf, s. 2

poznaje przełożony prokuratora wydającego postanowienie (art. 302 § 3 kpk). Zabezpieczenie majątkowe nie kreuje trwałego stanu prawnego, zatem postanowienie o zabezpieczeniu może być uchylone lub zmienione w zależności od sytuacji procesowej lub ustaleń dokonanych przez organy postępowania karnego, władne do orzekania w przedmiocie tegoż środka przymusu.¹³⁰

Zakres dotyczy zabezpieczenia grożących:

- kary grzywny orzekanej:
  - samoistnie (art. 33 § 1 kk),
  - równolegle z karą pozbawienia wolności w przypadku, gdy sprawca popełnił przestępstwo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub korzyść taką osiągnął (art. 33 § 2 kk),
  - w przypadku zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności (art. 71 § 1 kk).
- przypadku (art. 39 pkt 4 kk) w postaci:
  - przypadku przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa (art. 44 § 1 kk),
  - przypadku przedmiotów, które służyły do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 2 kk),
  - przypadku przedmiotów, które były przeznaczone do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 2 kk),
  - przypadku równowartości przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa (art. 44 § 4 kk),
  - przypadku równowartości przedmiotów, które służyły do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 4 kk),
  - przypadku równowartości przedmiotów, które były przeznaczone do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 4 kk),
  - przypadku przedmiotów, które objęte są zakazem wytwarzania, posia-

dania, obrotu, przesyłania, przeniesienia lub przewozu (art. 44 § 6 kk),

- przypadku korzyści majątkowej osiągniętej przez sprawcę z przestępstwa (art. 45 § 1 kk),
- przypadku równowartości korzyści majątkowej osiągniętej przez sprawcę z przestępstwa (art. 45 § 1 kk);
- nawiązki (art. 39 pkt 6 kk) w postaci:
  - nawiązki na rzecz Skarbu Państwa (art. 44 § 3 kk),
  - nawiązki w celu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 46 § 2 kk),
  - nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (art. 47 § 1 kk),
  - nawiązki na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (art. 47 § 2 kk),
  - nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego w razie skazania za przestępstwo określone w art. 212 § 1 i 2 kk, art. 216 § 2 kk (art. 212 § 3 kk, 216 § 4 kk),
  - nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, w razie skazania za przestępstwo z art. 290 § 1 kk (art. 290 § 2 kk);
- świadczenia pieniężnego (art. 39 pkt 7 kk) w postaci:
  - świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (art. 49 § 1 kk),
  - świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a, 179 lub art. 180 (art. 49 § 2 kk),
  - świadczenia pieniężnego orzekanego przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego na podstawie art. 67 § 3 kk,
  - świadczenia pieniężnego orzekanego przy zawieszeniu wykonania kary na podstawie art. 72 § 2 kk;

¹³⁰ R. Seweryn „Wieczystoksięgowe aspekty zabezpieczenia majątkowego” Prokuratura i Prawo 9/2013, s. 124 oraz Postanowienie SN z 12 maja 2012 r., sygn. II KK 389/03, OSNwSK 2004, nr 1, poz. 864.

- obowiązku naprawienia szkody (art. 39 pkt 5 kk):
  - uregulowanego w art. 46 § 1 kk,
  - nakładanego przy warunkowym umorzeniu postępowania (art. 67 § 3 kk),
  - nakładanego przy zawieszeniu wykonania kary (art. 72 § 1 kk);
- zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z mocy art. 291 § 1 kpk, co wobec istniejącej regulacji w art. 46 § 2 kk sprawdzać będzie się do zabezpieczenia wykonania nawiązki w celu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę,
- roszczeń cywilnych o naprawienie szkody wskazanych w § 2 art. 291 kpk (art. 415 kpk).

Oprócz zabezpieczenia unormowanego w art. 291 § 2, przepisy kpk umożliwiają także pokrzywdzonemu wytoczenie powództwa cywilnego (adhezyjnego), obejmującego roszczenia majątkowe wynikające bezpośrednio z popełnionego przestępstwa. Razem z powództwem pokrzywdzony może złożyć wniosek o zabezpieczenie dochodzonego roszczenia i nie jest w tym przypadku możliwe zabezpieczenie takiego roszczenia z urzędu (art. 69 § 2 kpk). W takiej sytuacji prokurator prowadzący postępowanie wydaje postanowienie, w którym wniosek (w całości lub w części) uwzględni lub też żądanie to oddali. W tym szczególnym przypadku przyznano prokuratorowi kompetencje do orzekania o zabezpieczeniu roszczenia cywilnego, co stanowi odstępstwo od reguł rządzących cywilnym postępowaniem zabezpieczającym, gdyż zasadą jest właściwość sądu do orzekania w tym przedmiocie. Niewątpliwie, odstępstwo to jest uzasadnione postulatem szybkości i efektywności zabezpieczenia roszczeń.¹³¹ Wydanie postanowienia o zabezpieczeniu roszczeń powoda cywilnego – podobnie jak w przypadku zabezpieczeń dokonanych z urzędu, nie kreuje trwałego stanu prawnego, gdyż możliwa jest zmiana bądź uchylenie takiego posta-

nowienia, zgodnie z art. 742 kpc. Na postanowienie wydane w tym trybie przysługuje zażalenie do sądu (art. 69 § 3 kpk), co należy rozumieć jako możliwość zaskarżenia postanowienia, zarówno o zastosowaniu tego środka, jak i w przypadku oddalenia wniosku powoda w całości lub części.¹³²

Przepisy kpk nie określają – co do zasady – sposobu zabezpieczenia majątkowego. § 1 artykułu 292 kpk stanowi, że zabezpieczenie majątkowe następuje w sposób określony w kodeksie postępowania cywilnego. Artykuł 747 kpc stanowi:

Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych następuje przez:

- 1) *zajęcie ruchomości, wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego;*
- 2) *obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową;*
- 3) *ustanowienie zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urzędzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu;*
- 4) *obciążenie statku albo statku w budowie hipoteką morską;*
- 5) *ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu;*
- 6) *ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego albo zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo częścią gospodarstwa rolnego obowiązanego.*

Odrębnie uregulowane jest zabezpieczenie grożącego przepadku – tutaj kpk nie odwołuje się do przepisów prawa cywilnego, ale wprost precyzuje, że zabezpieczenie „następuje przez zajęcie ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych oraz przez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości. (...) W miarę potrzeby może być ustanowiony zarząd nieruchomości lub przedsiębiorstwa oskar-

¹³¹ Ibidem, s. 125.

¹³² Ibidem, s. 126.

zonego” (art. 292 § 2 kpk). Taki zapis jest konsekwencją stanu sprzed 2003 roku, gdy zabezpieczenie przepadku oznaczało wyłącznie – nieznane na gruncie kodeksu postępowania cywilnego – zabezpieczenie przepadku **przedmiotu**. Po wprowadzeniu z dniem 1 lipca 2003 roku zmian kodyfikacji karnych, które obok przepadku przedmiotów wprowadziły pojęcie przepadku równowartości korzyści majątkowych osiągniętych z przestępstwa i równowartości przedmiotów pochodzących z przestępstwa albo służących do jego popełnienia, utrzymywanie odrębnych sposobów zabezpieczenia także w odniesieniu do przepadku równowartości nie wydaje się uzasadnione.¹³³

Istotnym elementem w problematyce zabezpieczenia majątkowego jest zabezpieczenie na mieniu wspólnym (z innymi osobami lub małżonków). Jest to możliwe na podstawie art. 743¹ § 1 kpc: *Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do podjęcia czynności związanych z wykonaniem zabezpieczenia na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego*. Sąd Najwyższy wskazał, że kodeksowe ujęcie „mienia oskarżonego (podejrzanego)” nie ogranicza przedmiotu zabezpieczenia jedynie do mienia będącego w wyłącznym posiadaniu oskarżonego, a zatem użycie ogólnego sformułowania, że zabezpieczenie następuje na mieniu oskarżonego zezwala na zabezpieczenie mienia, wobec którego prawo własności przysługuje oskarżonemu tylko w części lub wspólnie z innymi osobami.¹³⁴ Jest to oczywistą konsekwencją wynikającą z art. 195 kc, który stwierdza, że własność tej samej rzeczy może przysługiwać jednej osobie lub też niepodzielnie kilku osobom (współwłasność). Taki sposób ujęcia może budzić wątpliwości w sytuacji zabezpieczenia składników majątkowych objętych

wspólnością łączną, a w szczególności wspólnością majątkową małżeńską, skoro współmałżonek nie jest dłużnikiem w znaczeniu materialnoprawnym (zwłaszcza w kontekście art. 41 § 2 i art. 42 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).¹³⁵ Jednakże w tym przypadku ma zastosowanie specjalność przepisów karnych wykonawczych – art. 28 § 1 kkw, który dopuszcza egzekucję z majątku wspólnego małżonków, jeżeli zaspokojenie orzeczonych kar i środków karnych z majątku odrębnego oskarżonego nie jest możliwe. Brak możliwości zaspokojenia roszczeń z majątku odrębnego oskarżonego organ procesowy musi stwierdzić w protokole. Takie ujęcie prawne zapobiega wyzbyciu się przez oskarżonego i jego małżonka majątku, a zatem osiąga cel, któremu służy instytucja zabezpieczenia majątkowego.¹³⁶ Niemożliwa jest natomiast egzekucja z majątku wspólnego w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest małżonek skazanego (art. 28 § 2 kkw). Natomiast § 3 art. 28 kkw wprowadza środki ochrony małżonka oskarżonego, który w razie skierowania egzekucji do majątku wspólnego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności z tego majątku, jeżeli wykaże, że skazany nie przyczynił się lub przyczynił się w sposób nieznaczny do powstania tego majątku lub nabycia jego składników, albo zaspokojenie tych należności z majątku wspólnego jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nieco inaczej ochronę małżonka precyzuje art. 743 § 2, który umożliwia małżonkowi obowiązane wniesienie sprzeciwu wobec postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. W takim przypadku organ procesowy jest zobowiązany do wystąpienia do sądu o wydanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi obowiązane (art. 743 § 4 kpc). Jak można zauważyć w przedmiotowym przypadku, brak jest spójności i konsekwencji pomiędzy przepisami kodeksu kar-

¹³³ http://www.szczecin.pa.gov.pl/files/Metodyka_postepowania_w_zakresie_zabezpieczenia_majatkowego.pdf, s. 17

¹³⁴ Postanowienie SN z dn. 27.02.2008 r. sygn. WZ 4/08, OSNKW 2008 nr 5 poz. 39.

¹³⁵ J. Misztal-Konecka „Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dn. 27.02.2008 r. sygn. WZ 4/08, Prokuratura i prawo 9/2010, s. 182

¹³⁶ Ibidem, s. 183.

nego wykonawczego i kodeksu postępowania cywilnego. Pozostaje zatem uznać, że w przypadku wniesienia przez małżonka sprzeciwu, o którym mowa w art. 243¹ § 2 kpc, na wierzyciela spoczywa obowiązek wystąpienia z wnioskiem do sądu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi oskarżonego. Wydaje się, że organ procesowy powinien złożyć - wraz z postanowieniem o zabezpieczeniu majątkowym - protokół, w którym stwierdza, że zabezpieczenie grzywny, nawiązki, należności sądowych i przepadku nie jest możliwe na majątku wymienionym w art. 28 § 1 zdania pierwsze kkw, ponadto zaś wykazać, że klauzula wykonalności ma być skierowana przeciwko małżonkowi oskarżonego.

W problematyce zabezpieczenia mienia nie sposób pominąć - z policyjnego punktu widzenia - możliwości stosowania tymczasowego zajęcia mienia ruchomego na podstawie art. 295 kpk. Jego stosowanie ma ułatwić i zapewnić możliwości wykonania wydanemu w przyszłości (do 7 dni) postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym. Należy pamiętać, art. 295 § 1 odwołuje się bezpośrednio do § 1 art. 291 kpk, tj. „w razie popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę, przepadek (...)”, czyli nie można dokonać tymczasowego zajęcia w przypadku przestępstwa, za które odpowiedni przepis takiej kary lub środków karnych nie przewiduje. Tymczasowe zajęcie mienia ruchomego może być stosowane wyłącznie na etapie postępowania przygotowawczego i może dotyczyć zarówno podejrzanego, jak i osoby podejranej. Taka konstrukcja pozwala na dokonanie tymczasowego zajęcia mienia ruchomego nawet w sytuacji, gdy postępowania przygotowawczego jeszcze nie wszczęto, a czynności policyjne są wykonywane w trybie art. 308 kpk. Tymczasowe zajęcie mienia ruchomego może być dokonane z inicjatywy własnej Policji, jak też na polecenie prokuratora prowadzącego (lub nadzorującego) postępowanie przygotowawcze. Warunkiem koniecznym do zastosowania tymczasowego zajęcia mienia

ruchomego - wynikającym wprost z przepisu - jest „obawa usunięcia tego mienia”. Oznacza to, że zachodzi realne niebezpieczeństwo, że mienie zostanie zbyte, ukryte, oddane na przechowanie czy darowane innej osobie. Przesłanka ta powinna być uzasadniona i udokumentowana.¹³⁷ W praktyce wystąpienie przesłanki „uzasadniona obawa” budzi szereg wątpliwości interpretacyjnych. Jak rozumieć „realne niebezpieczeństwo zbycia, ukrycia i innych czynności, które może podjąć podejrzanym (osoba podejrzana) w stosunku do własnego mienia w celu udaremnienia wykonania przyszłego orzeczenia o zabezpieczeniu? W polskim prawie nie znajdziemy wyjaśnienia, jakie muszą zajść przesłanki, aby można było mówić o „obawie usunięcia mienia”. Wydaje się, że należy odwołać się zarówno do praktyki policyjnej, jak i oceny wszelkich posiadanych informacji o podejrzanym, tak aktualnych, jak i z przeszłości. Przydatne do takiej oceny będą zarówno informacje z otwartych źródeł, uzyskane w toku pracy operacyjnej, jak i z policyjnych i pozapolicyjnych baz danych. Istotną informacją może być np. fakt, że w toku poprzednich postępowań przygotowawczych przeciwko danemu podejrzanemu nie było zabezpieczonego mienia, pomimo iż zachodziły ku temu przesłanki. Podobnie informacja z portali aukcyjnych, że podejrzanym chce sprzedać np. samochód czy inne wartościowe przedmioty jest - według autora - wystarczająca do wystąpienia obawy, że mienie może zostać usunięte. Należy pamiętać, że czynności te muszą zostać udokumentowane, np. w protokole przesłuchania świadka, wydruku z bazy danych czy notatce urzędowej. Dokumentując „obawę usunięcia mienia”, policjant zabezpiecza się przed ewentualnym zarzutem, że dana czynność tymczasowego zajęcia mienia ruchomego wyczerpuje znamiona przestępstwa przekroczenia uprawnień. Tymczasowe zajęcie nie może dotyczyć przedmiotów, które nie podlegają egzekucji

¹³⁷ http://www.szczecin.pa.gov.pl/files/Metodyka_postepowania_w_zakresie_zabezpieczenia_majatkowego.pdf, s. 14

(art. 829-833 kpc) oraz wymienione, w wydanym na podstawie art. 830 kpc, Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 maja 1996 roku w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji sądowej (Dz.U. z 1996 r. nr 63, poz. 300). Tymczasowe zajęcie mienia ruchomego dokonuje się w formie protokołu (art. 143 § 2 kpk), choć ustawa tego wprost nie wymaga (art. 143 § 1 kpk). Protokół powinien zawierać dane o czasie i miejscu czynności, osobach w niej uczestniczących, składanych wnioskach i oświadczeniach (np. o własności zajmowanych przedmiotów, ewentualnej współwłasności itp.) oraz zawierać spis i opis zajętego mienia. Opis przedmiotów powinien pozwolić na ich identyfikację z podaniem ich szacunkowej wartości. W przypadku, gdy podejrzany nie wydaje mienia podlegającego zajęciu, Policja może dokonać zatrzymania rzeczy lub dokonać przeszukania, w celu znalezienia rzeczy podlegających tymczasowemu zajęciu – w tym przypadku mają zastosowanie przepisy art. 217-235 kpk. Niezależnie od protokołu tymczasowego zajęcia mienia ruchomego należy wtedy sporządzić protokół zatrzymania rzeczy i/lub przeszukania. Dokonując tymczasowego zajęcia, regułą powinno być pozostawienie mienia ruchomego u osoby podejrzanej, członka rodziny lub osoby godnej zaufania. W przypadku zajęcia kosztowności, książeczek oszczędnościowych, kart płatniczych, papierów wartościowych, przedmioty te powinny być zabrane przez Policję (art. 215 „Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych Prokuratury”).¹³⁸ Policjant prowadzący postępowanie (lub wykonujący zleczone czynności) powinien zwrócić się do prokuratora z wnioskiem o wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym. Jeżeli w ciągu 7 dni od daty dokonania zajęcia postanowienie nie zostanie wydane, tymczasowe zajęcie mienia upada z mocy prawa (art. 295 § 1 kpk). Wówczas Policja nie-

zwłocznie zawiadamia o tym osobę, u której dokonano tymczasowego zajęcia, jak również osobę, której oddano na przechowanie zajęte mienie. Jeżeli mienie zostało zabrane przez Policję, należy zwrócić je osobie uprawnionej za pokwitowaniem.

Na koniec należy wspomnieć o bardzo istotnej, z punktu widzenia zabezpieczenia mienia, zmianie kodeksu postępowania karnego, wchodzącej w życie od 1 lipca 2015 roku. W artykule 291 § 1 i 2 wprowadza ona przesłankę, że zabezpieczenie majątkowe przez prokuratora może nastąpić **„jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia w zakresie wskazanej kary i środków karnych będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione”**. Zatem również na etapie postępowania prokuratorskiego organ procesowy będzie musiał odpowiednio udokumentować istnienie owej „uzasadnionej obawy”, co dotąd było wymagane tylko w przypadku tymczasowego zajęcia mienia ruchomego przez Policję.

Taktyka i technika ujawniania mienia figurantów/podejrzanych zostanie szerzej omówiona w następnej części artykułu.

Jan Klima

Radca Zespołu do walki z Przestępstwami Komputerowymi Wydziału Wywiadu Kryminalnego KWP w Krakowie

(w okresie od grudnia 2012 do kwietnia 2014 radca Zespołu ds. Odzyskiwania Mienia KWP w Krakowie)

¹³⁸ Ibidem, s. 15.

Z ŻYCIA BIURA SŁUŻBY KRYMINALNEJ KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI

Obchody Święta Policji w Biurze Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji

30 lipca 2014 r. odbyła się uroczysta zbiórka Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji z okazji Święta Policji, połączonego w tym roku z obchodami 95. rocznicy ustanowienia Policji Państwowej.

Wzięli w niej udział: Zastępca Komendanta Głównego Policji, nadinsp. Mirosław Schossler, Dyrektor i Zastępcy Dyrektora Biura, naczelnicy wydziałów oraz odznaczeni i mianowani policjanci i pracownicy.

Uroczystość rozpoczęła się o godz. 13.00 meldunkiem złożonym Zastępcy Komendanta Głównego Policji, nadinsp. Mirosławowi Schosslerowi przez Zastępcę Dyrektora Biura, insp. Eligiusza Kubickiego.

Dyrektor Biura, insp. Mariusz Wiatr podziękował Komendantowi Schosslerowi za przybycie i podsumował działania Biura. Wskazał, że rok 2014 jest bardzo istotny dla jego funkcjonowania. Od 15 lipca Biuro działa w nowej strukturze organizacyjnej. Jego przedstawiciele uczestniczą w wielu projektach i przedsięwzięciach, istotnych dla całej służby kryminalnej. Z inicjatywy BSK KGP i przy udziale jego funkcjonariuszy opracowane zostały dwa programy kursów specjalistycznych, które stanowią

podstawę wyszkolenia każdego policjanta służby kryminalnej. Prowadzone są prace związane z przygotowaniem podstaw prawnych oraz procedur wynikających ze zmian kodeksu postępowania karnego, które wejdą w życie w lipcu 2015 r. Powołany przez Komendanta Głównego Policji zespół, w skład którego wchodzi przedstawiciele Biura opracowuje koncepcję szkoleń dla policjantów na temat zmian oraz wynikających z nich nowych zadań dla Policji. Prowadzone są również prace nad uaktualnieniem programów innych kursów specjalistycznych przeznaczonych dla służby kryminalnej. Biuro wspiera aktywnie jednostki Policji w zakresie zwalczania najgroźniejszych i najbardziej uciążliwych dla społeczeństwa przestępstw.

Dyrektor Wiatr podkreślił, że zaangażowanie Biura jest zauważane i doceniane, czego dowodem jest duża liczba osób odznaczonych oraz mianowanych na wyższe stopnie policyjne.

Kolejnym punktem uroczystości było wręczenie medali, odznak i aktów mianowania na wyższy stopień policyjny policjantom i pracownikom przez Zastępcę Komendanta Głównego Policji nadinsp. Mirosława Schosslera.

Komendant Schossler podziękował za dotychczasową służbę i pracę zgromadzonym oraz całej kadrze Biura Służby Kryminalnej. Wskazał, że jakość realizacji zadań przez Biuro Służby Kryminalnej ma bardzo istotny wpływ na całą służbę kryminalną Policji polskiej.

Następnie przedstawiciel odznaczonych i mianowanych podziękował kierownikowi Komendy oraz Biura za wyróżnienia. Uroczystą zbiórkę zakończył meldunek, złożony zgodnie z ceremoniałem policyjnym.

Maria Halczyj-Siwecka

* * *

Sprawozdanie z narady kierowników/koordynatorów komórek do walki z cyberprzestępczością KWP/KSP

W dniach 20-22 sierpnia 2014 roku w hotelu Karat w Warszawie odbyła się narada kierowników/koordynatorów tworzonych komórek komend wojewódzkich/Stołecznej Policji oraz funkcjonującego Wydziału do walki z Cyberprzestępczością BSK KGP, zajmujących się walką z cyberprzestępczością. Naradę szkoleniową prowadził Zastępca Dyrektora Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji podinsp. Tomasz Watras.

Narada miała na celu omówienie kwestii organizacyjnych i merytorycznych w związku z tworzeniem w komendach wojewódzkich (Stołecznej) Policji struktur organizacyjnych (wydziałów / zespołów/sekcji) do walki z cyberprzestępczością. W trakcie narady Zastępca Dyrektora BSK KGP podinsp. Tomasz Watras podkreślił konieczność utworzenia struktur i określenia wspólnych kierunków działań pod kątem aktywnej walki z cyberprzestępczością. Najistotniejszym elementem działań będzie prowadzenie wielopłaszczyznowej i ofensywnej pracy operacyjnej skierowanej na typowanie, ujawnianie i wykrywanie sprawców przestępstw komputerowych.

wych. Poruszono także tematy związane z rozpoznawaniem środowisk i metod działania cyberprzestępców, wdrażaniem i wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych oraz konieczność prowadzenia współpracy z sektorem prywatno-publicznym branży teleinformatycznej. Uczestnicy narady przedstawili etap zaawansowania tworzonych struktur w ramach własnych jednostek oraz nakreślili zakres realizowanych zadań.

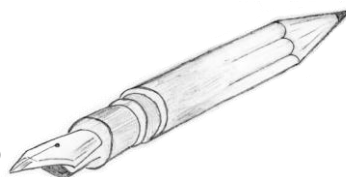
Prowadzenie bieżącej wymiany informacji oraz podejmowanie wspólnych działań wszystkich komórek w kraju, zajmujących się zwalczaniem cyberprzestępczości, przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa obywateli oraz w istotnym stopniu zmniejszy liczbę przestępstw popełnianych w świecie wirtualnym. Spotkania będą miały charakter cykliczny. W związku z powstawaniem nowych komórek w komendach wojewódzkich / Stołecznej zajmujących się zwalczaniem cyberprzestępczości we wrześniu br. planowane jest przeprowadzenie szkolenia mającego na celu podniesienie kwalifikacji funkcjonariuszy zajmujących się przedmiotową tematyką.

Piórem i ołówkiem

Opowiada i rysuje Zbigniew Wlazło

Skarbiec

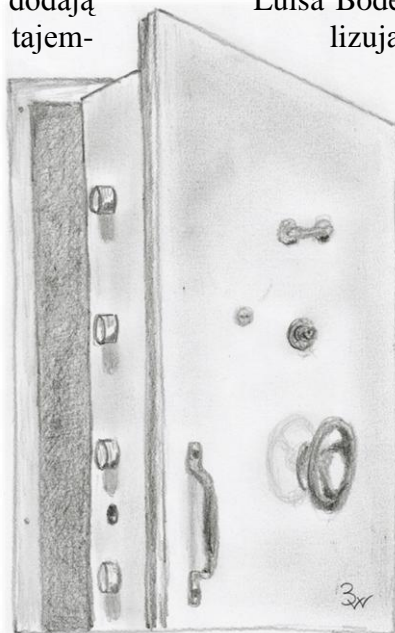
Jednym z pomieszczeń kancelarii tajnej pilskiej Szkoły Policji jest tzw. pomieszczenie skarbcza. O miejscu tym krążą opinie, czy wręcz legendy, które dodają temu miejscu niezwykłości i aury tajemniczości. Skarbiec swoją nazwę zawdzięcza faktowi, że aż do sierpnia 2000 roku mieściła się w Szkole Policji filia Narodowego Banku Polskiego. W Skarbcu deponowano wartości pieniężne, które z sali obsługowej banku transportowane były na poziom piwniczny przy użyciu specjalnej windy. Istniało nawet słynne powiedzenie, że był to wówczas najlepiej strzeżony bank w Polsce, gdyż pilnowało go 700 policjantów.

Wartym zauważenia jest fakt, że pomieszczenie to zostało przez NBP zaadaptowane w całości bez specjalnych przeróbek (zamontowano jedynie sygnalizację alarmu włamania i przeciwpożarową), co świadczy o tym, że było ono wyśmienicie przygotowane do tego zadania.

Co przechowywano w nim wcześniej, dla jakich celów je wybudowano, czy przed II wojną światową i w czasie jej trwania był tam również bank? Na te pytania niestety dziś nie znalazłem odpowiedzi. Do pomieszczenia skarbcza wiodą wąskie schody znajdujące się bezpośrednio za drzwiami korytarza prowadzącego m.in. do głównego pomieszczenia kancelarii tajnej.

Drzwi skarbcza wykonała legendarna i działająca do dziś firma „Bode-Panzer” założona w 1858 roku w Hanowerze przez Luisa Bode i Heinricha Troue, specjalizująca się w produkcji szaf

pancernych, sejfów ogniotrwałych i antywłamaniowych. Są to drzwi pancerne o niespotykanej odporności na włamanie, ryglowane wielopunktowo przy użyciu koła zasuwowego i zamknięte na zamek o specjalnej konstrukcji oraz mechaniczny zamek szyfrowy. Specjalna konstrukcja zamka polega na zastosowaniu wysięgnika dedykowanego dla klucza dwuzabiego-

wego, za pomocą którego wprowadzany jest on do ukrytego w skrzydle drzwi na pewnej głębokości zamka. 16 rygli stalowych o średnicy 7 cm każdy oraz 1 rygiel stalowy o średnicy 5 cm, to zaiste pancerna przeszkoda do pokonania. Grubość samego skrzydła drzwi wynosi 37 cm. To jednak nie jedyne utrudnienia broniące dostępu do zawartości skarbcza.

Kolejnym zabezpieczeniem jest metalowa krata z prętów o średnicy 20 mm zamykana na specjalny zamek dwukluczowy – dwa klucze w odpowiedniej kolejno-

ści otwierają jeden zamek. Co takiego przechowywano w tym pomieszczeniu, że zastosowano tak wysoki poziom zabezpieczeń? Jedna z legend głosi nawet, że skarbiec dodatkowo był zabezpieczony systemem umożliwiającym zalanie go wodą. Nie natrafiłem jednak na ślady potwierdzające takie rozwiązanie.

Pomieszczenie skarbcza o wymiarach 6,60 m x 4,20 m wysokie na 2,80 m zachowało pierwotną posadzkę wykonaną z ceramicznych płytek o wymiarach 10 cm x 10 cm w kolorze ciemnego brązu oraz system bezpiecznej wentylacji i obecnie służy do

przechowywania materiałów zawierających informacje niejawne. Możliwość wejścia do Skarbcza ograniczona jest do kierownictwa Szkoły, osób na stałe pracujących w strefie bezpieczeństwa oraz obsługi technicznej pod nadzorem personelu ochrony, co czyni to miejsce mało znanym i dla wielu w dalszym ciągu tajemniczym.

Opisując to miejsce, żywię nadzieję, że choć w części udało mi się przybliżyć klimat tam panujący, który nie ulegając próbie czasu, zachował ducha minionych epok.

Z biblioteczki policjanta służby kryminalnej

Przemytnik doskonały. Jak transportować tony kokainy i żyć szczęśliwie, Luca Rastello, Wołowiec 2013.

Luca Rastello to włoski dziennikarz i pisarz, który specjalizuje się w zagadnieniach dotyczących narkopolityki, przestępczości zorganizowanej, imigracji i stosunków międzynarodowych. Jego prace charakteryzują się zaskakującymi rozwiązaniami, które można zauważyć podczas lektury *Przemytnika doskonałego*. Oprócz recenzowanej publikacji Luca Rastello napisał inne książki reporterskie, np. *La guerra in casa*¹³⁹.

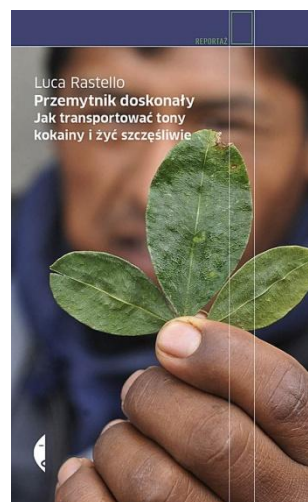
Przemyt kokainy jest procederem powszechnym w każdej części świata. Kojarzenie przemytu z krajami Ameryki Łacińskiej oraz Ameryki Południowej jest jak najbardziej słuszne, jednakże nie należy zapominać o krajach Europy czy Azji. Mimo długiej historii przemywania narkotyków, znana literatura nie wyczerpuje tematu. Rzadko zdarza się, iż autorzy w publikacjach poświęconych tematyce przemytu ujmują procedury i metody popełniania tegoż przestępstwa. Większość literatury skupia się na zasięgu oraz częstotliwości popełnianych przestępstw. Jednakże równie ważna jest odpowiedź na pytania: jak, w jaki sposób?

Przemytnik doskonały jest badaniem, analizą oraz odpowiedzią na powyższe pytania. Jest to studium ukazujące praktyczne aspekty procesu przemywania, w którym zadbano o każdy szczegół. W wypadku recenzowanej publikacji czytelnik ma do czynienia z książką reportażową autorską monotematyczną¹⁴⁰. Należy zwrócić uwagę na specyficzne cechy publikacji. Opisem

książki mogą stać się słowa, iż „Reportaż jest odbiciem rzeczywistości skonstruowanych przez „wcześniejsze istnienie”. Oznacza to, iż tematy w nim zawarte pochodzą z badań i obserwacji reportażysty¹⁴¹.

Gwoli wyjaśnienia należy dodać, iż ważną rolę pełni narrator. W dziele Rastello narrator jest uczestnikiem wydarzeń. Przechodzi od faktów do faktów. „Osią konstrukcji (...) stała się postać autora – narratora, którego świadomość kształtowała się skutkiem rozmów, lektur i przeżyć (...). W reportażach takich wszystkie źródła informacji zostają skoncentrowane wokół postaci narratora, którego postawa ulega zmianom wraz ze wzrostem wiedzy o faktach”¹⁴². Dodatkowo fakt, iż wykorzystano historie i życiorysy przemytników, aby skonstruować narratora, nadaje publikacji dodatkową wartość.

„Preludium z teologiem w roli głównej” budzi kontrowersje i pozwala spojrzeć na przemyt z zupełnie innej strony. Zaskakującym jest, iż przemytu dokonuje osoba duchowna. Ksiądz zostaje zaangażowany w nielegalny czyn zupełnie nieświadomie i przemyca niewielką ilość kokainy. Traktuje on przemyt jako mniejsze zło, albowiem dzięki zarobionym pieniądзом może pomóc biednym oraz zbudować kościół. Opis

¹³⁹ czarne.com.pl/katalog/autorzy/luca-rastello, [dostęp dn. 10.12.2013 r.].

¹⁴⁰ K. Wolny, *Reportaż – jak go napisać?*, Rzeszów 1996, s. 33.

¹⁴¹ Ibidem, s. 12.

¹⁴² Ibidem, s. 28.

ten ukazuje, jak ważne jest dobranie odpowiednich osób, które nie wzbudzają żadnych podejrzeń, w związku z czym obniżają ryzyko dostania się w ręce policji.

Sam wstęp obfituje w ogrom informacji związany z praktycznymi aspektami przemytu. Czytelnik dowiaduje się przede wszystkim o skutkach działań władz w zakresie zwalczania przemytu, handlu i produkcji narkotyków. Na łamach niniejszego rozdziału zostało omówionych kilka programów antynarkotykowych, takich jak chociażby *War on Drugs*, co ukazuje zderzenie teoretycznych założeń z rzeczywistością. Jednocześnie ukazuje ich nieskuteczność. Pozbawieni pracy ludzie zaczynają pracować dla karteli narkotykowych, bądź też zajmują się produkcją kokainy czy hodowlą marihuany.

Istnieje wiele pozycji opisujących przemysł w podwójnych dnach walizek, pod bielizną, w przewodzie pokarmowym, czy częściach samochodu. Jednakże wyżej opisany przemysł dotyczy jedynie przetransportowania małej ilości kokainy. Ważne jest ukazanie, w jaki sposób można przetrzeć kilka ton narkotyku, nie narażając się na kontrolę policji.

Rozdział pierwszy („lekcja pierwsza”) dotyczy głównych, a zarazem podstawowych aspektów związanych z przemytem narkotyków. Jest to zbiór informacji na temat ważnej roli współpracy przemysłników ze służbami celnymi i granicznymi. W procedurze przemytu posiadanie kontaktów i znajomości są na wagę złota. Przekupiony celnik to pół sukcesu, jeśli chodzi o przemyt narkotyku. Należy jednak zadać sobie pytanie, co jeśli funkcjonariusz nie da się przekupić? Autor udziela bardzo szczegółowych i cennych wskazówek. Przede wszystkim powołuje się na działanie „za plecami” ważnej, szanowanej korporacji (działanie „pod przykrywką”). Analityczność publikacji przejawia się również w niezwykle szczegółowym opisie procesu prania brudnych pieniędzy, czyli wprowadzania do obrotu gotówki pochodzącej z przestępstwa. Niewątpliwie na przemyśle dużej ilości kokainy można wiele zarobić,

dlatego też trzeba znać sposób przechowywania ogromnej ilości pieniędzy. Bez wątplenia sprytem wykazywał się przywołany w książce Escobar, który gotówkę pakował do próżniowych toreb. Skutkiem była możliwość schowania w kieszeni nawet do pół miliona dolarów.

Ważnym elementem procedury przemytu jest wiarygodność. Odnosi się ona, np. do długu u handlarza narkotykami. Dług powoduje szereg negatywnych konsekwencji. Autor jednoznacznie wskazuje, iż w niczym interesie nie jest zabicie dłużnika. Priorytetem bowiem jest odzyskanie pieniędzy. Niemniej jednak nie zawsze jest to możliwe. Należy zatem zastosować metodę, którą w znakomity sposób obrazują słowa: „Będziesz dla mnie robił wszystko to, czego będę od ciebie oczekiwał, od pilnowania zbiorów po zastraszanie ludzi w mieście. I to tak długo, aż odzyskam tyle, ile mi wiesz”¹⁴³.

Rozdział drugi zatytułowany „Metody przewożenia drobnicy” jest analizą metod przemytu małych ilości narkotyku. Na łamach rozdziału pojawiają się metody takie jak: przewożenie narkotyku w kapsułkach w przewodzie pokarmowym, w podwójnych dnach walizek, protezach, sztucznych garbach, guzikach czy rozpuszczanie w wodzie i alkoholu. Swój udział odgrywają również kobiety, które udają ciężę i w sztucznych brzuchach przetransportują narkotyki. Z kolei emeryci są często wykorzystywani do przemytu ze względu na niepozorną i łagodną postawę. Dzięki temu zarabiają dodatkowe pieniądze. Autor ukazał również metody oszukiwania psów przeznaczonych do szukania narkotyków. Powyżej opisaną część książki należy uznać za wartościową ze względu na analityczność i szczegółowość opisów oraz zawarcie treści niespotykanych w innych publikacjach.

Kolejna część, analogicznie do poprzedniej, opisuje metody przemytu narkotyków, jednakże dużych ich ilości (kilka

¹⁴³ L. Rastello, *Przemysłnik doskonały. Jak transportować tony kokainy i żyć szczęśliwie*, Wołowiec 2013.

ton). Wśród opisywanych metod uwagę zwracają procedury przemytu w ciężkich maszynach, takich jak dźwig, czy też w grafitowych płytach, które mają wydrążone otwory określonej wielkości, w zależności od potrzeb. Ważne jest, iż autor nie szczędził informacji o stronie technicznej procesu przemycania, np. wyważania płyt grafitowych, aby ubytek kamienia związany z wydrążeniem, nie zwrócił zbytnej uwagi celników.

Rozdział czwarty dotyczy tożsamości przemytników. Opisane są ich początki związane z przestępstwami narkotykowymi, ich życie rodzinne oraz zawodowe. W krótkim czasie zbijali fortunę, zatem nieodłącznym elementem ich życia było korzystanie z przywilejów bogaczy. Owa część publikacji obfituje w opisy działań przemytników, ich rozterki i szukanie rozwiązań, które dawałyby gwarancję obniżenia ryzyka do minimum. Jest to analiza każdego kolejnego kroku przestępcy, ukazanie roli kontaktów, zależności od współników i zaufania do nich. Autor ukazał czytelnikowi szereg rozwiązań branych pod uwagę przez przemytnika, pozwalając jednocześnie odbiorcy wybrać jedno z nich.

Kolejna część stała się swoistą odpowiedzią na wcześniej przywołane rozterki, poprzez omówienie każdego z rozwiązań. Na łamach czwartego rozdziału pojawiają się niezwykle istotne informacje na temat zabezpieczania towaru. Ściślej mówiąc maskowanie narkotyku za pomocą: przewożenia w sztucznych kwiatach, krewetkach, butach, szparagach, opakowaniach na kawę, pniach drzew, szklanych płytach. Każdy z powyższych sposobów został szczegółowo opisany, co podwyższa wartość publikacji.

Na łamach ostatniego rozdziału zostaje przedstawiona oraz opisana działalność przemytników „pod przykrywką”. Dotyczy to przemycania dużej ilości narkotyku. Wtedy potrzeba maksymalnych zabezpieczeń i obniżenia ryzyka do minimum. Te aspekty ma zapewnić duża korporacja, o

nieposzlakowanej opinii. Kluczem do sukcesu jest podszycie się pod firmę, której nikt nie zaskarży. Dzięki temu unika się problemów związanych z celnikami oraz policjantami. Opis proceduru nabiera kolorów, głównie przez opisanie go za pomocą konkretnego przykładu. Przywołana historia kończy się niepowodzeniem przemytnika z błahego powodu. Mianowicie bohater zostaje wydany przez współnika. Nieoczekiwany zwrot akcji daje do zrozumienia czytelnikowi, że praca przemytnika nigdy nie będzie pozbawiona ryzyka, gdyż jest przestępstwem.

„Przemytnik doskonały” daje szeroki ogląd na tematykę przemytu oraz handlu kokainą. Jest szczegółowym opisem każdej z metod, niespotykanym w żadnej innej pozycji. Dodatkowo forma reportażu pozwala czytelnikowi wczuć się w przedstawiane historie i głębiej poznać tajniki przestępczego proceduru. Niestety przywoływanie wielu historii oraz wielu postaci naraz, sprawia wrażenie chaotycznego opowiadania. Rodzi to trudność w prawidłowym odczycie przytoczonych zdarzeń. Prosty język publikacji sprawia, iż grono odbiorców jest szerokie. Pojawiające się makaronizmy, brutalizmy oraz wulgaryzmy pozwalają szybko przenieść się do świata przestępstw narkotykowych. Aczkolwiek należy zaznaczyć, że mimo użycia wielu wyrażeń niecenzuralnych, publikacja w żaden sposób nie przekracza norm dobrego smaku. Recenzowaną publikację można uznać za pozycję bardzo wartościową, głównie ze względu na zawarty w niej ogrom informacji na temat przemytu. Niewątpliwie jest to książka godna przeczytania i powinna znaleźć się w bibliotece każdej osoby zainteresowanej tematyką: narkomanii, przestępstw narkotykowych czy też działalności zorganizowanych grup przestępczych.

Marta Weltrowska

LIPIEC

Do Ujścia

Z inicjatywy Zarządu IPA Region Szkoła Policji w Pile oraz Zakładu Służby Kryminalnej (a zwłaszcza podinsp. Waldemara Szilke) w ubiegłą sobotę odbył się spływ kajakowy. Przedsięwzięcie zostało zorganizowane z okazji jubileuszu 60-lecia powołania pilskiej Szkoły Policji. W spływie, którego trasa wiodła rzecznyymi meandrami Gwdy z Pily do Ujścia uczestniczyli kadra, pracownicy z rodzinami i słuchacze Szkoły. Wodne zwiedzanie rozpoczęło się od nowej przystani w Pile (przy ul. Walki Młodych), a zakończyło około 24 km później przy marinie na rzece Noteci w Ujściu. W międzyczasie uczestnicy spływu mogli podziwiać piękne widoki, urokliwe zakątki, leśne zwierzęta i otaczającą przyrodę. Na trasie spływu znajdują się bowiem m.in. jaz wodny w miejscowości Byszki (ok. 7 km od Ujścia), cmentarz żołnierzy poległych podczas pierwszej i drugiej wojny światowej oraz pozostałości historyczne z okresu dwudziestolecia międzywojennego. Z gatunków chronionych można tu spotkać wiele ptaków i ssaków, które na dobre zadmowały się w dorzeczu rzeki.

Dzięki tej wycieczce jej uczestnicy nie tylko spędzili aktywnie sobotnie popołudnie,

ale także mogli zwiedzić (zwłaszcza słuchacze przybywający do szkoły z terenu całego kraju) piękne tereny północnej Wielkopolski oraz zapoznać się z jej historią i walorami turystycznymi, jednocześnie nawiązując swą otwartością i chęcią integracji do hasła („Servo Per Amikeco” – Służyć poprzez przyjaźń), które patronuje organizatorowi wycieczki - szkolnemu zarządowi IPA.

Jak Wojtuś został... policjantem

Wykładowcy Zakładu Służby Prewencyjnej Szkoły podinsp. Zbigniew Bogusz i podkom. Michał Zielonka we współpracy z Fundacją „Mam marzenie” uczestniczyli w spełnieniu marzenia 5-letniego ciężko chorego Wojtusia, który od zawsze marzył, aby zostać policjantem. Jego życzenie spełnili policjanci ze Szkoły Policji w Katowicach, których wspomogli funkcjonariusze z naszej Szkoły. Podinsp. Bogusz i podkom. Zielonka jako wolontariusze zaangażowali się w organizację przedsięwzięcia i dzięki nawiązanej współpracy chłopiec wraz ze swoim kolegą Adasiem, Rodzicami i p. Marią Jankowską z Fundacji „Mam marzenie” uczestniczyli w jednodniowym szkoleniu, zorganizowanym specjalnie dla niego w katowickiej Szkole.

Podczas zajęć patrol pod dowództwem Wojtka podjął symulowaną interwencję, w wyniku której doszło do zatrzymania sprawcy przestępstwa i umieszczenia go w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych. Oprócz tego Wojtek ujawnił ślady daktyloskopijne, zwiedził obiekty dydaktyczne katowickiej Szkoły Policji, miał też możliwości obejrzenia zajęć z zakresu taktyki i technik interwencji, a także poznania Sznupka – maskotki śląskiej Policji. Uczestniczący w przedsięwzięciu podinsp. Bogusz i podkom. Zielonka przekazali specjalnie dla Wojtka 4 zestawy klocków Lego, z których najważniejszym był oczywiście komisariat Policji.

Pobyty i uczestnictwo w zajęciach pozwoliły Wojtkowi i Jego bliskim choć na chwilę zapomnieć o codziennej walce z chorobą i dały wiele radości. Mamy nadzieję, że spotkamy się za kilkanaście lat na kursie podstawowym, kiedy to odwiedzi nas jako post. Wojciech.

Warto również dodać, że wspomniani wykładowcy wielokrotnie angażowali się w różnego rodzaju działania wolontaryjne. Wśród nich nie zabrakło wyjazdów do Szpitala Specjalistycznego w Pile, Warsztatów Terapii Zajęciowej w Leżnicy, spotkań prewencyjnych dla mieszkańców Piły, wykładów profilaktycznych dla seniorów czy też we współpracy z Fundacją „Mam marzenie” i realizacji marzeń: chorego na mukowiscydozę 6-letniego Krzysia oraz 16-letniego Konrada cierpiącego na stwardnienie guzowate.

Po schodach do celu

Kilka dni temu w budynku Szkoły rozpoczął się dawno wyczekiwany remont głównej klatki schodowej. Po kilkumiesięcznej przerwie i całkowitej przemianie bocznych przejść w budynku, nadszedł czas na kolejne. Stan techniczny klatek wskazuje bowiem na wieloletnie ich użytkowanie. Nic w tym dziwnego, skoro monumentalny gmach, w którym dziś mieści się Szkoła został oddany do użytku w 1929 roku.

Obecny remont ma na celu podwyższenie standardu ciągów komunikacyjnych oraz wydzielenie odrębnych stref przeciwpożarowych. Podczas remontu planowana jest wymiana balustrad, demontaż następnic, spoczników i grzejników. Planuje się również wykonanie nowej wykładziny ścian, posadzki i opraw oświetlenia (sterowanego za pomocą zegara astronomicznego). Oprócz robót ogólnobudowlanych zostaną wykonane nowe instalacje elektryczne. Dodatkowo wyposażenie pobliskiej kotłowni gazowej zostanie wzbogacone w instalację detekcji gazu GZ-50 oraz instalację informującą o zalaniu, z sygnalizacją akustyczną i świetlną. Na zakończenie, na terenie „okołoklatkowym” planowana jest wymiana

stolarki okiennej i drzwi, które zostaną dopasowane kolorystycznie do całości projektu. Cała klatka zostanie także odpowiednio oświetlona oraz wyposażona w elementy dekoracyjne. Powierzchnia użytkowa miejsca objętego remontem wynosi 1146,96 m². Zakończenie prac planowane jest na koniec roku.

Krew na wagę złota

Krwiodawcy swoją postawą dają dowód ofiarności. Czynią to anonimowo, nie znając tych, którym ratują życie. Zwłaszcza w dzisiejszych, skomercjalizowanych czasach, jest to postawa godna podziwu i naśladowania.

Krwiodawcy ze Szkoły Policji w Pile w lipcu po raz kolejny odpowiedzieli na apel o oddawanie krwi. W tym czasie zorganizowane zostały dwie akcje. Łącznie słuchacze oddali ok. 24 litrów krwi. Tego typu akcje będą kontynuowane również w sierpniu, tym bardziej, że stacje krwiodawstwa apelują, by oddawać krew latem. Ta właśnie pora roku jest okresem szczególnie trudnym dla służby zdrowia, ponieważ w czasie wakacji wzrasta liczba wypadków, gdzie niejednokrotnie potrzebna jest krew, a z powodu urlopów mniej osób zgłasza się do jej oddania. Każda grupa krwi jest zatem na wagę złota.

Dziękujemy serdecznie wszystkim wolontariuszom, którzy podzielili się częścią siebie oraz samorządowi szkolnemu słuchaczy za organizację akcji.

Jubileuszowe Święto Policji

Meldunkiem o gotowości do uroczystości, złożonym Zastępcy Komendanta Głównego Policji nadinsp. Mirosławowi Schosslerowi przez podinsp. Arkadiusza Bajerskiego rozpoczęły się obchody Święta Policji w Szkole. W tym roku są one wyjątkowe, ponieważ powiązane z dwoma jubileuszami: 95-lecia powstania Policji Państwowej i 60-lecia powołania Szkoły Policji w Pile.

Po wprowadzeniu sztandaru i odegraniu hymnu państwowego, głos zabrał Komendant Szkoły insp. Jerzy Powiecki. Złożył on wszystkim przybyłym: policjantom, pracownikom Policji oraz słuchaczom z samorządu szkolnego najserdeczniejsze życzenia. Komendant odniósł się także do kilku tegorocznych wydarzeń związanych z funkcjonowaniem Szkoły:

Niezwykle cieszy fakt, że w tym roku pilska Szkoła wraca do swoich korzeni. Mam tu na myśli zwiększenie realizowanych przez nią kursów specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej. Dziękuję Komendantowi Głównemu Policji i osobom, dzięki którym pilska placówka wraca po latach do tego, z czego dawniej była znana, czyli do szkolenia specjalistów zwalczających przestępstwa kryminalne[...]

Jak Państwo zapewne zauważyliście, obecnie trwają prace remontowe, dzięki którym Szkoła stanie się miejscem jeszcze bardziej przyjaznym i nowoczesnym. W maju został oddany do użytku kompleks obiektów sportowych, na których policjanci przebywający na kursach, ale również kadra szkoły podnoszą swoją sprawność fizyczną i umiejętności potrzebne w służbie[...]

Ponadto, insp. Jerzy Powiecki przypomniał o współpracy pilskiej Szkoły Policji z innymi podmiotami:

Poza ścisłą współpracą ze szkołami policyjnymi i jednostkami terenowymi Policji, Szkoła jest obecna w przedsięwzięciach realizowanych wspólnie z Ośrodkiem Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie, Centrum Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim, pilskimi uczelniami wyższymi: Wyższą Szkołą Biznesu oraz Państwową Wyższą Szkołą Zawodową, a także szkołami ponadgimnazjalnymi, głównie z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Pile, z którym współtworzymy cieszący się dużą popularnością Ogólnopolski Turniej Klas Policyjnych. Dość wspomnieć, że do tegorocznej edycji zgłosiło się aż 70 szkół z całej Polski.

Komendant podziękował kierownictwu i pracownikom wymienionych jednostek i placówek oświatowych za bardzo dobrze układającą się współpracę. Szczególne podziękowania skierował do Komendanta Powiatowej Policji w Pile, mł. insp. Beaty Różniak-Krzeszewskiej oraz policjantów z Komendy Powiatowej Policji w Pile za współpracę oraz wyrazy uznania za wysokie efekty pracy, konsekwentne działania służące wzrostowi poczucia bezpieczeństwa, utrzymaniu oraz poprawie porządku publicznego w powiecie pilskim.

Każdego roku podczas służby ginie lub ulega wypadkom wielu policjantów. Dzieje się to podczas zatrzymywania przestępców, w wypadkach i w czasie interwencji. Słychać również w mediach, a z pewnością nie

są to wszystkie tego rodzaju przypadki, że policjant pomógł bądź to fizycznie, bądź też udzielając wskazówek przez telefon, uratować człowiekowi zdrowie i życie. - przypomniał Komendant Szkoły. Z badania dotyczącego oceny instytucji publicznych, zrealizowanego w I kwartale 2014 roku wynika, że 67 proc. Polaków dobrze ocenia działalność Policji. Cieszy fakt, że polskie społeczeństwo docenia naszą służbę.

Na zakończenie swojego przemówienia, insp. Jerzy Powiecki podziękował przedstawicielom samorządów lokalnych za przychylny stosunek do Policji i spraw porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz za wsparcie podczas realizacji różnych przedsięwzięć. Złożył także gratulacje wszystkim wyróżnionym, odznaczonym i awansowanym za... za rzetelną, ofiarną służbę i kształcenie młodych kadr. *Wasz trud i oddanie są godne najwyższego szacunku, tym bardziej, że pełnicie służbę z pełnym zaangażowaniem, niewolnym od napięć i stresów, podejmując decyzje, od których zależy życie i zdrowie ludzi.*

Z obchodami policyjnego święta łączą się nierozdzielnie odznaczenia, wyróżnienia oraz awanse na wyższe stopnie służbowe – oficerskie, aspiranckie i podoficerskie.

Minister Obrony Narodowej w uznaniu zasług położonych w dziedzinie rozwoju i obronności Rzeczypospolitej Polskiej, odznaczył

„Brazowym Medalem „ZA ZASŁUGI DLA OBRONNOŚCI KRAJU”:

- **insp. Jerzego Powieckiego** - Komendanta Szkoły Policji w Pile
- **insp. Piotra Gacę** - Zastępcę Komendanta Szkoły Policji w Pile nadzorującego pion dydaktyczny

Medale wręczył wyróżnionym płk Piotr Płonka - Komendant Centrum Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim.

Minister Spraw Wewnętrznych w uznaniu szczególnych zasług i osiągnięć służbowych, w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania porządku publicznego odznaczył

Złotą odznaką „ZASŁUŻONY POLICJANT”:

podinsp. Marka Ratajczaka - starszego wykładowcę Zakładu Interwencji Policyjnych

Srebrną Odznaką „ZASŁUŻONY POLICJANT”:

- **mł. insp. Ewę Cierach** - naczelnika Wydziału Finansów,
- **mł. insp. Artura Godlewskiego** - naczelnika Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia,
- **mł. insp. Sylwestra Urbaniaka** - kierownika Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **mł. insp. Krzysztofa Opalińskiego** - kierownika Zakładu Służby Prewencyjnej

Brazową odznaką „ZASŁUŻONY POLICJANT”:

- **mł. insp. Marzenę Brzozowską** - kierownika Zakładu Służby Kryminalnej,
- **podinsp. Rafała Sochę** - kierownika Sekcji Teleinformatyki,
- **podinsp. Mariusza Staronia** - starszego wykładowcę Zakładu Służby Kryminalnej,

- **podinsp. Artura Andrzejewskiego** - starszego wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **podinsp. Krzysztofa Rudnickiego** - starszego wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **podinsp. Arkadiusza Bajerskiego** - eksperta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych,
- **nadkom. Anetę Wróblewską** - wykładowcę Zakładu Służby Kryminalnej,
- **podinsp. Tomasza Ratajczaka** - wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **kom. Marcina Druszcza** - zastępcę naczelnika Wydziału Zaopatrzenia,
- **kom. Piotra Sochackiego** - wykładowcę Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **kom. Artura Kulczaka** - wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **kom. Marcina Bartola** - wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **asp. szt. Wiolettę Tymczyszyn** - asystenta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych,
- **asp. szt. Romana Laszuka** - asystenta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych,
- **asp. szt. Mirosława Rżanka** - asystenta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych,
- **asp. szt. Mariusza Saksa** - asystenta Sekcji Teleinformatyki,
- **asp. Arkadiusza Dębskiego** - wykładowcę Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **sierz. szt. Rafała Gruszczyńskiego** - asystenta Wydziału Zaopatrzenia.

Z okazji Święta Policji Minister Spraw Wewnętrznych oraz Komendant Główny Policji uhonorowali policjantów nagrodami pieniężnymi.

Nagrodę Ministra Spraw Wewnętrznych otrzymała:

mł. insp. Marzena Brzozowska - kierownik Zakładu Służby Kryminalnej

Nagrodę Komendanta Głównego Policji otrzymali:

- **podinsp. Arkadiusz Bajerski** - ekspert Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych
- **Anna Bejma** - kierownik Sekcji Żywnościowej

Komendant Główny Policji - z dniem 24 lipca - **mianował**

inspektorem Policji:

- **mł. insp. Piotra Gacę** - Zastępcę Komendanta Szkoły Policji w Pile nadzorującego pion dydaktyczny

młodszym inspektorem Policji:

- **podinsp. Marzenę Brzozowską** - kierownika Zakładu Służby Kryminalnej,

na stopień podinspektora Policji

- **nadkom. Wojciecha Misia** - wykładowcę Zakładu Służby Kryminalnej,
- **nadkom. Tomasza Ratajczaka** - wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **nadkom. Jerzego Siwka** - eksperta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych,

Komendant Szkoły Policji w Pile **mianował**

na stopień nadkomisarza Policji:

- **kom. Marka Rozwoda** - dowódcę kompanii Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia,

na stopień komisarza Policji:

- **podkom. Artura Mazura** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Kryminalnej,
- **podkom. Adriannę Niemczuk-Gorgoń** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,
- **podkom. Michała Zielonkę** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,

- **podkom. Sebastiana Wegnera** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,

Na stopień aspiranta sztabowego:

st. asp. Ryszarda Rudnickiego - młodszego wykładowcę Zakładu Interwencji Policyjnych,

Na stopień starszego aspiranta Policji

- **asp. Krzysztofa Plombona** - instruktora Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **asp. Arkadiusza Dębskiego** - młodszego wykładowcę Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **asp. Tomasza Kielera** - instruktora Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **asp. Artura Lepalczyka** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Kryminalnej,
- **asp. Roberta Aftykę** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Kryminalnej,
- **asp. Leszka Łatko** - asystenta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych,
- **asp. Małgorzatę Hauchszulz** - młodszego wykładowcę Zakładu Służby Prewencyjnej,

Na stopień aspiranta Policji mianował:

- **mł. asp. Karola Patyniaka** - dowódcę kompanii Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia,
- **mł. asp. Jolantę Kamińską** - asystenta Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia,

Na młodszego aspiranta Policji

- **sierż. szt. Przemysław Zublewicz** - instruktora Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **sierż. szt. Tomasz Ptaka** - instruktora Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **sierż. szt. Tomasz Świtkowski** - instruktora Zakładu Interwencji Policyjnych,

Komendant Szkoły Policji w Pile za długoletnią i wzorową pracę uhonorował **listami pochwalnymi** pracowników Policji:

- **Marianne Wieczorek** - głównego specjalistę Wydziału Finansów,
- **Katarzynę Miernowską** - głównego specjalistę Wydziału Zaopatrzenia,
- **Włodzimierza Chamczyka** - specjalistę Sekcji Prezydialnej,
- **Beate Kąckowską-Szklarz** - specjalistę Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia
- **Waldemara Mączkę** - specjalistę Sekcji Teleinformatyki
- **Anetę Rauhut** - specjalistę Wydziału Finansów
- **Grażynę Stasiewicz** - specjalistę Wydziału Kadry
- **Agnieszczę Zdunek** - specjalistę Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych
- **Edytę Zdrenkę** - specjalistę Wydziału Zaopatrzenia
- **Martę Wojdyło** - specjalistę Wydziału Finansów,
- **Berenikę Piękoś-Neimann** - starszego bibliotekarza Sekcji Prezydialnej
- **Annę Fons** - samodzielnego referenta Sekcji Prezydialnej,
- **Łukasza Jurgę** - samodzielnego referenta Wydziału Kadry,
- **Martę Królewicz** - starszego referenta Wydziału Organizacji Szkolenia i Dowodzenia
- **Barbarę Kurjan** - starszego referenta Zakładu Interwencji Policyjnych,
- **Renatę Lankow** - starszego referenta Zakładu Służby Kryminalnej,
- **Iwonę Wachowiak** - starszego referenta Sekcji Ochrony Informacji Niejawnych
- **Wiesławę Grabowską** - sprzątaczkę Wydziału Zaopatrzenia
- **Krystynę Walewską** - sprzątaczkę Wydziału Zaopatrzenia
- **Katarzynę Arentewicz** - kuchmistrza Sekcji Żywnościowej
- **Janinę Olszowską** - pomoc kuchenną Sekcji Żywnościowej

Odnaczenia, akty mianowania i listy gratulacyjne wszystkim wyróżnionym wręczyli nadinsp. Mirosław Schossler oraz insp. Jerzy Powiecki.

Następnie głos zabrał Zastępca Komendanta Głównego Policji, który przekazał życzenia z okazji dzisiejszego Święta oraz podsumował wypowiedzi swoich przedmówców, odnosząc się do specyfiki policyjnej służby oraz znaczenia Szkoły Policji w Pile w systemie szkolnictwa policyjnego. Na zakończenie uroczystości, Komendant Szkoły jeszcze raz pogratulował wyróżnionym oraz podziękował za współpracę Staroście Pileckiemu Mirosławowi Mantajowi i Prezydentowi Miasta Piły, a także pogratulował im otrzymanych odznaczeń - Brązowych Medalów za Zasługi dla Policji.

W uroczystości wzięli udział zaproszeni goście, wśród których byli m.in.: **mł. insp. Rafał Kozłowski - Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu**, Tomasz Bugajski - Członek Zarządu Województwa Wielkopolskiego, Mirosław Mantaj - Starosta Pilecki, Piotr Głowski - Prezydent Miasta Piły wraz ze swoim Zastępcą Krzysztofem Szewcem, **mł. insp. Beata Różniak-Krzeszewska** - Komendant Powiatowy Policji w Pile, **płk Piotr Płonka** - Komendant Centrum Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim, **Maria Wierzejewska-Raczyńska** - Prokurator Rejonowy w Pile, **mł. bryg. Rafał Mrowiński** - Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Pile, **mjr Marek Starczewski - Zastępca Wojskowego Komendanta Uzupełnień w Pile**, **Alicja Kobus** - Przewodnicząca Związku Gmin Wyznaniowych Żydowskich Filia w Poznaniu.

Po przemówieniach gości i wyprowadzeniu sztandaru miłym akcentem kończącym jubileuszowe obchody Święta Policji był występ szkolnego zespołu muzycznego „Awans” wraz z przyjaciółmi. Zespół wystąpił w składzie: podinsp. Jacek Słoński (perkusja), podinsp. Tomasz Ratajczak (gitara elektryczna), nadkom. Paweł Holeksa (gitara basowa, śpiew), Sylwia Palińska (śpiew) i Przemysław Wojnarowski (śpiew, gitara prowadząca, aranżacja). Zespół wy-

konał wiązanekę popularnych melodii i spotkał się z niezwykle ciepłym przyjęciem zgromadzonych gości.

Krajowe Zawody Strzeleckie o Puchar Komendanta Szkoły Policji w Pile

26 lipca na strzelnicy Szkoły Policji w Pile odbyły się kolejne już Krajowe Zawody Strzeleckie o Puchar Komendanta Szkoły Policji w Pile, zorganizowane przez Zarząd Okręgowy Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych w Pile z okazji 95. rocznicy powołania Policji i 60. rocznicy powołania Szkoły Policji w Pile.

W zawodach udział wzięło 34 zawodników, występujących w klasyfikacji drużynowej i indywidualnej. Drużynowo I miejsce zajęła – kolejny już raz – drużyna Zarządu Okręgowego Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych ze Słupska w składzie: Andrzej Połec, Mieczysław Derdziński oraz Włodzimierz Jankowski, zdobywając łącznie 273 punkty.

Drugie miejsce drużynowo zajęła ekipa funkcjonariuszy ze Szkoły Policji w Pile w składzie: Adam Zieleniewski, Krzysztof Plombon i Sławomir Jurczyński zdobywając 260 punktów

Trzecie miejsce zajęła drużyna wystawiona przez Koło nr 1 Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych przy KPP w Pile w składzie: Zenon Szulc, Jerzy Przewięda i Jerzy Koziół, która wystrzelała 258 punktów. Drużyna Koła nr 2 Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych przy Szkole Policji w Pile zajęła tym razem czwartą lokatę z liczbą wystrzelanych punktów 241.

Indywidualnie I miejsce zajął Andrzej Połec, reprezentujący Zarząd Okręgowy Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych w Słupsku, zdobywając 95 punktów, II miejsce - Adam Zieleniewski ze Szkoły Policji w Pile, zdobywając 94 punkty, a III miejsce - Stanisław Prochot, reprezentujący bratnią organizację emerycką z wojska z liczbą 89 punktów.

Nadmienić należy, że przyznano również ufundowane przez Prezesa Zarządu Okręgowego Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych w Pile, Tadeusza Dębskiego nagrody i dyplomy dla najmłodszego uczestnika zawodów, którym okazał się, idący w ślady ojca, Patryk Plombon, który zdobył 68 punktów oraz dla zawodnika, któremu życzyliśmy lepszych wyników w roku przyszłym. Był nim reprezentujący Koło nr 1 Stowarzyszenia, Mirosław Welc, który zamknął listę strzelców z liczbą 23 punktów.

Poza konkursem – zgodnie z wieloletnią już tradycją – strzelał Prezes Zarządu Okręgowego Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych w Pile, Tadeusz Dębski. Zdobył on 95 punktów.

Puchary, nagrody i dyplomy ufundował Komendant Szkoły Policji w Pile - za co tą drogą składamy serdeczne podziękowanie. Wręczenia pucharów, nagród i dyplomów dokonał Zastępca Komendanta Szkoły Policji w Pile, insp. Piotr Gaca.

Wystawa Katarzyny Monel

W szkolnej galerii „Akwarium” odbył się wernisaż malarstwa młodej artystki Katarzyny Monel. Komisarzem tej wystawy była pani Iwona Jurewicz, która swego czasu, pracując jako kustosz w Muzeum Okręgowym w Pile, organizowała wystawy w naszej galerii. Teraz mogła przypomnieć sobie atmosferę tamtych spotkań, bo podobnie jak wtedy, także i dziś na wernisażu wystawy Katarzyny Monel (prywatnie córki pani Iwony), obecni byli Komendant Szkoły – insp. Jerzy Powiecki, osoby kierujące komórkami organizacyjnymi Szkoły i pracownicy.

Komisarz wystawy opowiedziała o większości zaprezentowanych obrazów, tajemnicy ich powstania i związanych z nimi wydarzeniami. Także artystka powiedziała kilka słów o sobie i swojej twórczości. Katarzyna Monel jest absolwentką Wydziału Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej o specjalności telewizyjnej Wyższej Szkoły im. Melchiora Wańkowicza w Warszawie oraz Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego (specjalizacja public relations i corporate identity). Jest również wokalistką grindową, piszącą teksty dla swojego zespołu, poetką, a przede wszystkim malarką, autorką ponad 300 obrazów.

Przeżycia osobiste sprawiły, że zaczęła wyrażać swoje przemyślenia poprzez sztukę. Tak powstały jej teksty, które śpiewa podczas występów zespołu grindcorowego „Final Six”, którego jest wokalistką, a także obrazy. To one mówią o niej najwięcej. Każdy z nich stał się dla autorki poszukiwaniem drogi do odnalezienia samej siebie, zwłaszcza te z początku twórczości – anioły. Inne, stanowią idealne dopełnienie wnętrza. Artystka najlepiej czuje się w abstrakcji, która wyraża jej emocje, a odbiorcy pozwala ujrzyć coś, co może dowolnie interpretować.

SIERPIEŃ

Nowelizacja procedury karnej

W dniach 7-8 sierpnia 2014 r. w pilskiej Szkole odbyła się I edycja szkolenia z zakresu zmian w procedurze karnej zat. *Nowy model postępowania przygotowawczego*

oraz sądowego w świetle przepisów ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Zajęcia prowadził Janusz Śliwa – prokurator Prokuratury Apelacyjnej w Krakowie, wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz dr hab. Sławomir Steinborn – profesor nadzwyczajny w Katedrze Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki Uniwersytetu Gdańskiego, członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości, wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury.

Przedsięwzięcie jest realizacją jednego z zadań zespołu *do spraw monitorowania i wdrażania w Policji zmian w procedurze karnej*, powołanego przez Komendanta Głównego Policji w dniu 30 kwietnia 2014 roku decyzją nr 170. Jest rezultatem opracowanej w maju 2014 roku przez zespół koncepcji szkoleniowej, która zakłada wyłonienie wśród funkcjonariuszy Policji wykonujących zadania w zakresie prowadzenia lub nadzorowania czynności w ramach postępowań przygotowawczych grupy tzw. liderów. Grupę stanowią osoby wskazane przez komendantów wojewódzkich/ Stołecznego Policji, nauczyciele wytypowani przez komendantów szkół policyjnych, przedstawiciele biur KGP wskazani przez dyrektorów do przeszkolenia w ramach pierwszych edycji doskonalenia zawodowego przy współdziałaniu Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Następnym zadaniem tej grupy będzie organizacja szkoleń w poszczególnych garnizonach (zarzą-

dach), we współpracy z przedstawicielami prokuratury, przeznaczonych dla policjantów realizujących zadania z zakresu czynności dochodzeniowo-śledczych i wykrywczych w procesie karnym.

Przedsięwzięcie zakłada omówienie m.in. głównych kierunków zmian w kształcie postępowania karnego, praw i obowiązków stron, zmian w zakresie środków przymusu procesowego oraz trybów konsensualnych, nowego modelu postępowania przygotowawczego, postępowania dowodowego w postępowaniu przygotowawczym oraz przed sądem I instancji. Druga edycja szkolenia planowana jest w Szkole Policji w Katowicach we wrześniu br.

Przyjaźń

Wolontariusze naszej szkoły są motorami wielu działań – to ludzie z pasją, którym naprawdę zależy, aby coś zmienić. Ostatnią inicjatywą godną zauważenia jest opieka, która już przerodziła się w przyjaźń z Arturem mieszkającym w Pile, który choruje na dziecięce porażenie mózgowie. Artur od trzeciego roku życia jeździ na obozy rehabilitacyjne, a od 2005 roku należy do fundacji „Zdążyć z pomocą”. Jest osobą bardzo towarzyską, lubi żartować, uczy się języka angielskiego, ale Jego zainteresowania to również komputery, historia Polski. Lubi też... śpiewać. Kontakty z policjantami są dla niego bardzo twórcze i działają motywująco na jego życie.

Wszystko zaczęło się od Ogólnopolskiego Turnieju Klas Policyjnych. Po nawiązaniu współpracy, słuchacze zaprosili Artura do

odwiedzenia miasteczka policyjnego, gdzie wspólnie oglądali przygotowane pokazy. Od tego momentu samorząd objął Artura opieką i obiecał odwiedzać go przynajmniej raz w miesiącu. Ostatnio wolontariusze odwiedzili Go w domu. Po mile spędzonym czasie przy kawie i ciastku, słuchacze zaprosili Artura na festyn związany z 60-leciem powołania Szkoły, który odbędzie się 12 września.

Turniej Drużyn Wakacyjnych

14 sierpnia na obiektach sportowych Szkoły Policji w Pile odbył się I Piłkarski Turniej Drużyn Wakacyjnych. Został on zorganizowany przez funkcjonariuszy Zakładu Interwencji Policyjnych: mł. asp. Przemysław Zublewicz i podinsp. Andrzeja Harędę. W zawodach udział wzięło 6 drużyn, tj. około 80 zawodników z rocznika 2004 i młodszych, którzy rywalizowali za sobą rozgrywając mecze systemem „każdy z każdym”.

Zmagania sportowe stały na wysokim poziomie, spotkania były zacięte, trzymające w napięciu do ostatniego gwizdka sędziego Rafała Płotki.

Końcowa klasyfikacja przedstawia się następująco:

1. Akademia Fair-Play Złotów
2. Football Academy Piła
3. Akademia Piłkarska MOSiR Piła
4. Akademia Piłkarska Soccer Stars Piła
5. Iskra Szydłowo
6. KS Noteć Czarnków

Wybrano również najlepszego zawodnika, którym okazał się **Oliwier Dobosz** z Akademii Piłkarskiej MOSiR Piła. Królem strzelców został **Kacper Nowakowski** z Football Academy Piła, najlepszym bramkarzem – **Bartosz Zagrodnik** z Akademii Fair-Play Złotów.

Dekoracji drużynowej i indywidualnej dokonali komendant Szkoły Policji w Pile insp. Jerzy Powiecki wraz z zaproszonym gościem specjalnym – prezesem OZPN Mariuszem Markowskim.

W przerwach pomiędzy meczami dzieci mogły zapoznać się z pracą techników kryminalistyki – asp. szt. Pawła Leśniewskiego i podinsp. Leszka Koźmińskiego, którzy prezentowali sprzęt używany do zabezpieczenia miejsca zdarzenia. Kom. Sebastian Wegner zaprezentował radiowóz oraz urządzenia stosowane przez policjantów ruchu drogowego. Wyjątkową sympatią cieszył się „Pyrek” - maskotka garnizonu wielkopolskiego. Atrakcją dla dzieci stanowił pokaz wozu bojowego i sprzętu strażackiego z jednostki Państwowej Straży Pożarnej w Pile.

Trenerzy, rodzice i dzieci, doceniając wysoki poziom sportowy i wzorcową organizację turnieju, wyrazili nadzieję na kontynuację rozgrywek w następnych latach.

Owadzi świat kryminalistyki

Słuchacze kursów specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności dochodzeniowo - śledcze i operacyjno - rozpoznawcze mieli okazję wysłuchać prelekcji dr. Szymona Konwerskiego z Wydziału Biologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. To jeden z nielicznych znawców i biegłych mających wiedzę na temat owadów żerujących na zwłokach.

Entomologia sądowa, bo tę dziedzinę reprezentował nasz gość, to właśnie nauka oparta na wiedzy o biologii owadów żerujących na zwłokach. Choć swoje korzenie ma już w końcu XIX wieku, jako pionierskie spostrzeżenia, to największy rozwój zalicza właśnie na przełomie XX i XXI wieku. Dziś to systematycznie rozwijający się dział kryminalistyki, który umożliwia

stwierdzenie czasu zgonu ofiary, ze względu na występowanie określonych, dla danego etapu rozkładu, owadów. Jak udowodnił dr Szymon Konwerski - na praktycznych przykładach własnych doświadczeń badawczo - sądowych - cykl biologiczny padlinożernych owadów jest elementem stałym i przewidywalnym. Wiemy, że jako pierwsze pojawiają się na zwłokach muchówki, które szybko składają w zwłokach ludzkich jaja. Z nich, w ciągu kilkunastu godzin rozwijają się, tak bardzo znane policjantom badającym wiele miejsc zdarzeń, czerwie - larwy. Po kilku dniach do rozkładu przystępują kolejne insekty, m.in. chrząszcze, wiję oraz ich larwy. Na podstawie analizy jakościowej i ilościowej owadów znalezionych na zwłokach, entomolodzy są w stanie określić czas zgonu, a niekiedy również czy ciało zostało przeniesione w inne miejsce lub też nawet ustalić okoliczności i przyczynę zgonu.

Na słuchaczach uczestniczących w zajęciach wyjątkowe wrażenie zrobiła możliwość praktycznego zaobserwowania, okiem nieuzbrojonym i pod mikroskopem, wyglądu wybranych, najpopularniejszych w naszym kraju owadów żerujących na zwłokach. Biegły, który przybył do Szkoły na zaproszenie Zakładu Służby Kryminalnej, już wspólnie z wykładowcami kryminalistyki planują przyszłoroczne zajęcia praktyczne z entomologii śledczej.

Pierwszy taki kurs

W obecności kadry kierowniczej, zastępca komendanta Szkoły insp. Piotr Gaca zakończył pierwszą w tym roku edycję kursu spe-

specjalistycznego dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności operacyjno - rozpoznawcze.

Był to kurs zorganizowany według nowej formuły oddzielnego szkolenia policjantów o specjalnościach: operacyjno – rozpoznawczej i dochodzeniowo – śledczej. Stu słuchaczy ze wszystkich garnizonów Policji w Polsce przez 51 dni szkoleniowych wzbogacało swoją wiedzę oraz kształtowało umiejętności praktyczne z zakresu pracy operacyjnej, wybranych czynności procesowych oraz podejmowania czynności wykrywczych w różnych kategoriach przestępstw. Ponadto, słuchacze doskonalili także umiejętności strzeleckie.

Wrażenia uczestników kursu wskazują, że wprowadzenie oddzielnych szkoleń dla popularnie zwanych „operacyjnych” i „dochodzeniowców” było trafne dla uzyskanych celów dydaktycznych i zakresów poruszanych zagadnień, omawianych dzięki temu z odpowiedniej perspektywy zawodowej.

WRZESIEŃ

Akcja poszukiwawcza

40 słuchaczy wzięło udział w prowadzonych poszukiwaniach 66-letniego mężczyzny z miejscowości Łobzenica, który w poniedziałek w godzinach wieczornych zaginął w okolicach plaży nad jeziorem w Trzeboniu w powiecie pilskim. Zadaniem słuchaczy było przeczesywanie lasów w okolicach Łobzenicy. W akcji wykorzystano również śmigłowiec z kamerą termowizyjną z Komendy Wojewódzkiej Policji

w Poznaniu i psa szkolonego do poszukiwań ludzi. Po kilkugodzinnych poszukiwaniach akcja została przerwana z uwagi na zapadające ciemności. Z informacji, które do nas dotarły wynika, że poszukiwany mężczyzna odnalazł się w pobliskiej wsi.

To kolejne cenne doświadczenie uzyskane przez słuchaczy w trakcie szkolenia zawodowego podstawowego.

W obecności Komendanta Głównego Policji

Organizacja kursu specjalistycznego dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności dochodzeniowo-śledcze (DŚ I/14), którego zakończenie nastąpiło dzisiaj w obecności Komendanta Głównego Policji gen. insp. dr. Marka Działoszyńskiego, jest konsekwencją opracowanego przez zespół, powołany decyzją nr 103 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 marca 2014 r., programu nauczania. Realizację doskonalenia zawodowego w tym zakresie powierzono Szkole Policji w Pile. Kurs został zainaugurowany 9 czerwca br., a uczestniczyło w nim 100 funkcjonariuszy ze wszystkich garnizonów Policji.

Do dnia 6 czerwca 2014 r. policjanci służby kryminalnej doskonalenie zawodowe odbywali w ramach kursu specjalistycznego dla policjantów służby kryminalnej w zakresie wykonywania wybranych czynności operacyjno - rozpoznawczych i dochodzeniowo - śledczych (tzw. kursu OD). Uczestnicy tych kursów oraz kadra nauczająca postulowali potrzebę odrębnego szkolenia policjantów realizujących czynności dochodzeniowo - śledcze i policjantów realizujących czynności operacyjno - rozpoznawcze. Aktualnie przyjęte rozwiązanie jest wyjściem naprzeciw tym oczekiwaniom. Kurs, którego uczestnicy przystąpili dziś do egzaminu końcowego, jest pierwszą edycją takiego doskonalenia. Program doskonalenia zawodowego uwzględnia zmiany regulacji prawnych z zakresu prawa karnego materialnego, procesu karnego, pracy operacyjnej, postulaty doktryny i orzecznictwa.

Program kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących czynności dochodzeniowo - śledcze przygotowuje absolwenta do realizacji zadań w zakresie: prowadzenia postępowania przygotowawczego, trafnego określania kwalifikacji prawnej zdarzeń przestępczych, umiejętnego uzasadniania decyzji procesowych, stosowania wybranych, najprostszych metod i form pracy operacyjnej, realizacji procesu wykrywczego. Łączny czas trwania kursu wynosi 60 dni szkoleniowych. Na kurs specjalistyczny kierowani są policjanci, którzy prowadzą postępowania przygotowawcze, a ich wiedza i umiejętności wymagają uzupełnienia lub przewidywani są do wykonywania zadań związanych z prowadzeniem postępowań przygotowawczych.

Słuchacze kursu specjalistycznego DŚ I/14 uczestniczyli w ponadprogramowym, obowiązkowym doskonaleniu zawodowym z zakresu zmian w procedurze karnej, wprowadzonych ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Doskonalenie prowadziła dr Małgorzata Żbikowska – pracownik naukowy Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Takim doskonalen-

iem zawodowym objęci będą wszyscy uczestnicy długotrwałych kursów specjalistycznych (prowadzący postępowania przygotowawcze, wykonujący czynności dochodzeniowo - śledcze, zajmujący się zwalczaniem przestępczości gospodarczej), czyli w 2014 r. ok. 1000 osób. Aktualnie w zakresie zmian w k.p.k. przeszkolonych zostało ok. 220 uczestników szkoleń.

Za uzyskanie najlepszych wyników w nauce, Komendant Główny Policji wyróżnił nagrodą rzeczową troje uczestników wspomnianego kursu: mł. asp. Julitę Kobylecką, mł. asp. Mariusza Kunowskiego i sierż. sztab. Ewelinę Mazurczak.

Najlepsi z najlepszych

W każdą pierwszą niedzielę września od ponad dwudziestu lat autobusy komunikacji miejskiej zmieniają swoje trasy, a mieszkańcy Piły jakby chętniej interesują się sportowymi zmaganiem. Można tak sądzić na podstawie licznej obecności kibiców oraz okrzykach dopingujących zawodników biegnących w 24. Międzynarodowym Półmaratonie Philipsa, który 7 września przebiegł ulicami Grodu Staszica. Naszą Szkołę reprezentowali policjanci, dla których bieganie jest prawdziwą życiową pasją: podinsp. Roman Rauhut (wykładowca Zakładu Służby Kryminalnej), kom. Sebastian Wegner (wykładowca Zakładu Służby Prewencyjnej), podkom. Mateusz Pałys (wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych) i podkom. Sławomir Szczepański (młodszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych).

Blisko 3 tysiące zawodników i zawodniczek wystartowało z al. Piastów, meta usytuowana była na Placu Zwycięstwa. Wszyscy przemierzali dystans 21,097 km, a każdy z kończących bieg otrzymał pamiątkowy medal z wizerunkiem czołowego polskiego maratończyka, jakim w tym roku był Zbigniew Pierzynka - mistrz Polski w maratonie w 1979 i 1980 roku i wielokrotny reprezentant naszego kraju w biegach długodystansowych.

W ramach tegorocznego Półmaratonu rozebrano także Mistrzostwa Policji w Półmaratonie. Wśród 2855 biegaczy, którzy ukoń-

czyli tegoroczny bieg znalazło się 87 policjantów i policjantek. Najlepszymi okazali się:

- w kategorii kobiet:

1. Edyta Marciniak (KMP w Kaliszu, czas 01:41:40)
2. Joanna Woźniak-Cieślar (KMP w Żarach, czas 01:43:15)
3. Marta Witke (KMP w Poznaniu, czas 01:45:25) – absolwentka naszej Szkoły z 2011 r.

- kategorii mężczyzn:

1. Paweł Piotraschke (Szkoła Policji w Słupsku, czas 01:12:52) – absolwent naszej Szkoły z 2004 r.
2. Adam Thiel (KPP w Lęborku, czas 01:14:51)
3. Artur Piotrowski (KWP w Radomiu, czas 01:24:50)

Zwycięzcy otrzymali puchary ufundowane przez Komendanta Głównego Policji gen. insp. dr. Marka Działoszyńskiego (w latach 1985-1986 był słuchaczem naszej Szkoły i ukończył w niej kurs dla referentów operacyjno - dochodzeniowych), który objął wspomniane mistrzostwa honorowym patronatem. Oprócz tego, z okazji Jubileuszu 60-lecia powołania pilskiej Szkoły Policji, uhonorowano także najlepszego zawodnika ją reprezentującego, którym okazał się podkom. Mateusz Pałys (także nasz absolwent) z czasem 01:26:38. Puchary i nagrody wręczyli zawodnikom Komendant Szkoły insp. Jerzy Powiecki oraz Kierownik Zakładu Interwencji Policyjnych mł. insp. Sylwester Urbaniak.

60. urodziny

12 września 2014 roku zapisze się w historii Szkoły jako dzień głównych obchodów jubileuszu 60-lecia jej powołania. Uroczystości rozpoczęły się o godz. 9.00 mszą świętą w kościele pw. św. Stanisława Kostki w Pile, odprawioną pod przewodnictwem JE Biskupa Pomocniczego Diecezji Koszalińsko - Kołobrzeskiej Krzysztofa Zadarko. We mszy uczestniczyli kierownictwo, kadra, pracownicy, słuchacze, kompania honorowa i poczet sztandarowy Szkoły oraz zaproszeni goście. Oprawę muzyczną zapewniły orkiestra policyjna Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu oraz chór „Halka” z Pily.

W samo południe w sali widowiskowej Regionalnego Centrum Kultury w Pile odbyła się uroczysta zbiórka, w której uczestniczył Komendant Główny Policji gen. insp. dr Marek Działoszyński. Podczas gali wręczono odznaczenia, podziękowania za długoletnią służbę i pracę dla funkcjonariuszy i pracowników Szkoły. Nie zabrakło też przemówień i gratulacji z okazji 60-lecia. Na zakończenie obecni obejrzeni jubileuszową wystawę fotograficzną „Wczoraj i dziś Szkoły Policji w Pile”.

O godzinie 14.00 na ulicy Śródmiejskiej (pilski deptak) orkiestra policyjna Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu zagrała krótki koncert, zachęcając tym samym pilan do uczestnictwa w festynie policyjnym, który odbył się chwilę później rozpoczął się na placu Staszica. Setki osób, które przybyły na plac mogły wysłuchać koncertów muzycznych (zespół AWANS ze Szkoły Policji w Pile, Zespół eMO z Komendy Powiatowej Policji w Bytowie, orkiestra policyjna z Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu, sierż. sztab. Kamil Sikorski i Małgorzata Tadeusz – Ciesielczyk, Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego), obejrzyć ciekawe ekspozycje, czy też uczestniczyć w licznych konkursach z nagrodami.

Przestępczość w sektorze bankowym

W związku z czwartą, przedostatnią w tym roku edycją kursu specjalistycznego w zakresie zwalczania przestępczości gospodarczej, gośćmi Szkoły Policji w Pile byli: Dariusz Polaczyk – Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Alior Bank S.A., pełniący jednocześnie funkcję Przewodniczącego Komitetu ds. Bezpieczeństwa Związku Banków Polskich, Jacek Petrykiewicz – Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Credit Agricole Bank Polska S.A. oraz Anna Kopeć z PayU Grupa Allegro.

Nasi goście przybliżyli słuchaczom otoczenie prawne banku, typy przestępstw bankowych, najczęstsze przestępstwa bankowe na podstawie badań, największe przestępstwa bankowe w historii, psychologię oszusta, współpracę banków z Policją, współpracę międzybankową w obszarze bezpie-

czeństwa, jak również działalność Związku Banków Polskich, systemy IT i organizację struktur bezpieczeństwa banków. Podczas spotkania poruszono także problematykę przestępstw wewnętrznych i zewnętrznych – wyłudzenia kredytów, kradzież srodków z rachunków, fałszerstwo dokumentów, fraudy pracownicze, wyłudzenia z użyciem technik socjotechnicznych, zagrożenia związane z obrotem gotówkowym. Ponadto tematem wykładu były płatności dokonywane na portalu internetowym Allegro za pośrednictwem PayU, polityka bezpieczeństwa Payu, współpraca PayU z Policją, metody oszustw popełnianych na szkodę PayU, jak również phishing – podsyłanie fałszywych witryn w celu wyłudzenia danych oraz „infekowanie wirusami” poczty elektronicznej.

Wiedza przekazana słuchaczom kursu przez zaproszonych gości jest tym bardziej cenna, że liczba ujawnionych przestępstw bankowych wzrasta z roku na rok, a przestępczość bankowa należy do jednej z najtrudniejszych do wykrycia i jest bardzo niebezpieczna, nie tylko dla klientów banku, ale także dla samej instytucji finansowej, która traci zaufanie i dobrą reputację na rynku. Z reguły w ramach tej tematyki mamy do czynienia ze sprawami związanymi z wyłudzeniem kredytów, różnego rodzaju nadużyciami udzielonego zaufania czy przekroczeniem uprawnień przez pracowników banku, praniem brudnych pieniędzy albo przestępstwami czekowymi i wekslowymi. Jednak wbrew pozorom to nie przestępczość zewnętrzna, jak np. napady na bank

czy ataki hakerów, jest najbardziej niebezpieczna, lecz przestępczość wewnętrzna, której sprawcami są pracownicy danej placówki.

I-Link

Sekretariat Generalny Interpolu w ścisłej kooperacji z Sekcją ds. Interpolu Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP oraz Szkołą Policji w Pile rozpoczął realizację szkolenia międzynarodowego, skierowanego do polskich i zagranicznych policjantów oraz pracowników zajmujących się operacyjną współpracą międzynarodową realizowaną kanałem Interpolu. Szkoła Policji w Pile po raz pierwszy w swojej 60-letniej historii gości tego rodzaju specjalistyczne szkolenie prowadzone przez Interpol. W codziennej praktyce, aby policjanci na całym świecie mogli np. na bazie decyzji polskiego sądu zatrzymać osobę poszukiwaną międzynarodowo, konieczna jest cała gama czynności, (często niewidocznych dla osób postronnych), która jest wykonywana przez personel ustanowionego w każdym państwie Krajowego Biura Interpolu. Takie poszukiwania prowadzone są od momentu wprowadzenia informacji, np. o konieczności zatrzymania konkretnej osoby do baz międzynarodowych do chwili jej skutecznego zatrzymania. Informacje dotyczące każdego przypadku są wprowadzane do bazy Interpolu, która jest największą tego rodzaju bazą danych na świecie, gdzie dane dostarczane są przez policje 190 krajów. W ten sposób w przypadku zaistnienia takiej potrzeby Policja może realizować skuteczne poszukiwania przestępców na całym świecie bez ograniczenia granicami państwowymi.

Tegoroczna edycja szkolenia organizowana jest w Polsce po raz pierwszy, a o możliwość wzięcia udziału w nim ubiegały się aż 33 kraje. To swego rodzaju rekord, jeśli chodzi o zainteresowanie. Sama decyzja o powierzeniu możliwości organizacji całości tak ważnego projektu naszemu krajowi jest wyrazem docenienia przez Interpol roli, jaką polska Policja pełni na arenie międzynarodowej, jej wzrastającej aktywności

i merytorycznych działań, które są bardzo wysoko oceniane.

W samym szkoleniu udział biorą uczestnicy z 10 krajów (Włochy, Hiszpania, Dania, Belgia, Czechy, Szwecja, Węgry, Austria, Słowacja, Malta) oraz 8 przedstawicieli Biura Międzynarodowej Współpracy Policyjnej KGP. Kurs, dzięki uprzejmości Szkoły Policji w Pile, prowadzony jest przez 4 dni w specjalnie przygotowanej na potrzeby ćwiczeń sali informatycznej. Z uwagi na uczestników międzynarodowych jest ono w całości realizowane w języku angielskim.

W odróżnieniu od innych programów, szkolenie jest bardzo praktyczne i polega na pracy w systemie elektronicznym, gdzie na konkretnych zadaniach dotyczących poszukiwań międzynarodowych uczestnicy uczą się, jak należy je realizować, na co zwrócić uwagę, czego unikać, by skutecznie wprowadzać informacje do baz danych Interpolu oraz jak je modyfikować i usuwać. Z uwagi na to, iż na podstawie informacji umieszczonych w zasobach Interpolu implikuje się bezpośrednie konsekwencje wobec osób i przedmiotów, włączając w to także zatrzymanie, koniecznym jest zapewnienie najwyższego, zunifikowanego poziomu i standardu pracy w tym aspekcie każdego z Krajowych Biur Interpolu. By to zapewnić, a jednocześnie zadbać o wysoką jakość szkolenia, będzie ono zakończone testami, gdzie każdy uczestnik będzie musiał się zmierzyć z konkretnymi ćwiczeniami dotyczącymi całości programu realizowanego podczas panelu szkoleniowego.

Ważnym elementem praktycznym, przekładającym się bezpośrednio na skuteczność

późniejszej pracy polskiego Biura Interpolu jest fakt, iż podczas szkolenia policjanci i pracownicy delegowani do udziału w nim mają możliwość nawiązania bezpośrednich kontaktów ze swoimi odpowiednikami w innych biurach, w szczególności z krajów europejskich. Ma to znaczenie w sytuacjach, gdzie zagrożone jest życie i zdrowie ludzkie, a konieczna jest pilna i skuteczna wymiana informacji pomiędzy policjami różnych krajów, która z reguły jest realizowana właśnie przez biura międzynarodowe.

Kawał historii

Za nami uroczyste obchody Jubileuszu 60-lecia powołania pilskiej Szkoły Policji, podczas których nie zabrakło wielu znamienitych gości na czele z Komendantem Głównym Policji gen. insp. dr. Markiem Działoszyńskim, władzami miasta i regionu, przedstawicielami służb mundurowych oraz jednostek i instytucji, z którymi Szkoła na co dzień współpracuje. Nie zabrakło też funkcjonariuszy, pracowników Szkoły związanych z nią od lat. 12 września wszyscy obchodzili uroczysty Jubileusz. Niestety z powodów zdrowotnych, nie mógł uczestniczyć w nim jeden z najstarszych absolwentów Szkoły - sierż. sztab. w stanie spocz. Stanisław Obirek. Dlatego też kilka dni po Jubileuszu, zastępca komendanta Szkoły ds. dydaktycznych insp. Piotr Gaca razem z kierownik Sekcji Prezydialnej podinsp. Dorotą Witkowską odwiedzili dostojnego jubilata, który w ubiegłą sobotę obchodził 91. urodziny.

Insp. Piotr Gaca wręczył sierż. Obirkowi, który rozpoczął swoją policyjną edukację na piątej kompanii na pierwszym organizowanym w Szkole kursie w grudniu 1954 roku, album wydany z okazji Jubileuszu – „Wczoraj i dziś Szkoły Policji w Pile”. Stał się on przyczynkiem do wielu wspomnień dotyczących czasu spędzonego w murach Szkoły i zajęć dydaktycznych z kryminalistyki, ruchu drogowego, wyszkolenia strzeleckiego, wychowania fizycznego, prawa.

Po zaliczeniu wspomnianych przedmiotów, młody funkcjonariusz był przygotowany do kompleksowego pełnienia służby, bo, jak wspomina nasz bohater, „Po wojnie trzeba było umieć odnaleźć się we wszystkich aspektach policyjnej – milicyjnej służby. Byliśmy wzywani zarówno do wypadków drogowych, jak i morderstw, dlatego tak ważna była nauka i systematyczna praca, ciągłe doskonalenie. Pracując w jednostkach, co 2 tygodnie spędzaliśmy 1 dzień na praktykach w komendzie powiatowej, które bardzo wiele nam dawały. W szkole dzień rozpoczynaliśmy pobudką o godz. 6.00, toaletą, później była poranna zaprawa, czyli ćwiczenia fizyczne, które odbywały się (z uwagi na brak placu apelowego, który wybudowano w późniejszych latach) na placu Staszica przed budynkiem szkoły. Następnie zbiórka, śniadanie, zajęcia, obiad, nauka własna itd. W szkole w owym czasie nie było wolnych wyjść, bo stanowiły one element nagrodowy, tak więc kursanci przeważnie siedzieli nad książkami i kodeksami, uczestniczyli w zajęciach sportowych (prężnie działała sekcja ping-ponga). Poza tym ogólnie panowała duża dyscyplina i szacunek dla starszych stopniem”.

Po zakończeniu szkolenia Stanisław Obirek odbywał służbę w komisariacie w Chodzieży, przez wiele lat pracował jako dzielnicowy. Podczas służby był wielokrotnie nagradzany, został też odznaczony Kawalerskim Krzyżem Zasługi. W maju 1978 roku przeszedł na emeryturę, ale jeszcze przez 13 lat pracował w Oleśnicy w straży rybackiej.